

VESTNIK

NOTICIERO

XXXIII - Januar-Februar-Marec 1982 - št 1

D 120903 +

VESTNIK slovenskih domobrancev in drugih protikomunistov je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. — Izdaja ga konzorcij. Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. — Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Edición y redacción: Ramón Falcón 4158. Editor resp.: Rudi Bras. Sucursal 7, 1407 — Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.

Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina

Registro de la Propiedad Intelectual No. 121.138 (21-9-81)

V S E B I N A

Velikonočno pismo mrtvih (Karel Mauser)	1
1892 - I. slovenski katoliški shod — 1902 - † kardinal dr. Jakob Missia (A. G.)	2
1683-1983 (Ludvik Ceglar)	3
Nacionalizem in krščanstvo (dr. F. Veber)	7
Spet Goli otok! (A. G.)	17
Znamenja časa (Lector)	19
Aretacija bivšega domobranca — vzroki in nameni	24
Triglavska mešanica (Pavle Rant)	25
Strateške surovine in ZDA	27
Solženicin govori o svetovnem komunizmu (Fr. J.)	29
Rdeči režim v boju s Stepincem	30
„Titovi spomini“ in spomini na Titovo imetje (L. M.)	31
Kako so nastajale in nastale „črne bukve“ (še živeči pisci)	38
R a z g l e d i z naših postojank	42
Pismo maršala Alexandra dr. Kreku	52
Pismo uredništvu South Slav Journala (Pavle Rant)	52
Naši jučilanti	28
Pisma uredništvu	54
Zgodovina revolucije 1941-1945 (P. R.)	53
Resnica o Svetem Urhu (Rudolf Hischegger)	60
Marxismo "científico" — absurda pretensión	IV

PN 154/1982

VESTNIK NOTICIERO SLOVENSКИH DOMOBRANCEV IN DRUGIH PROTİKOMUNISTOU

XXXIII — JANUAR-FEBRUAR-MAREC 1982 — Štev. 1

Velikonočno pismo mrtvih

Morda zadišal ogenj bo do nas...
Velika noč je, mi smo sami...
Morda nas pritrkavanje le zdrami,
da pridemo čez noč obiskat vas.

Naš grob je daleč, sto nas tu leži,
sto mladih nas tu v prsti sanja,
med nami divja roža se poganja,
antena živa, ki vaš krik lovi.

Pod bohkov kot denite kos kolača,
shranite še za nas kozarec vina!
Tako samotna pusta je dolina,
kjer varuje skalé zakleta kača.
Ko boste legli in trdo zaspali,
prišli bomo domov in vasovali.

Karel Mauser

Z NEOMAJNO VERO V SLOVENSKO VELIKO NOČ
ŽELIMO VESELE PRAZNIKE VSEM SLOVENCEM,
KI SMO MISLI ENE — Vestnik. —

1892 – I. Slovenski katoliški shod 1902 – † kardinal dr. Jakob Missia

Prejšnje stoletje se je v zmoti in domišljavosti, da se vzdiguje v dotlej nesluteni napredek, zagledalo v znanost-odrešenico; v liberalizem in njega demokracijo, dediščino francoske revolucije z zvenečim in praznim geslom enakosti—svobode—bratstva; v socializem in njega materialistične temelje. To je tudi na Slovenskem povzročilo čudno, brezoblično zmes. Toda konec stoletja se je nad njo povzpelo véliko dejanje I. katoliškega shoda v Ljubljani. Letos avgusta bo od tedaj preteklo 90 let. Glavna ustvarjavca sta bila dr. Anton Mahnič in dr. Jakob Missia (Misja), oba tudi najmočnejši osebnosti shoda. 24. marca letos pa bo 80 let, kar nam je Missia v Gorici vzela srčna kap.

Pomembnost I. katoliškega shoda priznavajo tudi zgodovinarji, ki niso prijazni njegovim namenom ne neprecenljivim nasledkom. V resoluciji najdemo določitev namena: „Prvi slovenski katoliški shod izjavlja, da mu je predvsem namen poživiti versko življenje ter vsestransko prebuditi in okrepiti katoliško zavest v Slovencih.“ (4. odsek: Katoliško življenje). „Prvi slovenski katoliški shod smatra nepremeljiva načela katoliške vere kot glavni temelj javnopravnemu razvoju slovenskega naroda in izreka iskreno željo, da bi na tej trdni podlagi složno sodelovali vsi Slovenci v težkem boju za narodni obstanek slovenskega ljudstva.“

Tedanji (27.) ljubljanski škof Missia je bil prvi govornik na slovesnem shodu 30. avgusta na vrtu starega strelišča. Razlagal je pozdrav: Hvaljen bodi Jezus Kristus. Ta téma je bila običajno na začetku katoliških shodov. Razen tega jo je škof obravnaval 1.) „ker nam ravno ta pozdrav najlepše kaže, kam naj meri vse naše življenje in vse naše delovanje (...). 2.) „Ker nam (...) kaže, kje je iskati, kje edino najti potrebno zaslombo, na katero se je opirati, da ostane naše delovanje vedno zdravo, uspešno in plodonosno (...). 3.) „Ker nam spomin na Jezusa Kristusa obenem kaže tudi na križ.“ Jezusova smrt uči, da nam je ne le gojiti lepe želje, ampak tudi vztrajno delovati za njih uresničenje.

Drugi slovesni shod je bil v prepolni stolnici. Po maši lavantinskega škofa Napotnika je govoril dr. Missia o katoliški zavesti. Terjal je doslednost verovanja in ravnanja, to še posebej v pokorščini Cerkvi in čutenju z njo. Na žalost se tudi v državah z velikansko večino katoličanov življenje razvija po smernicah naturalizma in materializma. Vzemimo npr. „postavodajalstvo. Ga ni po vsem svetu, ki bi priznavalo Jezusa Kristusa za absolutnega vladarja in Cerkev za njegovo pooblaščenko.“ Do takšnega stanja je prišlo zaradi nezavednosti katoličanov. „In kam pridemo? Še vedno v večjo nezavednost in s časom v popolno nevéro, ako se ne vzdramimo, zavemo, odločimo.“ Oméni srbovost tiska, napadanje duhovščine. Zato se ni čuditi,

da se dijaki ponekod tako malo marajo posvetiti duhovskemu stanu; „ni se čuditi, če se nahajajo med mladimi našimi ljudmi, ki smatrajo za svoj poklic na višjih šolah — citiram doslovno — „pripravljati se na boj s farji“.“ Prehitro so se uresničile Slomškove besede, da bodo prišli časi, „ko mlajši naš rod nas duhovnikov ne bode več maral.“

Analize in navodila katoliškega shoda so bila plodna semena za duhovni prerod našega naroda. Vendar so naraščali tudi vplivi liberalizma in socializma, zlasti potem ko smo Slovenci prišli v Državo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Komunisti so v 2. svetovni vojski našli zadosti sodelavcev. (Danes ugotavlja Solženicin: Komunizem že 65 let zmagovito prodira po svetu, „pani v Evropi države, ki ni pripravljena dati mu na voljo zadostno število rabljev in se nato popolnoma predati.“)

I. katoliški shod in Missia sta vse naredila, da „smo katoliški Slovenci doživeli drugo renesanso“, kot je ob Missievi smrti zapisal Katoliški obzornik. Missia je kot ljubljanski škof (1884-97) silno okreplil vzgojno in izobrazbeno delo za bogoslovce, oživil dušno pastirstvo, poklical med nas spet v 17. in 18. stoletju tako zaslužne jezuite, sploh pospeševal redove (povabil je npr. karmeličanke na Selo), v pastirskih listih obdelal pereča vprašanja ter kazal prava pota. Podobno je ustvarjal pogoje za poglobitev duhovnega življenja kot nadškof v Gorici (1898—1902). 19. januarja 1899 je bil po vsej avstrijski monarhiji in vsej Cerkvi zaradi neutrudnega delovanja in izredne, harmonične osebnosti sloveči cerkveni knez imenovan za kardinala. Papež Leon XIII. je že dobra tri leta po tem imenovanju dal tedaj umrlemu še večje priznanje z vzklikom: „Umrl je svetnik“.

Pred desetimi leti se je dr. Rudolf Klinec poklonil spominu kardinala Missia. Obširni članek v KG (23. III. 1972) je sklenil z besedami: Spominjamo se ga s hvaležnostjo in priznanjem, „ne samo ker je bil kot član kardinalskega zbora ožji sodelavec sv. očeta, s čimer je dosegel najvišjo čast in odliko, ki je kdaj bila dana sinu slovenske zemlje, pač pa še bolj, ker je svojo ljubezen in svoje življenjsko delo in trpljenje posvetil duhovnemu in časnemu blagru našega ljudstva.“

1683 - 1983

Profesor zgodovine na ljubljanski klasični gimnaziji med obema velikima vojskama, Albin Zalaznik, nam je ponovno zapisal na tablo z velikimi številkami letnico 1683 in poudaril, da se je tisto leto pričelo propadanje otomanskega imperija, ki se je končalo leta 1912. Leta 1683 so bili Turki na tem, da vderejo v mesto Dunaj in zagospodujejo Srednji Evropi. V zadnjem trenutku je rešil Dunaj in evropsko krščansko kulturo poljski kralj Jan Sobieski s svojimi vojaki. Dunajski kardinal je že povabil na proslavo 300-letnice rešitve Dunaja pred Turki papeža Poljaka: Jan Pavel bo predsedoval proslavi zmage Jana Sobieskega.

Za plačilo, da je rešila Evropo, je bila Poljska razkosana med Rusijo, Prusijo in Avstrijo. Rusi so odvajali v Sibirijo množice Poljakov, Prusi so jih ponemčevali.

Ko je v tistem času neki poljski menih v celici molil in zdihoval po svobodi domovine, je pogledal skozi okno in videl pred seboj na planjavi armade, ki so se vojskovala. Pojasnjeno mu je bilo, da bo po vojski, v kateri se bo to zgodilo, Poljska zopet svobodna. V dokaz resničnosti te napovedi, je menih opazil na mizi vžgano roko. Ta prerokba je zapisana v isti knjigi, v kateri je rečeno, da bo pred koncem sveta papež Poljak.

Poljaki so se stoletnemu nasilju protestantov in pravoslavnihi junaško upirali in ostali zvesti katoliški Cerkvi. Kardinal Karel Wojtyła je l. 1977 rekel študentom katoliške univerze v Milanu: „Reči morem, da so Poljaki zaradi zgodovinske tradicije izurjeni za odpor“

Neodvisno od napovedi jasnovidca, da bo Poljak papež, je poljski pesnik Juliusz Slowacki v Parizu l. 1848 napovedal nastop slovanskega papeža z pesmijo, ki se začne:

Sred razprtij sveta
z močnim udarcem
Bog udari na bron,
za papeža Slovana
pripravi tron.

Nato pesnik opisuje delovanje slovanskega papeža: svetil bo s svojim življenjem, oznanjal bratstvo ljudi in klical k svetosti.

Pometal bo božja svetišča, čistil preddvorja cerkva, kazal Boga bo človeštvu iz stvarstva sveta: jasnega, mogočnega kot beli je dan“.

Francoski dnevnik La Croix, ki je prinesel to pesem, je dostavil: „Čudovito je, kako papež Janez Pavel II. po 130 letih uresničuje sen tega mističnega pesnika, ko oznanja kot papež iz Poljske pravice človeka, svobodo narodov in bratstvo v Cerkvi“ (Družina 1979, 29, 8).

Odkar je po besedah Pavla VI. „satanov dim vdrl skozi razpoke v Cerkev“ ima papež dovolj dela s čiščenjem preddvorja Cerkve in s pometanjem božjih svetišč.

Besede Pavla VI. potrjujejo napoved Katarine Emmerich: „če sem prav videla, bo 40 let pred 2.000 hudič odvezan.“ Istega leta 1960 je Lucija iz Fatime izročila za papeža pismo s 3. skrivnostjo. Sedem let pozneje je Pavel VI. potrdil, da je „sedaj hudič odvezan“ (prim. Raz. 20, 3).

Kardinal Vincencij Scherer, do nedavnega nadškof mesta Porto Alegre, ki leži ravno v sredi med Sao Paulom in Buenos Airesem, je glede sedanje krize v Cerkvi ob stoletnici rojstva Janeza XXIII. zapisal, da je koncil pripravil Cerkvi pomlad; kljub najboljšim namenom Janeza XXIII. pa se je strašen vihar, ki je bil v prvih binškoštih podoba Svetega Duha, ponovil, a to pot potrgal liste in mladike zaradi nepredvidnih, neopravičljivih, zlonamernih, nepristnih in nepredvidljivih tolmačenj in zlorabljanj koncilskih odlokov (O Estado, 25. 11. 1981., str. 13).

Zato je pometanje božjih svetišč potrebno. Dovolj bi bilo omeniti

odstavljenega nemškega teologa Künga, glavnega predstavnika samoimeno-
vanih teologov in krivih prerokov v ovčjih oblačilih, ki kot papagaji ponav-
ljajo, kar jim hudobni duh narekuje, stavijo v dvom verske resnice in raz-
krajajo Cerkev od znotraj, oslepljeni s satanovim dimom.

Naj omenim še en primer! Leta 1981 je papež poslal kardinala Rossija, prefekta Kongregacije za širjenje vere in bivšega nadškofa Sao Paula, v Brazil, da je škofe alarmiral zaradi grozeče nevarnosti: v Nemčiji sta odpadli redovnik in odpadla redovnica s pomočjo nemškega denarja pripravila številne kasete z zvočnimi trakovi za temeljne cerkvene celice Latinske Amerike (Comunidade da base) o Jezusovem življenju. Pod naslovom: „Um tal Jesus“ (Un tav Žezús) — Neki Jezus (Apd 25, 19) sta v številnih govorih govorila o Kristusu kot navadnem človeku in gverilcu. Na ta način bi člani teh celic zgubili vero v Kristusovo božanstvo in se navdušili za gverilo.

Kardinalovo delo je bilo uspešno: Nemci so kasete uničili in s tem veliko denarja vrgli v smeti, namesto da bi ga porabili v dobre namene in si zmanjšali krivdo za vojna hudodelstva.

V tem primeru je papež preprečil onesnaženje božjih svetišč in hudiča prehitel.

Posebno je hudiču napoti Poljska. Pokojni kardinal Wyszynski je kmalu po ustanovitvi poljskega sindikata Solidarnosti pripovedoval papežu tale dogodek: Neke noči je takoj, ko je legel, videl strašen prizor z mnogimi podrobnostmi: Tanki in oklopniki so zasedali varšavske ulice in trge. Kardinal ni znal odgovoriti na vprašanja, ki so ga mučila in so ga silila, da je zavzemal previdna stališča (O Estado, 17. 12. 1981, isti dopisnik).

Dopisnik agencije Reuter je 21. 12. 1981 poročal iz Varšave: „Dolge karavane oklopnikov policije in vojske so splošen prizor v Varšavi“. Tako ima slovanski papež dovolj priložnosti, da se zavzema za pravice človeka in svobodo narodov.

Za svobodo narodov se je papež potegnil zlasti 16. 1. 1982, ko je pred vatikanskim diplomatskim zborom nastopil proti trajni veljavi jaltskih dogovorov in s tem proti samovoljni razdelitvi narodov na vplivna področja veselil brez soglasja in privolitve narodov.

Italijanski dnevnik La Repubblica je 15. 12. 1981 pisal, da nekateri prelati v Vatikanu menijo, da najhujše še ni prišlo, a je skoraj gotovo, da pride. „Najhujše“ za rimske prelate pomenijo sovjetski oklopniki.

Nekateri cerkveni krogi za papeževo skrb za Poljsko nimajo razumevanja. Zdi se jim, da se papež za Poljsko preveč zanima. Nekdo je celo menil, da papež s tem, da postavlja Poljsko vedno na prvo mesto in zanjo prosi molitev, ni vselej koristil svoji domovini. Ti krogi ne razumejo, da je Poljska za katoliško Cerkev izrednega pomena zaradi zemljepisne lege, globoke vere ljudstva in množičnih duhovniških poklicev.

V ta krog gotovo ne spada kardinal Scherer. Ko je zvedel za udar na Poljskem, je dejal: „Sovjeti so psi! Da, prav to so! Mnogi ne doumejo, kaj je komunizem. Je brezpomembno govoriti. Poglejte tja, kaj je komuni-

zem: popoln zator, prezir človekovih pravic in svobode narodov. Ni samoodločbe, ne svobode mišljenja.“

Kardinal je poudaril značilnost, da je kriza nastala ravno z narodom, katerega uporniki niso izobraženci in gospodujoči razred, „temveč tisti sloj, zaradi katerega komunizem trdi, da obstaja, to je delavci, ki se hočejo osvoboditi ne zaradi verskih razlogov, temveč iz političnih, zaradi svobode Poljske. Ker so dali šah-mat ljudstvu sedaj, se zdi, da utegnejo napraviti nove korake. Če se bodo delavci upirali, se utegne ponoviti, kar se je zgodilo na Češkoslovaškem, Ogrskem, v Nemčiji in pred leti na Poljskem. Tega se je bati in tega se res bojim. Papež Janez Pavel mora biti silno žalosten“ (O Est. 16. 12. 1981, str. 8).

Tudi kardinal in nadškof Sao Paula, Pavel Arns, je 23. 12. 1981 sočustvoval s Poljsko in dejal: „Leta 1981 je na Poljskem, v domovini sedanjega papeža, vzšla z izrednim bleskom zvezda Solidarnost. Tik pred božičem jo skušajo ugasniti in ž njo zatreti porajajočo se svobodo v državi, ki je pod komunističnim jarmom. Žalosten je poljski božič in zato bo tudi naš božič žalosten“ (O Est. 24. 12. 1981, str. 7).

Prav tako ima ljudstvo razumevanje za papeževo skrb za Poljsko. Ko je papež v sredo 16. 12. 1981 ob avdienci govoril številnim romarjem, je bila navzoča tudi skupina 200 Poljakov, ki so romali v Rim, preden so bile meje 12. 12. 1981 zaprte. Ko je papež ob koncu govora dejal: „Dovolite mi, da spregovorim navzočim rojakom v poljščini!“ se je v dvorani sprožilo tako dolgo in ginljivo ploskanje, da se je zdelo, da se ne bo nikoli končalo.

Kako imajo Poljaki in Poljakinje radi papeža, je na lastni koži skusil večni popotnik in vogrški župnik Vinko Zaletel. Ko je 9. 10. 1981 po prvem misijonskem simpoziju (shodu) v Rimu bil pri papeški avdienci, prvi po papeževem ozdravljenju, in je papež pozdravil brate Slovence po poljsko, ker na žalost ni imel slovenskega besedila, je bil g. Zaletel na tem, da dá papežu roko. Prav tedaj pa so predenj vdrle Poljakinje in ga skoraj zmečkale. G. Vinko dodaja vdano in velikodušno: „Bog jim požegnaj, saj je njihov „Jan“.

Če so Dunajčani poljubljali Janu Sobieskemu noge, zakaj ne bi Poljakinje Janu Pavlu segale v roko!

Kralj Jan je v beg pognal 300.000 Turkov z velikim vezirjem Karo Mustafo na čelu, še preden so vdrli v mesto Dunaj, papež Jan pa mora čistiti s satanovim dimom zakajena božja svetišča, ko je sovražnik že v njih.

V spomin na zmago Jana Sobieskega je papež Inocencij uvedel praznik Marijinega imena. Tudi delu papeža Janeza Pavla je zmaga zagotovljena že od leta 1917 iz Marijinih ust:

„Rusija bo razširila v svetu svoje zmote,
povzročajoč vojske in preganjanje Cerkve.
Mnogo dobrih bo mučenih,
sveti oče bo mnogo trpel;
več narodov bo uničenih . . .

Končno bo moje brezmadežno Srce slavilo zmago.

Sveti oče mi bo posvetil Rusijo, ki se bo spreobrnila,

in svetu bo dana doba miru.“

Papež Janez Pavel je že pred časom izrazil namen, da bo Rusijo posvetil Marijinemu brezmadežnemu Srcu.

Ludvik Cegljar

Dr. Francé Veber:

NACIONALIZEM IN KRŠČANSTVO

Kulturna pisma Slovincem

Uvodna beseda:

Zdi se kot da je prof. Dr. Francé Veber zapisal svoja KULTURNA PISMA SLOVENCEM komajda včeraj šele. Takó aktualna, primerna za naš čas, se nam je ob branju le-teh zdela njih vsebina, da smo sklenili iztrgati jih iz nezaslužene pozabe in jih odpreti tudi našim bralcem, čeprav je od tega preteklo že dobrih 43 let.

Ta redka knjiga, iz katere danes prinašamo predgovor in prvo pismo, se nahaja v dragoceni dediščini, ki jo je svojim vnučkom zapustil njen pobudnik in založnik IVO PERŠUH, eden izmed naših prvih borcev, ki so pred 40-letji padali pod krogli rdečih morivcev. Ured.

P R E D G O V O R .

„Aktualno“ je vse, kar vzbuja dejansko zanimanje človeka in družbe. Čim širše in čim globlje je to zanimanje, tem večja in tem pomembnejša je tudi „aktualnost“ tega, kar vzbuja zanimanje. Ako je to tako, tedaj imata v našem času tudi nacionalna in krščanska misel svoje pravo aktualno mesto in svoj pravi aktualni pomen. To dokazujejo oboji, tisti, ki se tudi v našem času za obe ti misli boré, in tisti, ki prav v našem času obema tema mislima na moč nasprotujejo. Opazujemo še to, da ti dve misli že z vida takega dejanskega zanimanja današnjega človeka, izobraženca in neizobraženca, nista na enaki ravnini: so ljudje, ki se bore samo za eno teh misli in ne tudi za drugo ali ki kakor koli nasprotujejo samo eni med njima ali tudi obema. Ta posebna aktualnost obeh teh misli postaja še očitnejša, ako upoštevamo tudi posebni socialni, kolektivni duh časa, v katerem živimo. Zakaj tudi obe ti misli imata še svoj izraziti „socialni“, „kolektivni“ pomen in skušata povsem naravno ta svoj pomen uveljaviti tudi tam, kjer ne gre za same — nacionalne ali cerkvene zadeve. N. pr. tudi samo „državno“ in tudi samo „stanovsko“ življenje dobiva še svoj posebni

smisel in svoje posebne naloge, ako ga motrimo tudi z vidika same nacionalne ali same krščanske misli.

Vse to je znano in vse to dela umevno, da sta ti dve misli bili in ostali predmet neštetim obravnavam, ki so se vršile in se še vršijo na vse mogoče načine: v vsakdanjem razgovoru, na strokovnih zborovanjih, na političnih shodih, v parlamentih in v — znanstvenih razpravah. Zato bi se utegnilo komu zdeti, da nosim vodo v Savo, ko izdajam o tem vprašanju še svojo posebno razpravo. Tako mnenje bi bilo upravičeno, ako bi tudi v svoji knjigi navajal samo to, kar so glede tega važnega vprašanja že drugi nabrali. Kaj takega seveda ne delam, temveč hodim tudi tu po svojih potih, ki mi dajejo še vero, da utegnemo odpreti še prav posebne poglede na samo nacionalno in krščansko misel in tudi na njuno pravo mesto v življenju. Gre tudi za posebni način inojega notranjega in vnanjega približevanja obema tema mistima, ki se precej razlikuje od običajnega obravnavanja tega aktualnega vprašanja. Moj način je in hoče biti psihološki, filozofski, tak, da nam da spoznati ali vsaj zaslutiti oni delež nacionalne in krščanske misli, ki ga imata ti misli tudi v sami naravi, v samem življenju človeka in ne samo v njegovem vnanjem in to morda še samo bežnem ter priličnem delu in prizadevanju.

Filozofija se že od nekdaj neposredno ali posredno bavi s svojevrstno človeškimi zadevami sveta in življenja. Tudi druge vede se bavijo s „človekom“, vendar tako, da se vse razlikujejo od pravega „filozofskega“ pogleda na svet in življenje. Ali vzamejo tudi človeka kakor druge „prirodne“ stvari ali se pa bavijo samo s posebnimi ter že na zunaj vidnimi učinki pravega človeškega dela in prizadevanja: primer prve vrste je sam „prirodoslovni“ študij človeka, primer druge vrste pa „zgodovinski“. Povsem drugače postopa — filozofija, ki se prav neposredno pogloblja v samo naravo človeka in to s takih strani, ki jih tudi sam prirodoslovni pogled ne more doseči. Je to v prvi vrsti pravi notranji, psihološki študij, ki pomaga polagoma še k neposrednemu spoznanju vsega tega, kar je za človeka res svojstveno in kar ga nepremakljivo loči tudi od vsega pravega „življenja“ v sami naravi, ki ga obdaja. Z vida takega psihološko-filozofskega pogleda postaja marsikaj zelo otipno in stvarno, kar bi imelo z vida samega prirodoslovnega ali tudi zgodovinskega gledanja le mesto neke „splošne“ ter povsem „abstraktne“ prikazni. N. pr. ob „jezi“ misli prirodoslovec le na določeno telesno stanje človeka in zgodovinar le na vnanja dela, ki so se iz take „jeze“ rodila. In vendar je jeza še prav posebno dogajanje v naravi človeka, ki za pravi, psihološki pogled ni nič manj otipno, nego je to človeško „telo“ za prirodoslovno gledanje in posebno „delo“ človeka za zgodovinsko. Da, že zdaj spoznamo še to, da nam samo pravi psihološko-filozofski študij odkriva tisto neposredno svojstvo človeka, brez katerega bi tudi samo prirodoslovno in zgodovinsko proučevanje človeške narave bilo ter ostalo podobno menici, za katero ni pravega kritja.

Že to pove, da tudi moja obravnava same nacionalne in krščanske misli in prvi vrsti je in hoče biti zopet le posebna neposredna psihologija in filozofija človeka. Seveda se podrobno bavim s pravo vsebino nacionalne in krščanske misli, ali tudi ta vsebina mi je v prvi vrsti pripomoček za poseben pogled

v samo naravo človeka. Je to prav bistvena razlika med mojim in dosedanjim običajnim obdelovanjem tega vprašanja. Omenjeni „psihološko-filozofski“ vidik daje moji obravnavi njeno posebnost zlasti nasproti samemu zgodovinskemu in tudi posebnemu teološkemu pogledu na samo nacionalno in krščansko misel in na pravo razmerje med njima. „Zgodovinar“ preiskuje obe ti misli samo z vida takih človeških dogodkov, ki sta jih obe ti misli „povzročili“ in ki so tudi del posebnega „zgodovinskega“ razvoja na zemlji. „Teolog“ se pa pri svoji obravnavi — krščanske misli sklicuje še na posebno razodetje in vzame to misel z vida posebnega nadnaravnega dejstva, ki že v načelu pre-sega samo izkustveno in tudi samo psihološko motrenje krščanske misli. Razume se, da tudi moja obravnava ni in neče biti v nobenem nasprotju ne s samim zgodovinskim in tudi ne s samim teološkim stališčem v tem vprašanju. Ali pri vsem tem njena posebnost je ter ostane ta, da izkluša tudi z vida posebne nacionalne in krščanske misli podati to, kar je v prvem redu za spoznanje prave narave človeka potrebno. Taka obravnava pa utegne biti v korist tudi samemu zgodovinarju in celo teologu, ker odpre oči še za ono neposredno življenjsko vsebino same nacionalne in krščanske misli, brez katere bi prav gotovo odpadel tudi njun posebni „zgodovinski“ pomen in brez katere bi tudi svojstveno „teološki ter nadnaravni“ vidiki izgubili svoja naravna tla, svojo izkustveno-psihološko oporo.

Menim, da taka posebna obravnava nacionalne in krščanske misli zelo dobro ustreza tudi času, v katerem sami živimo. V knjigi še posebej omenjam, da imamo res samo eno osnovno ter vrhovno vprašanje „našega časa“: je to vprašanje človeka in njegovega razmerja do bližnjega. V taki dobi ima prav gotovo svoje mesto še taka posebna obravnava nacionalne in krščanske misli, ki tudi gleda na obe ti misli v prvi vrsti z vida vprašanja, ali in v koliki meri nam tudi ti dve misli pomagata do danes tako potrebnega pravega pogleda na — človeka in družbo. Da, vprav v našem času dobimo duhove, ki obe ti misli kar strastno zavračajo, ker menijo, da vprav ti dve misli človeka in družbo kvarita ali celo onemogočata. Iz takih razlogov zavračajo mnogi danes zlasti — krščanski pogled na svet in življenje. Tem važnejša utegne postati taka obravnava obeh misli, nacionalne in krščanske, ki pokaže njun resnični ter neizogibni delež na sami naravi človeka, na tem, kar mora priznati vsak, ali mu pa tudi beseda „človek“ nič ne pomeni. In po taki poti utegne taka posebna obravnava nacionalni in zlasti še krščanski misli tako rekoč vrniti tudi njen posebni zgodovinski in teološki pomen: kdor je spoznal njeno pravo psihološko mesto, se utegne sprijazniti tudi z njenim posebnim „zgodovinskim“ in „teološkim“ pomenom.

Kako je knjiga nastala? Lani sem imel v naši radijski postaji zopet daljšo vrsto predavanj in to pod skupnim naslovom: „Nacionalizem in krščanstvo“. Predavanja so bila zelo prijazno sprejeta, o čemer so me prepričale številne ustne in pismene zahvale s strani poslušalstva. To dejstvo me je opogumilo, da sem pričel misliti tudi na posebno knjižno izdajo v teh predavanjih nabrane snovi. Pri takem delu se je pojavila še potreba, da sem svoja radijska predavanja ponekod prav bistveno izpopolnil in tudi nemalo razširil.

Glavno zaslugo, da je knjiga dejanski izšla, pa ima moj ožji rojak in prijatelj g. urednik Ivo Peršuh, ki je poskrbel tudi za njeno dostojno opremo. Za ta njegov veliki trud mi izrekam na tem mestu svojo najtoplejšo zahvalo. Še srečnejši pa bom, ako naju obeh ne bo varalo upanje, da bo knjiga tudi pri bralcu dosegla svoj pravi namen. V prvem redu bi bralca rad seznanil z važnimi dušeslovnimi dejstvi, na katera doslej morda ni mislil, čeprav spremljajo slehernega človeka skozi vse življenje, od samega rojstva in tja do zadnjega diha. Spoznanje in priznanje takih posebnih dejstev pa utegne vplivati tudi na bračeve dosedanje dejanske nazore o sami nacionalni in krščanski misli in o njenem pravem mestu v življenju.

Želim si tudi kritike in to tembolj, ker se sam predobro zavedam, da v tako važnih, globokih in širokih vprašanjih delo enega človeka ne more zadoščati. Vprav „kritika“ je primer takega skupnega ali, da se izrazim „modernejše“, kolektivnega dela, ki je tudi na samem duhovnem polju neobhodno potrebno. Je potrebno zato, da se omilijo enostranski vidiki, da se podane misli še poglobijo in da se izločijo celo napake, pred katerimi nobeno, tudi najvestnejše delo „človeka“ ni varno. Seveda pa zmore vse to samo taka kritika, ki si v prvem redu prizadeva, da delo, o katerem razpravlja, res tudi pravilno umeva. Ne zmorejo pa tega „kritiki“ tedaj, ko naprtujejo pisatelju, o katerem govore, misli, ki jih sojeni sploh nima ali jih morda tudi sam kar najostreje zavrača. Tudi to se mi je že pripetilo! Tudi !sam uvažujem pri vsakem vprašanju še morebitno „drugo plat zvona“, ki pa ne kali in ne more kaliti njegove „prve plati“, ako je tudi ta plat resnična.

V Ljubljani, dne 26. septembra 1938.

Francé Veber

PRVO PISMO

Skupni sovražnik Krščanske in nacionalne misli

Nacionalizem in krščanstvo! Ob tej dvojici utegne marsikdo osupniti. Saj je prvi videz ta, da gre pri krščanski in nacionalni misli za nepremagljivo nasprotje in to vse dotlej, dokler naj ohranita obe tj misli vsaka svoj lastni pomen in svoje lastno mesto. In časi, v katerih sami živimo, to domnevo, se zdi, še prav posebej potrjujejo. To se vidi zlasti tedaj, ko krščanstva in nacionalne misli ne vzamemo kot sami besedi, temveč kot p o k r e t a , ki posegata vsak po svoje v dejansko življenje in izkušata svoji idejni vsebini priboriti tudi moč izvršilnega dejstva. Krščanstvo se v takem izvršilnem pomenu besede udejstvuje v obliki različnejših „nacionalizmov“ in to, da se tako izrazim, od starega ter predvojnega liberalizma na eni strani in tja do najmodernejšega fašizma in rasizma na drugi. Preznano je pa dejstvo, da sta si krščanstvo in nacionalna misel vprav na

ravnini takega dejanskega uveljavljanja in torej kot posebni oblasti vse drugo nego prijazni. Najizrazitejši nacionalisti vseh tipov so v najboljšem primeru versko indiferentni ali celo protiversko razporejeni. In najizrazitejši zastopniki poedinih krščanskih veroizpovedi naravno vidijo v takih „nacionalizmih“ poizkuse, ki jih je treba za vsako ceno zatreti. To oboje dejstvo opažamo danes malo ne v vsej Evropi, tako rekoč na lastni koži ga pa še posebej občutimo tudi v lastnem domovinskem življenju.

Taka dejstva bi tudi sam priznaval, vendar sem in ostajam globoko uverjen, da zadeva vse to „bojno“ razporejenost v najboljšem primeru samo nebitvene ter zgolj obodne strani krščanske in nacionalne misli. Da, celo o tem sem prepričan, da se prava krščanska in resnična nacionalna misel druga drugo vprav toliko slabita in kar izkvarujeta, kolikor ne nastopata v znamenju skupnega in medsebojnega dela na dejanskem oblikovanju in preoblikovanju človeškega življenja. Krščanstvo in nacionalna misel se mi prikazujeta, takó motrena, kakor hrib, ki ga ni brez doline, in kakor dolina, ki je ni brez hribovja. To svoje osebno prepričanje bom kajpa šele pozneje mogel podpreti tudi z neosebnimi razlogi in stvarnimi dejstvi. Vendar bi rad že zdaj navedel dve posebni misli, ki to moje prepričanje nekako že naprej potrjujeta in ki imata razen tega še to prednost, da data enako že naprej začutiti osnovnega duhá, ki bo preveval tudi vsa naslednja izvajanja.

Prva misel je zgodovinska. Zamislimo se v čase pred nastopom krščanstva in to v dobo, ki je po svoji kulturni višini postala in ostala vzor vsemu nadaljnjemu razvoju Evrope. Je to „klasična“ doba starogrške in starorimske vzajemnosti. Ako bi res veljalo, da sta si krščanstvo in nacionalna misel v osnovah nasprotni, tedaj bi vprav ta klasična doba, ki ji je bila krščanska miselnost še popolnoma tuja, morala biti obenem doba kar najbolj razvite in kar najbolj prave ter resnične nacionalne misli. Vsi pa vemo, da je vprav ta doba resnični narodni, nacionalni opredelitvi človeštva kar najbolj nasprotovala in to v dveh smereh. Na eni strani je bila sama v sebi zgrajena na protinarnem razlikovanju med „gospodi“ in „sužnji“ in na drugi strani je tudi to „gospodstvo“ podeljevala samo Grku ali Rimljanu, vse drugo ji je pa bilo že naprej le barbarstvo ali slepo podanstvo.

Stari Grk in stari Rimljan sta poznala samo razredno - rasno opredeljevanje vzajemnega življenja in ne — narodno-nacionalnega! Tedaj je pa nenadoma zadonel krščanski klic: Pojdite in učite vse narode! klic, kakor bi si ga najplemenitejši in najbolj izobraženi stari Grk ali Rimljan niti zamisliti ne mogel. Tudi pri največjih starogrških in starorimskih učениkih in filozofih ne dobimo niti sence tega novega duha in tega novega pokreta. Šele od tega trenutka naprej se je polagoma pričelo in moglo pričeti tudi resnično narodno, nacionalno prebujanje in opredeljevanje in zato tudi ni čuda, da menda ni evropskega naroda, čigar prvi, glavni in obenem samobitni kulturni dokumenti bi ne bili v neposredni ali vsaj posredni zvezi z nastalim razširjevanjem krščanske misli.

Taka dejstva govore odločno proti domnevi nekega neobhodnega ter notranjega nasprotja med pravim krščanskim in resničnim nacionalnim gledanjem na človeško življenje. Oboje gledanje ima za posledico neko prav posebno preropenje in prebujenje človeka. Ob obojem gledanju se človek nenadoma zave svojega dostojanstva, takega dostojanstva, ki je slehernemu samo „razrednemu“ in samo „rasnemu“ opredeljevanju vzajemnega življenja na vso moč nasprotno. Je nasprotno samemu razrednemu motrenju človeškega življenja, ker zahteva, da se uvažujejo tudi vsi „razredi“ na isti ravnini človeškega dela in prizadevanja. In je nasprotno samemu rasnemu motrenju človeškega življenja, ker vidi v „rasi“ to, kar ima človek skupnega tudi s samo živaljo, ki ji pa tako posebno „dostojanstvo“ že v načelu ne gre: tudi žival utegnemo n. pr. ubiti, ne moremo je pa umoriti. In že v tej zvezi vzbuja pozornost značilna zgodovinska prednost — krščanskega gledanja na svet in življenje pred nacionalnim. Oboje gledanje ima, kakor sem rekel, za posledico značilno preropenje in prebujenje človeka. Toda že s samega zgodovinskega vidika je bilo najprej potrebno krščansko preropenje in prebujenje in šele nato je nastopilo tudi nacionalno.

Že ta zgodovinska povezanost krščanske misli z nacionalno nam pomaga tudi k razumevanju takih velikih osebnosti, ki so bile v eni potezi preznačilni zastopniki oboje, krščanske in nacionalne misli. Mislimo samo na našega Janeza Evangelista Kreka! Ali ni Krek ostal do smrti zvest osnovnim krščanskim idealom in to tudi v najožjem, konfesionalnem pomenu besede? In ali ni bil isti Krek obenem nacionalist, kakor bi takega nacionalista v samih „nacionalnih strankah“ težko dobili? In ali ni to oboje dejstvo tisto na Kreku, kar mu daje ves svojstveni čar njegove silne „osebnosti“? Da, tudi iz Krekovega življenja lahko povzamemo še to, kako je vprav prava krščanska miselnost obenem najčistejši vrecel tudi za pravo — nacionalno delo in prizadevanje. Krek se je čutil v prvem redu kristjana in zato je zahteval za svoje ljudstvo one svobode, ki jo zahteva po takem krščanskem gledanju izpričano dostojanstvo človeka. Morda bi tu kdo ugovarjal, da dobi po taki poti sama nacionalna misel le mesto nekega podrejenega sredstva in ne pravega namena življenja. Tako mislijo zlasti oni, ki pravijo, da so verski preroditelji tako rekoč samo „slučajno“ postali tudi pravi — narodni voditelji.

Kdor tako misli, pozablja, da mora biti „svoboda naroda“ v narodu samem tudi utemeljena ali pa ima tudi sama le značaj „slučajnega“ dejstva. Sama ter prava žival take svobode že načelno ne pozna in ne more poznati. Že sama nacionalna misel zahteva prav posebno, da, kar edinstveno pojmovanje človeka in njegove narave. Tako pojmovanje pa mora biti tudi stvarno utemeljeno ali pa izgubi tudi posebna „nacionalna“ misel svojo dejansko veljavo. In če se v tej zvezi zopet povrnemo k našemu Kreku, moramo reči, da je on vprav v svojem krščanskem stališču iskal in našel tudi zahtevano utemeljitev svojega po-

sebnega — nacionalnega čutenja in dela. In po vsem rečenem je njegovo življenje vsekakor soglašalo z vsem došedanjim zgodovinskim razvojem Evrope. In takih „Krekov“ je mnogo. Ni narodno, nacionalno prebujenega ljudstva v Evropi, ki bi ne imelo takega svojega „Kreka“. In to dejstvo nam vsiljuje še drugo misel, ki govori enako odločno proti omenjeni ter vprav danes tako razširjeni domnevi nekega neobhodnega nasprotja med pravim krščanskim in resničnim nacionalnim gledanjem na svet in življenje.

Ta druga misel je že dušeslovna, filozofska in še ni bila, kolikor je meni znano, v taki zvezi po nikomur poudarjena. Ne velja samo, da med krščanskim in nacionalnim pogledom ni nobenega notranjega nasprotja, temveč velja še to, da imata oba pogleda prav za prav samo enega glavnega in kar najnevarnejšega sovražnika. Ta sovražnik je v znanem zgolj prirodnem, snovnem ali materialističnem gledanju na svet in življenje. Materializem — to trdim in to je jedro te druge moje misli — materializem je enako z a k l e t i s o v r a ž n i k prave krščanske in resnične nacionalne zavesti! Kjer zavlada materialistični svetovni nazor, tam obenem nujno izgine priznavanje svojstveno krščanske in svojstveno nacionalne kulturne vrednote. Naravno! Ni in ne more biti „svetovnega nazora“, ki bi nam v tej ali drugi obliki ne podajal tudi svoje slike človeka. Sem spadajoči materializem pa postavlja tudi človeka na enako ravnino kakor vse drugo na svetu: tudi človek da je po vsem obsegu svojega bistva sestaven kos vsega prirodnega stvarstva. Kajpa ima to stvarstvo tudi svoje „razvojne stopnje“ in smemo ter moramo človeka resda postaviti na najvišjo stopnjo tega vesoljnega prirodnega razvoja. Toda tudi razlika med „človekom“ in „živalijo“ ni in ne more biti drugačna, nego je n. pr. razlika med „živalijo“ in — samo „rastlino“. To se pravi: tudi človek pomenja samo posebno stopnjo „živalskega“ razvoja, kakor pomenja „žival“ samo posebno stopnjo „rastlinskega“ ali kakor pomenja „rastlina“ samo posebno stopnjo same „nežive“ snovi. Tudi življenje, rastlinsko, živalsko in človeško, ni nič drugega nega prav posebna, namreč organizirana snov.

Ob takem pojmovanju sveta in življenja je seveda že naprej nemožno pravo krščansko in resnično nacionalno gledanje na človeka in družbo. Saj je ena osnovnih strani krščanske blagovesti v poudarku človeka kot edine izkustveno dane prave „podobe Boga“. Kaj pomaga človeku, ako si vse pridobi, pri tem pa svojo dušo zgubi, to je svojstveno krščanski opomin človeku in obenem opomin, ki bi bil ob omenjenem materialističnem gledanju na svet in življenje že naprej brez vsakega pomena in smisla. Tudi krščanstvo vidi v človeku „najvišje“ bitje na svetu, to pa ne v samem razvojnem pogledu, temveč tudi sestavnem. Mnogo, mnogo strani dela tudi človeka samo del vsega ostalega prirodnega stvarstva. Ali vprav človek ima še samosvoje jedro, ki je od ostalega izkustveno danega stvarstva nepremakljivo oddaljeno. Tudi človek je „prah“, ima pa

še — „dušo“, katera edina naj bo glavna skrb vsega njegovega dela in prizadevanja.

S takih vidikov pa stopa tudi resnična nacionalna misel v neposredno obeležje krščanske, ali pa izgubi tudi sama svojo posebno vsebino in svoj posebni pomen. Zakaj tudi resnična nacionalna misel zahteva priznavanje takih posebnih človeških kolektivov, ki bi jih v samem prirodnem življenju že naprej zaman iskali. Gre za osnovno razliko med samimi „plemensko-rasnimi“ in posebnimi „narodno-nacionalnimi“ osnovami skupnega življenja: prve dobimo že v samem rastlinskem in živalskem življenju, druge so pa svojstven znak človeške vzajemnosti. Ob samem materialističnem gledanju na svet in življenje postaja tudi vsako priznavanje take posebne narodne ali nacionalne skupnosti že naprej nemožno in kar nesmiselno. Že zdaj zaslutimo resnično notranjo povezanost nacionalne misli s krščanskim idealom življenja. Eden osnovnih namenov mojih poznejših izvajanj je, da bi ta začasna „slutnja“ dobila tudi mesto in vrednost spoznanja.

Da se nekoliko popravim! Imamo tudi „posilikristjane“ in „posilinacionaliste“, ki se utegnejo oklepati materialističnega svetovnega nazora in se obenem kretati v taboru krščansko ali nacionalno mislečih ljudi. Toda takim kristjanom in takim nacionalistom je oboja misel, krščanska in nacionalna, le sredstvo za doseganje namenov, ki nimajo opravka ne s prvo ne z drugo. Takim kristjanom in takim nacionalistom je v prvem redu samo za lastno „korist“, ki jo iščejo pač tam, kjer bi jo utegnili najhitreje doseči. Zdaj po poti vnanjega „priznavanja“ krščanske misli in zdaj nacionalne. So to res pravi „posili kristjani“ in „posili nacionalisti“: niso kristjani ali nacionalisti po lastni osebni misli, temveč samo po sili svojih zasebnih potreb in interesov. In ti posilikristjani in ti posilinacionalisti so krivi, da se danes in vprav danes tako rado poudarja neko nepremostljivo nasprotje med pravo krščansko in resnično nacionalno mislijo. Jasno! Kdor meni, da mu bo „neslo“ krščanstvo, ta se bo tem strastneje boril proti uveljavljanju same nacionalne misli. Kdor pa upa, da bo čim prej „obogatel“ po poti posebnega „nacionalnega“ dela, ta se bo z enako strastjo obračal proti sami krščanski misli. Prosim bralca, da naj si ob vsem „krščanskem“ in „nacionalnem“ delovanju na svetu odmisli take zasebne ter prav materialne interese: ali bo tudi v tem primeru ostala še senca resničnega nasprotja med samo krščansko in nacionalno mislijo?

Taki „posilikristjani“ in „posilinacionalisti“ žive življenje, ki bi bilo z vida materialističnega svetovnega nazora tudi edino pravilno ter smiselno. Zato opazujemo še posebno prevažno skupnost med njimi. Oboji se oklepajo načela diktature. Kjer ni mesta za prave kulturne vrednote in za samo osebno prepričanje in kjer stopa na mesto vsega tega le borba za lastne koristi, tam pomagata v resnici samo še — kruta zapoved in sila. Ako se tudi človeško življenje v bistvu ne razlikuje od živalskega, tedaj ima tudi v človeškem življenju svojo

„naravno“ vlado samo moč čuta in gona. Ker pa vsi vidimo da bi človeštvo, prepuščeno samo tej „vladi“, neizogibno propadlo, postaja tu, pri človeku potrebna še neka druga vlada, ki utegne biti samemu čutu in gonu v danem primeru kar diametralno nasprotna. Odkod vzeti to vlado? Po materialističnem svetovnem nazoru je tudi človeško življenje v bistvu samo čutno-gonsko osnovano: zlasti je pa po tem nazoru tudi človek brez vsakega izvenprirodnega ali celo nadprirodnega osebnege jedra. Tudi ob takem pojmovanju ne izgine potreba po oni „drugi“ vladi, ki naj prepreči vso kvar, ki jo dela — v človeškem življenju delovanje samega čuta in gona. Ta vlada tu, ob materialističnem pogledu na svet in življenje, ne more biti povzeta iz posebnega kulturnega svojstva človeka, temveč vprav to svojstvo mora tu nadomestiti sama o sila pesti in dresure, s katero kroti človek tudi samo žival.

Torej kaj vidimo? Kjer zavlada svetovni nazor materializma, tam res ni več mesta ne za prave krščanske in ne za resnične nacionalne ideale življenja. Krščanstvo in nacionalizem še naprej životarita, to pa samo kot sredstvi, ki ju lanko takoj odvržemo, čim ne ustrezata več onim materialnim namenom, za katere nam gre. Zato se omenjeni „posilikristjani“ kaj lahko spreobrnejo v enake „posilinacionaliste“ in narobe ali pa se pričnejo, ko jim to bolje „kaže“, boriti proti obojemu, krščanskemu in nacionalnemu delu in prizadevanju. Vse to ima svoj izvor v samem „materializmu“, v onem materializmu, ki tudi na točki človeka ne vidi nobene bistvene meje v vsem stvarstvu. Nasprotje takega materializma je idealizem, oni idealizem, ki že od nekdaj poudarja na človeku to, kar je v njem res človeškega in ne samo živalskega. Zato bi samo tak „idealizem“ tudi posebni krščanski in nacionalni misli zamogel dati njuno pravo ter neskarjeno mesto v življenju. Toda zdi se, da je vprav naš čas temu velikemu cilju kar najbolj nasproten: „materializem“ in „idealizem“ sta postala skoro sami krilatnici, ki pa imata zlasti v praksi današnjega življenja precej drugačen pomen, nego sta ga imeli poprej.

Še predvojni izobraženec in to vsaj mladi predvojni izobraženec je iskal v materializmu samo vse slabo in zavračanja vredno in njemu je bil idealizem še vedno znak vsega dobrega in za človeka dostojnega. Današnji povprečni razumnik pa ima, se zdi, vprav nasprotno stališče. Njemu je idealizem postal toliko kakor sanja iz bajne preteklosti, ki bi bila, prenesena v življenje naših dni, prej kvarna nego koristna. Zato vidi samo v materializmu rešitev za sebe in družbo, v kateri živi. Zdi se celo, da je materializem danes postal novi evangelij, kateri edini bi mogel po mnenju mnogih dati človeku moč, da se dvigne na splošno pričakovano novo, odločilno in končno stopnjo svojega zasebnega in socialnega življenja. Idealizem se pa naziva v tem taboru pogubna šara še danes preostalega zakotnega hinavstva in predpotopnega babjeverstva.

Kajpa je tudi danes v časti prava požrtvovalnost in ne sebična dobičkaželjnost, borba za svobodo in ne slepota za zasužnjevanje človeka,

tiha stvarna samostojnost in ne kričavo posnemanje mase, resnična notranja izobrazba in ne samo besedna omikanost. Zlasti mladina ima za taka nasprotja še vedno odprte oči in presoja samo po njih tudi vse delo starejših. Ali značilno dejstvo je, da se dejansko uresničenje takih in podobnih idealov življenja danes pričakuje od — materializma in ne od idealizma. Ne gre za „ideje“, za „misli“, temveč gre za to, da dobe te ideje, te misli tudi moč izvršilnega eksekutivnega dejstva. Kaj nam pomaga „najlepša“ teorija, ako ji je pa sama praksa življenja kar najbolj nasprotna? Ni „stranke“, ki bi ne imela na svojem praporu zabeleženega tega, kar naj bo pravično in dobro, in vendar so vprav „stranke“ torišča brezobzirnega boja in medsebojnega zatiranja. Danes gre pa zato, da preide „ideja“ v „meso“ in „misel“ v dejanje: ta prehod si pa obeta današnji povprečni razumnik prej od materializma nego od idealizma. Tudi dobremu delu današnje mladine je takó materializem znak edine prave svobode in edinega pravega napredka, idealizem pa znak samo spretno zakritega nasilja in mračnega nazadnjaštva. Odkod tak in tolik preokret v osnovni človeški miselnosti in to tudi v miselnosti dobrega dela današnjega mladega razumništva? —

Ugotovil sem prvi videz nepremagljivega notranjega nasprotja med krščansko in nacionalno mislijo. Ta videz pa ne soglaša ne s samim zgodovinskim razvojem in tudi ne s posebno vsebino krščanske in nacionalne misli. Zgodovina nas uči, da je vprav krščanstvo pripravilo človeka tudi še za pravo narodno, nacionalno prebujenje in vstajenje. Resnična nacionalna misel se takó že po sami zgodovinski poti prikazuje le kot posebni socialni, kolektivni odsev krščanske misli. To, kar krščanska misel vidi in išče na slehernem poedinem človeku, to mora biti do neke mere uvaževano tudi tedaj, ko naj dobi tudi skupno življenje človeka še posebno — narodno, nacionalno obliko. Obe misli, krščanska in nacionalna, zahtevata namreč neko prav izjemno pojmovanje človeka, vsekakor pa tako pojmovanje, ki na moč nasprotuje znanemu materialističnemu pogledu na svet in življenje. Samo tisti, ki potiska tudi vsega človeka v sestavni objem samega prirodnega stvarstva, samo tisti si že naprej zapira oči za posebni kulturni pomen prave krščanske in resnične nacionalne misli. To globoko nasprotje svetovnonazornega materializma do krščanske in nacionalne misli je toliko, da bi ob popolni zmagi tega materializma krščanska in nacionalna misel kratkomalo izginila.

Tembolj pereče postaja vprašanje, ali se naš čas v resnici nagiba k — materializmu in to tako nagiba, da išče, kakor je bilo to gori povedano, samo v tem materializmu pravo rešitev človeka. Morda je tudi to samo videz, ki ima seveda tudi svoje posebne razloge in vzroke. Vsekakor so pa ti posebni razlogi in vzroki tudi za današnji pomen same krščanske in nacionalne misli odločilnega pomena. Gre za osnovno vprašanje stvarne in časovne utemeljenosti tega „novega“ materializma ali „starega“ idealizma. In k temu gre še za enako važno vprašanje, ali se tudi v tem novem „materializmu“, ako ga zgrabimo na pravih

koreninah človeškega življenja, ne skrivajo prav bistvene poteze kar najbolj resničnega — idealističnega gledanja na svet in življenje. Na vse to bomo pa mogli prav odgovoriti šele tedaj, ko si bomo predočili one posebne razloge in vzroke, ki so privedli do dejstva ali tudi do samega vida za „današnjega materialističnega gledanja“ na svet in življenje.

Tudi posamezni človek se utegne na zunanaj prikazovati takó, kakor da bi bil poln same hudobije in zlobe; in vendar slutimo, da je v bistvu nepokvarjen in dober. In tudi posamezni človek se utegne na zunaj prikazovati takó, kakor da bi bil poln same dobrote in prave ljubezni do bližnjega; in vendar slutimo, da mu v bistvu ne smemo zaupati. Ta oboja možnost se pa vrača tudi v samem duhu časa, v katerem človek živi, in je zato treba tudi vsak tak „čas“ skrbno pretehtati z obeh vidikov, z vida tega, kar mu daje samo njegov vnanji, čutno zaznavni obraz in z vida tega, kar je tudi v njem res notranjega, iz same duše človeka izvirajočega. Ne dobimo prave oznake nobene „dobe“ v zgodovinskem razvoju človeštva, ako ne upoštevamo obojega njenega svojstva, vnanjega in notranjega; zlasti pa ne smemo spregledati — same duše človeka, ki se v tej dobi tudi na zunaj takó ali drugače izživlja.

Spet Goli otok!

Kameniti Goli otok v kanalu pod Velebitom, med naselbino Jablanecem na celini in Rabom, so komunistične oblasti že leta 1946 začele uporabljati za „vzganjanje“ političnih kaznjencev. Po izjavah nekdanjih obsojencev, kolikor jih je od tam odšlo živih, je prebivanje na otoku strašnejše, kot je bilo v Auschwitzu ali Dachauu.

V letih po sporu s Stalinom so tja radi pošiljali informbirojevce. Eden teh, leta 1930 rojeni Dragoslav Mihajlović je v začetku leta 1969 v Belgradu izdal roman „Ko so cvetele tikve“. Opisuje svoje doživljanje od aretacije („Jugoslovanska tajna policija je slabša od nemške.“) pa nedopovedljivo trpljenje na Golem otoku. Roman je vzbudil silen odmev. Nemudoma so ga dramatisirali in je učinkoval še z odra. Pri tem je gledališka partijska celica poskrbela, da so črtali nekaj za oblasti, partijo in UDBO najbolj sramotnih odstavkov. Na jesen istega leta je delo onemogočil sam Tito. Dejal je, da blati jugoslovanski družbeni red in da spada v rovarjenje sicer redkih informbirojevcev.

Pet let nato je slovenski pisatelj Branko Hofman z gradivom, katerega je dobil od preživelih kaznjencev, napisal roman „Noč do jutra“. Iziti pa je mogel in smel šele v drugi polovici lanskega leta pri Slovenski matici. Zgrajen je tako, da se po letih srečata nekdanji partizan, nato kaznenec-informbirojevec Peter in njegov takratni zasliševavec Andrej Kovač. Analitično se bravcu odkriva 8 let Petrovega bivanja na strašnem otoku. (Povod za aretacijo so bile njegove besede po partizanskem sestanku: „Ne vem, ali so lagali prej ali se lažejo zdaj.“)

O romanu poroča v Naših razgledih 25. septembra 1981 Aleksander Zorn. Vodilno misel prikaže tako: „Kovačevo zasliševanje Petra, mučenja in strahovite razmere v zaporu kažejo deformacijo zasliševalčeve ideologije, ki se je v boju zoper stalinski diktat sama preobrazila v stalinizirano metodo. Tako dobivamo sliko stalinistične torture zoper stalinizem, „praksó“ ideologije, ki je prezrla svoje poslanstvo. Ta deviacija se je personificirala v zasliševalcu Kovaču, identificiranem z Državo, Zgodovino in Idejo, zoper katerega se njegova žrtev Peter s svojim dvomom lahko konstituirala samo kot ohranjevalec izvirne, nedogmatične ideje. Situacija se pomensko obrne: informbirojevstva obtoženi Peter postaja borec zoper stalinizem, s svojim uporom stalinistični „praksi“ (metodam zasliševanja, sofistichni izkrivljanjem resnice itd.)“

Tako ponavlja Zorn do ogabnosti izguljeno formulo za reševanje komunizma in režima: Komunizem je edina pravilna, čeprav nedogmatična (?) ideja: na žalost jo je zlorabil nekdanji rdeči bog, po letu 1948 rdeči hudič Stalin. Jugoslovanski režim je nedolžen nad stalinističnimi metodami (čeprav se jih komunizem vedno in povsod poslužuje). Človekoljubni Titov režim se je po letu 1948, ko ga je Stalin pahnil iz rajskega Informbiroja, hrabro spoprijel s stalinizmom; po nekaki usodnosti pa so se njegovi funkcionarji (zasliševalci, udbaši, uravniki ječ, taborišč itd) našli stalinističnih metod. (V resnici nikdar drugačnih niso poznali).

Zorn, pa tudi pisec „Noči do jutra“ Branko Hofman in legija drugih se kot neslaboumni ljudje zavedajo, da uporabljajo omenjeno dialektiko, saj drugače ne bi smeli objavljati. Gotovo pa je v marsikom skrita junaška misel: čeprav delam te umske akrobacije, čeprav se zdim pristaš filozofije „kot če bi“ (Als ob), čeprav moje vijuganje ni vseskozi pošteno, vendar utegnejo nekateri bravci odkriti v mojih spisih resnico in resničnost; prihodnost me utegne proslaviti kot majhnega ali celo nemajhnega Solženicina.

V Hofmanovem romanu je zanimivo še to, da avtor k navedeni vodilni misli dodaja vzporednico. Glavna junaka se snideta ob preiskovanju, kako je umrlo dekle, stanujoče v Petrovem sosedstvu. Zdelo se je, da je dekle napravilo samomor, ljudi pa hotela speljati z videzom posilstva in umora. Šlo je „za patološko dejanje, zraslo iz represivnih razmer v dekletovi družini, kjer je bilo dekle podvrženo skrajno fanatični in zatiralni materini verski vzgoji.“ (A. Zorn). Tako naj bi se torej kot v prej opisanem primeru pokazala „fanatizirana (tukaj cerkvena) ideološka dogma, ki prinaša patološke reakcije. (...) Dogma se je izrodila v patologijo, kakor se je v času Petrovega zasliševanja in zapora (...).“

Hofman je torej pograbil še drug izrabljen motiv: Vera in Cerkev sta vir alienacije, vsega mogočega psihološkega in družbenega zla. Zdravilo naj bi bil prinesel marksizem: „znanstveni“ svetovni nazor in edini pravični urejevalec družbe. Stvarnost je dokazala, da tega zdravila ni prinesel, nasprotno: da je z njim na vseh področjih šlo strmo navzdol; da je v duše vbrizgnil obup in stud, v družbo pa strupeno ozračje. Tega si

nihče ne drzne povedati. Zato se vsakdo, ki naj kaj pove „socialističnemu človeku“, pa v duši ni marksistični vernik, mora zateči k dialektičnim akrobacijam in vrtoglavi dialektiki.

A. G.

Znamenja časa

Pod tem naslovom je SIJ SLOVENSKE SVOBODE dvanajst let skoraj v vsaki številki priobčeval kritične, pogosto ostro polemične, a zmeraj trdno dokumentirane zapise o dogajanjih v vseh treh Slovenijah — republiški, zamejski in tisti v svetu. Njihov pisec Lector bo v VESTNIKU skušal to popularno, potrebno zaglavje nadaljevati v enaki izčrpnosti, aktualnosti in resnici.

“MOLIMO K SV. EDVARDU KOCBEKU!” Tako navodilo je moral ne le veren, temveč zgolj razsoden Slovenec slišati iz govora, ki ga je na Kocbekovem pogrebu 6. novembra lani imel ljubljanski pomožni škof Stanislav Lenič. Po poročilu republiškega verskega tednika DDRUŽINA (15. novembra 1981) je v njem „orisal Kocbeka-kristjana in med drugim dejal: „Bil je (Kocbek) videc prihodnjih reči, pesnik ‘poduhovljene stvarnosti’, kristjan, ki mu je bilo krščanstvo najbolj življenjska in človeška religija, ne samo vizija... Ob branju njegovih spisov so ga ugledni teologi v inozemstvu imenovali največjega živega slovenskega teologa.“ Nato je škof v rajnikov spomin ponovil, kar je Kocbek sam govoril pri pogrebu svojega prijatelja, pesnika Antona Vodnika. Tako ga je poveljčal kar z njegovo lastno besedo, rekoč: „Ko se torej v tem blagem trenutku poslavljamo od Tvoje navzočnosti, preljubi naš prijatelj, učitelj in sodnik, in ko se Ti zahvaljujemo za Tvoje tovarišstvo, spoštljivo in pogumno pozdravljamo Tvojo novo vsenavzočnost. V imenu vseh Te prosimo, da bi nam ožil naklonjen s svojo večno blaženostjo...“ Slovenci in drugi kristjani so doslej verovali, da je vsenavzočen, po starcm povsod pričujoč, samo Bog, ki edini odloči, kdo pojde po smrti v večno blaženost, kdo kam drugam. Zdaj kaže, da vsaj za Slovence ne velja več. V tej svojevrstni Leničevi eulogiji drži dvoje: da je Kocbek bil pesnik in da je bil sodnik. Samozvan, brezdušen, ki je brez sodbe in brez sence krščanskega usmiljenja pomagal pošiljati v smrt tisoče in tisoče vernih Slovencev. Med njimi je bilo 70 mučenih škofovih sobratov, celo nekaj sošolcev. Kot član Izvršnega odbora komunistične Osvobodilne fronte od njenega začetka do konca je „največji slovenski teolog“ moralno in pravno soodgovoren za vse poboje nedolžnih slovenskih kristjanov med revolucijo. Kot minister za Slovenijo v Titovi prvi belgrajski vladi si je dušo in roke okrvavil s potrdilom sklepa o genocidu 12.000 domobrancev ali vsaj z vednostjo in molkom o njem. Kot podpredsednik republike Slovenije do leta 1952 je tudi on kriv vsega preganjanja in gorja, vsega zatiranja slovenske svobode in nešteto novih slovenskih smrti po koncu vojne in revolucije. Resnico o sebi kot verne-

mu človeku in s tem kot teologu je izrekel v knjigi STRAH IN POGUM, ko je zapisal: „Kristjan, ki se na milost in nemilost izroči zgodovini, se mora prej ali slej odtujiti svojemu pravemu smislu.“ Nihče v slovenski preteklosti ni bil tako obseden po zgodovini in po tisočkrat izpovedani težnji, da bi šel vanjo kot velikan in celo kot njen oblikovavec, kakor Edvard Kocbek, čigar bleščeče čevkava filozofija je tako prazno globoka, da jo vsi rajši hvalijo, kakor pa da bi jo brali. Zaradi tega napuha se je po lastni besedi nujno odtujil krščanstvu, se pravi, nekje na dnu odpadel od njega. Zaradi tega je postal naš največji upornik proti avtoriteti Cerkve kot učenici in vodnici, politično pa njen preganjavec. Zaradi tega je sprejel domišljavi duhovni darwinizem Teilharda de Chardina, po katerem se bo človek zgolj po moči lastnega duha in brez višje milosti razvil tako, da bo nazadnje enak Bogu in s tem sam postal Bog.

Edvard Kocbek je Slovenec, veri in Cerkvi prizadel neizmerno zlo. Nikdo, ki Slovence, vero in Cerkev ljubi, ga za to ne more povzdigovati.

— 0 —

ROMANJA ROJAKOV V „MATIČNO DOMOVINO“ bodo letos bolj tvegana in obiskovavci bolj izpostavljeni nevšečnostim, celo nevarnostim, od politične policije. Režim v Sloveniji in SFRJ je bolj in bolj zbeگان zaradi kočljivega zunanjšega in notranjšega političnega ter gospodarskega stanja (vse večji sovjetski pritisk; albanski, še ne zadušeni upor na Kosovu; skoraj 20 milijard dolarjev zunanjšega dolga, usihanje zahodnih posojil celo za odplačevanje njegovih obresti). Partija in vlada skušata rastočo nezadovoljnost ljudstva zaradi zataganja pasu zvrniti zlasti na emigracijo, že stokrat uradno pokopano, a baje bolj in bolj nevarno. Proti njej so zapovedali novo splošno gonjo v tisku in posebno na slovenskih mejah močno poostrili nadzorstvo nad obiskovavci, rojaki iz svobodnega sveta. Postaje politične policije na vstopih v Slovenijo imajo zdaj poleg imenikov tudi fotografije emigrantov, ki veljajo za sumljive in nevarne. Sumljiv in nevaren je pa vsak Slovenec, ki v svobodnem svetu samo živi. Obiskovavci naj bodo pripravljene, da bo UDB marsikoga povabila na „prijateljski pogovor“. Če se bo temu upiral, češ da je tuj državljan, ga bodo po navadi ujeli, da se je pregrešil zoper uredbo, ki določa, da se mora vsak tujec v dvanajstih urah po prihodu v nov kraj prigrasiti na pristojni postaji milice. Za ta paragraf malokdo ve, ker ga doslej niso dosti uveljavljali. Novo državljanstvo ne bo nikogar obvarovalo pred takim zasliševanjem, aretacijo, zaporom ali sojenjem samo zaradi domnevnih davnih ali sedanjih „zločinov“, če ni dobil uradnega izbrisa iz jugoslovanskega državljanstva. Brez tega ima SFRJ za svojega državljana vsakogar, ki je kadar koli šel v tujino z ozemelj, danes pripadajočih njej. Prav tako njegove kjer koli rojene otroke, če je eden od staršev ob rojstvu veljal za njenega podanika. To določa novi jugoslovanski zakon o državljanstvu iz leta 1976, o katerem je poročal SLJ SLOVENSKE SVOBODE pred štirimi leti. Njegov 14. člen vsebuje določila za dosego izbrisa iz podložništva SFRJ, in pravi: „Odpust iz državljanstva SFRJ bo dan osebi, ki je vložila zahtevo za to

in izpolnjuje naslednje pogoje: 1. da je dopolnila 18 let; 2. da nima ovir zaradi vojaške obveznosti (v SFRJ); 3. da je poravnala dolžne prispevke, davke in druge obveznosti do družbeno-političnih skupnosti, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti v Jugoslaviji; 4. da je uredila imovinsko-pravne obveznosti do iz zakonskega odnosa in odnosa staršev in otrok do oseb, ki živijo v Jugoslaviji; 5. da se proti njej v Jugoslaviji ne vodi kazenski postopek zaradi kaznivega dejanja, preganjanega po službeni dolžnosti, ali, če je bila obsojena na zapor, da je to kazen prestala; 6. da ima tuje državljanstvo, ali če je dokazala, da bo v tuje državljanstvo sprejeta. Ovire zaradi vojne obveznosti za odpust iz državljanstva SFRJ določa zvezni sekretar za narodno obrambo. Pristojni organ bo odbil zahtevo za odpust iz državljanstva SFRJ, tudi kadar so izpolnjeni pogoji iz točke 1. tega člena, če to zahtevajo razlogi varnosti ali druge posebne koristi države... V odločbi, s katero se odbija zahteva po odpustu iz državljanstva SFRJ po točki 3. tega člena, ni treba navajati vzrokov, po katerih se je pristojni organ ravnal pri odločanju.“ Zahteve za izbris je treba oddajati diplomatskim ali konzularnim zastopstvom SFRJ v tujih državah. Postopek je dolgotrajen, drag (okoli 75 US dolarjev) in se v 95% primerov konča z zavrnitvijo. Njen namen je, držati emigrante, zlasti vidnejše in dejavne nasprotnike sedanjega režima v SFRJ, za nekakšne talce, proti katerim s pretvezo, da so jugoslovanski državljani, doma lahko uprizarjajo procese zaradi njihovega sedanjega dela v novi deželi. Z isto pretvezo lahko proti njim zahtevajo od njihovih sedanjih vlad kazenske postopke proti njim zaradi česar koli izmišljenega, celo če kot njihovi uslužbenci izpolnjujejo zgolj svoje uradne dolžnosti. Pogosto terjajo celo njihovo izročitev, kar so večkrat poskusili tudi za Slovence, a doslej povsod brez uspeha. Znova velja poudariti, da tuje državljanstvo samo doma nikogar pred ničemer ne zavaruje. Zadnji kričeč primer za to je Vinko Telič, ki od 1945 živi v Avstriji in je že dolga leta njen državljan. Lansko jesen je obiskal Slovenijo, pa ga je rdeč sovaščan iz njegove notranjske rojstne vasi ovadil UDBi zaradi izmišljenih medvojnih dejanj. Zdaj ga že dolge mesece imajo v samici in ga nenehno zaslišujejo. Ne dovolijo mu niti odvetnika, niti zvez z avstrijskim konzulatom v Ljubljani. Čaka ga proces in obsodba na dolgo ječo.

—o—

PRVI VSESLOVANSKI KONGRES narodnostnih skupin v ZDA, katerih domovine so v jarmu komunizma, je junija lani priredila slovaška „Organizacija 88“ v Baltimoru pri Washingtonu. Udeležil se ga je tudi zastopnik Slovencev. Na njem so poleg sklepov o bodočem delu sprejeli tudi načelno spomenico, ki pravi, da Slovani, udeleženci prvega takega zbora na svetu, izjavljajo: 1. komunizem ni slovanska ideologija. 2. komunizem so zanesle v slovanski svet mednarodne sile, sovražne Slovanom. 3. Marx, Engels, Lenin in Trocki, začetniki komunizma, niso bili Slovani. 4. komunizem je antislovanski, ker je protikrščanski. 5. Komunizem je antislovanski, ker nasprotuje humanističnim izročilom ter idealom slovanskih

narodov. 6. Komunizem je svoje vrsta rasizma. 7. Komunizem je odgovoren za uničenje več kot 60 milijonov ljudi, po večini kristjanov. 8. Omikani svet mora ustaviti ta pomor (holocaust) kristjanov v komunističnih deželah. 9. Združeni narodi ne marajo priznati, da je Sovjetska zveza zadnji kolonialni imperij na obličju zemlje, ki izkorišča številne narode znotraj in zunaj svojih meja. 10. Sleherna država ali podjetje, ki trguje s komunističnimi vladami, s tem vzdržuje teror in tiranijo nad našimi slovanskimi brati in drugimi narodi ter podaljšuje njihovo agonijo.

—o—

DRUGA OBLETNICA TITOVE URADNE SMRTI bo 4. maja letos. V resnici je Josip Broz umrl že 14. februarja 1980 in so o tem poročali razni evropski listi in navajali zanesljive dokaze. Upamo, da za to priliko ne bodo slovenski emigraciji naročali molitev zanj niti tisti redki, ki so to počeli pred dvema letoma. V zvezi z obletnico velja priobčiti povzetek zdravniškega uradnega poročila o Titovih boleznih in koncu. Ameriški Carter je jecljajočega in opotekajočega se jugoslovanskega diktatorja ob njegovem zadnjem obisku v Washingtonu konec zime 1979 poveličeval kot „simbol večne modrosti in večne mladosti“. Toda v brk temu prilizovanju najbolj hinavskega predsednika ZDA je Tito že tedaj prav za prav gnil pri živem telesu. Omenjeno poročilo namreč pravi med drugim: „Tovariš predsednik je dolgo vrsto let bolehal za sladkorno boleznijo, posledica katere so bile hujše arteriosklerotične spremembe na ožilju nog, živčno-mišične okvare na njih z motnjami pri hoji, in okvare ledvic. Motnje krvnega obtoka na levi nogi so nastopile decembra 1979. Kljub intenzivnemu zdravljenju se je izkazalo, da je dvakrat zamašena žila odvodnica na levi nogi. Kaj storiti, se je zdravniški konzilij posvetoval z dvema tujima strokovnjakoma (ameriškima, ki sta naročala takojšnji delni odrez, a ju jugoslovanski vedeži niso marali poslušati). Sklenili so nadaljevati z okrepljenim ohranjevalnim zdravljenjem. Zaradi tega zavlačevanja je bila potem potrebna amputacija vse noge. Tito naj bi jo bil dobro prestal in celo začel opravljati državniške posle. Toda brž po operaciji so mu povsem odpovedale ledvice zaradi infekcije in so ga morali vsak dan pripenjati na umetne, hemodializo. Nato so prišle še splošna sepsa, strjevanje krvi po vsem telesu, večkratna pljučnica, hude krvavitve v želodcu, črevesju in pljučih, okvara jeter, ošibitev srca. Vse to, pravi poročilo, je privedlo do usodnega konca 4. maja 1980 ob treh in pet minut popoldne. Tita so ves čas zdravili v novem ljubljanskem kliničnem centru, postavljenem in urejenem s prisilnimi prispevki slovenskih podjetij in delavstva. V zdravniškem svetu sedmih, ki je to delo brezuspešno opravljal, so bili od Slovencev dr. Bogdan Breclj, dr. Miro Košak in dr. Stane Mahkota. Vse stroške za zdravljenje in za zdravila, ki so jih s posebnimi letali vozili iz Amerike in od drugod, za straže, za nenehne obiske najvišjih partijskih, vladnih in vojaških prvakov, za pogreb in udeležbo pri njem je morala poravnati SR Slovenija. Ni čuda, da so Slovenci med njim tako vneto jokali...

JOVANKA BROZ, TITOVA TRETJA ZAVRŠENA ŽENA, ni več „neoseba“, kakor je bila zadnja leta pred diktatorjevo smrtjo. Živi s starejšo sestro v Beogradu, v razkošnem „protokolarnem objektu“, kakor v SFRJ uradno pravijo ukradenim vilam, gradovom in drugim „osvobojenim“ luksuznim šotoriščem socialističnega novega razreda, ki ve, za kaj se je boril. Ima na razpolago Mercedes za 30.000 dolarjev in osebnega šoferja, oboje na stroške delovnega ljudstva. Prejema pokojnino, kakor pripada vdovi predsednika SFRJ. Poleg tega uživa znatne ugodnosti kot narodni heroj ter od vile in naložbe prihrankov v Švici. Vlada ji plačuje tudi služkinjo, sobarico, kuharico in drugo služinčad. Take podatke je lanj 6. septembra objavil ameriški tednik PARADE, nedeljska priloga kakim 350 dnevnikom v ZDA in Canadi. Madame Broz se za zdaj vidno še ne vtika v državno politiko. Sumijo pa, da sta ona in odžagani vrhovni UDB-aš Aleksander Ranković v ozadju začenjajočega se obračunavanja z rajnim Edvardom Kardeljem. Jovanka je njega še za moževega življenja dolžila naklepov za Titovo likvidacijo, po kateri bi se sam polastil diktature nad partijo in državo. V tem ji javno pomaga Vladimir Dedijer, možev uradni življenjepisec in zvesti mednarodni propagandist. Ta Kardelja v novi Titovi biografiji, ki je pred kratkim izšla na Reki, obtožuje ne le zarotniških spletk proti svojemu nekdanjemu vladarju, temveč tudi, da je po izgonu Jugoslavije iz moskovskega hleva leta 1948 on organiziral strahotne Gulage za jugoslovanske kominformiste na Golem otoku in drugod. Dedijerjeva knjiga Kardelja dalje dolži med drugim še, da je pred leti ob veliki stavki trboveljskih rudarjev zahteval, naj nad uporni slovenski proletariat takoj pošljejo vojsko s tanki in letali, a je Tito to preprečil. Najbrž iz strahu pred izbruhom splošne delavske revolucije v SFRJ, dolgo pred Poljsko.

— o —

KONFERENCA ZA „DEMOKRATIČNO ALTERNATIVO“ V SFRJ se je za konec zadnjega tedna v letošnjem januarju le sešla v Londonu. Morala bi biti že oktobra 1980 v Parizu, a jo je francoska vlada na pritisk Belgrada prepovedala. Nekako za iste dni pa je bila dovoljena množična protijugoslovanska manifestacija za hrvatskega nacionalista Bušića, ki ga je zavravno umorila UDB, na zgodovinskem pariškem pokopališču Père Lachaise. Posvet so zaradi tega preložili na januar v Ženevo, a je bil odpovedan. Nato so ga sklicali v Londonu za junij 1981. Toda na pripravljavnem sestanku zanj v New Yorku se niso mogli zediniti za kak enoten program. Posebno skeptičen je bil rusko-hrvatski disident Mihajlo Mihajlov, ki je od nikogar pooblaščenim pripravljavcem tretje Jugoslavije očital, da ne politično ne socialno ne gospodarsko ne vedo, kaj bi radi. Med sestavljavci sporeda za konferenco in glavni avtor načelne izjave, ki naj bi jo v Londonu sprejeli, je bil dr. Ciril Žebot, profesor na jezuitski univerzi Georgetown v Washingtonu, nekdanj vodja gibanja za samostojno slovensko državo. On in tako imenovana Stanstedska skupina v Angliji zatrjujejo, da je edina stvarnost za Slovence in druge narode SFRJ — ter za njihove oportunistične politike v svetu — socialistična Jugoslavija. Treba si je prizadevati,

da se bosta njen sistem in režim razvila v nekak demokratičen pluralizem. To pa je seveda pobožna želja zapoznelih posnemavcev svetovnega levičarskega liberalizma, ki se je moral nad njo razočarati dr. Žebot ob svojem obisku, namenjenem poskusom za kompromis s Kavčičevim socializmom, v Ljubljani avgusta 1968. To utvaro naših starih in novih Jugoslovenov še zlasti postavlja na laž sedanje stalinistično zaostrovanje v SR Sloveniji. Morda se Žebot in Mihajlov letošnjega sestanka za „demokratično alternativo“ v SFRJ prav zaradi tega nista udeležila. Slovence sta tokrat v Londonu zastopala vseučiliški profesor in publicist dr. Ljubo Sirc ter urednik bivšega KLICA TRIGLAVA Pleničar. Kaj so, ali česa niso, tam sklenili, dolej še ni bilo oznanjeno.

LECTOR.

Aretacija bivšega domobranca – Vzroki in nameni

16. oktobra 1981 so miličniki na Ljubelju prijeli Vinka Teliča, ko se je vračal z obiska domače vasi v Loški dolini. Telič je l. 1945 pobegnil iz italijanskega ujetništva v Padovi na Koroško, se tam nastanil in oženil. Pred 14. leti si je pridobil avstrijsko državljanstvo. Domače kraje je večkrat obiskal, pa doslej brez neprilik. Aretirali so ga nekaj dni potem, ko je Teličev nekdanji sobojevnik v Rupnikovem udarnem bataljonu Jože Komidar izdal v Avstraliji knjigo *The Glimmer of Hope*, v kateri opisuje svoje medvojne doživljanje. Omenja tudi prijatelja Teliča. (Knjigo je označil *Vestnik* v lanski 4. številki na str. 281). Takoj je poslal po zračni pošti izvod v Avstrijo. Jugoslovanske oblasti so za to gotovo izvedele, in je že bil sestavljen načrt, kako knjigi vzeti verodostojnost. Obvestili so avstrijski konzulat v Ljubljani o aretaciji. Konzul Stern hoče Teliču — zaprt je v samici; žena ga obišče skoro vsak teden — pomagati pri zbiranju dokazov o nedolžnosti.

V čem naj bi bila krivda? Telič in Komidar, ali eden od njiju, sta bojda na vaškem pokopališču ubila ranjenega partizana Feliksa Špeha. Vse kaže, da bi Teliča oprostili, če Komidar izpove, da je on umoril ranjenca. S tem bi se umazal kot avtor knjige; obenem bi postavil v dvom svoj opis dogodkov: umora na pokopališču nikjer ne omenja.

Da poskušajo jugoslovanski strokovnjaki za pranje lastnih hudodelstev ter podtikanje teh drugim doseči uspeh po primernih zaupnih informacijah avstrijskim oblastem, se dá sklepati iz tega, ker je avstrijsko poslaništvo v Canberri Komidarju poslalo do 8. decembra 1981 že dve pismi. Avstrijci pravijo v njih, da so njegovo knjigo z zanimanjem prebrali, niso pa v nji našli nič o umoru F. Špeha. Komidar je odpisal, da ne Telič ne on nista nikoli pobijala ujetih ali ranjenih partizanov.

Avstralski list *Illawara Mercury* je 14. novembra 1981 o zadevi poročal pod naslovom „LAŽ O VOJNEM ZLOČINU LAHKO REŠI PRIJA-

TELJA“. Članek se začneja tako: „Nekemu možu iz kraja Dapto so naročili, naj izpove, da je med drugo svetovno vojno ustrelil nekega vojaka — tako lahko pomaga prijatelju, katerega so prijele jugoslovanske oblasti kot vojnega zločinca. Omenjeni mož g. Jože Komidar misli, da je posredno odgovoren za zaprtje svoje prijatelja.“

Zadeva se potem pojasnjuje s pogovorom med časnikarjem (Wendy Bilboe) in Komidarjem: „Sem v zelo težkem položaju,‘ je včeraj rekel g. Komidar. ‘Hočem pomagati prijatelju, nikakor pa nočem lagati. Po drugi strani ne bo nihče verjel knjigi, ki sem jo pravkar izdal, o slovenskem medvojnem boju proti komunistom. (...) Prepričan sem, da so aretirali mojega prijatelja Vinka zato, ker sem povedal resnico.“

Pismo z avstrijskega poslaništva želi, „naj zaradi resnih posledic za g. Teliča“ Komidar opiše dogodek, ter nadaljuje (gotovo po informacijah iz jugoslovanskih virov): „V spopadu med partizani in belogardisti, katerih član je bil Vincencij Telič, je bil partizan Feliks Špeh ranjen; partizani so ga pustili na vaškem pokopališču. V. Telič je špeha prepoznal kot sovaščana in mu zagotovil, da mu ne bo storil nič žalega. Medtem ko sta se ta dva še pogovarjala, ste bajje prišli Vi in namerili brzostrelko na špeha. Telič si je živo prizadeval pregovoriti Vas, da ne ubijete ranjenega špeha, potem je odšel. Ko je zapustil pokopališče, je začul strele iz brzostrelke.“

G. Komidar je rekel, da ne ve, če je g. Telič jugoslovanskim oblastem povedal to zgodbo z namenom, da doseže izpustitev. „Toda jaz se tega dogodka ne spominjam in nikdar nisem poznal kakega Feliksa Špeha,“ je dejal.

„Ne bi se obotavljal izjaviti, da sem ubil ranjenca, če bi s tem dosegel Teličevo izpustitev, toda kdo bi potem verjel moji pripovedi o komunističnih grozodejstvih med vojsko?“

Nedvomno so jugoslovanske oblasti tako razkačene zaradi moje knjige, zato so se vrgle na Teliča...“

Triglavska mešanica

Vse kaže, da je g. Bogdan Pogačnik že porabil vse dovoljeno črnilo za objavo krajših notic pa tudi člankov o obisku okteta pri odprtju Triglava. Bistveni članek z naslovom „Pesem in pozdrav v slovo“ je že delno navedla Svobodna Slovenija 10. decembra lani, vendar je prav, da ponovimo, kar je poudaril: „Bili smo si tudi edini, da bi bilo treba veliko več pozornosti posvetiti učenju slovenskega jezika. To zdaj žal zaostaja, še posebej, če to primerjamo s temeljitim slovenskim šolstvom med povojno politično emigracijo.“

Resnično ni politična emigracija mogla najti primernejšega in uspešnejšega zagovornika, kar se vzgoje v slovenstvu tiče, kot prav v članih okteta, saj bodo zdaj v sleherni deželi, ki jo bodo še obiskali, lahko

spraševali: „Zakaj pa ne znate tako slovensko kakor otroci v Buenos Airesu?“ S tem bodo samo potrdili, kar je pisaetlj Vinko Beličič napisal v oktobrski številki tržaške Mladike: „Srečen sem ob dokazu, kaj je zmogla obrekovana in ignorirana argentinska Slovenija vcepiti svojemu naraščaju: klenost jezika in jasnost nazorov. Koliko tam doli rojenim sem že imel priliko stisniti roko in se čuditi njih gladki, bogati slovenski govorici!“

Sicer pa, da ostanemo pri mešanici; v razgovoru v Trstu je nek sobotni nakupovalec dejal približno takole: poročila, ki jih je o obisku pisal večinoma Bogdan Pogačnik, so znamenje, da jih je obisk v Buenos Airesu nekoliko izbistril, kajti niso udarili po nikomer, mimogrede so omenili politično emigracijo, ne da bi se ustavljali ob njeni pomembnosti. Kolmanov obisk, gledano s tržaške perspektive, ni mogel škodovati, ker je bil razorožen. Celotna zadeva obiska jih je veliko stala in vidi se, da jim ni bilo lahko prepričati „botrov“, ki so dali denar, o važnosti tega obiska.

Pogačnik sam v poročilu „članek o Slovenskem oktetu namesto potnega lista (veljaven tudi za argentinsko policijo)“ v radijski reviji Stop pripoveduje, kako „smo se preoblekli v nove sinje obleke, za katere nam je blago ljubeznivo podaril Novoteks iz Novega mesta“. Druge dobrotnike je izpustil. Ni pa čutil nikake potrebe — vsaj do dne, ko to pišemo, še nismo tega zasledili, da bi navedel podatke o klubu Triglav, kakor jih je prinesla tukajšnja La Prensa 8. decembra 81, stran 5., v drugi izdaji. Čudno, kajne? Če je namreč Kolman trdil, da je Triglav menda največji dom v izseljenstvu, bi slovenski bralci v domovini prav gotovo zaslužili, da bi jim postregli z istimi podatki, kakor so v La Prensa. A vse kaže, da v Delu rajši pišejo o kriminalcih, ki niso slovenskega rodu, o žabji volni na Kosovem in ptičjem mleku v Čupriji: karkoli za večje bližanje „jugoslovanskih“ narodov.

V članku v Stopu pa je Pogačnika tudi zaneslo. Ko govori o koncertu v Colonu, pravi: „Niso bili to samo naši rojaki iz tistih društev, ki vidijo v socialistični federativni Jugoslaviji svojo matično domovino. (Koliko je članov Triglava, ki se čutijo bolj Slovenci kot Jugoslovani, bi lahko povedali člani novega odbora! — opomba naša!) Bili so tudi številni povojni emigranti, ki sicer novi Jugoslaviji niso naklonjeni, a tokrat jih je zloмила ljubezen do slovenske pesmi in v dolgih vrstah (podčrtali mi) so čakali na vstop pred vrati Colona, čeprav je bil naš koncert pod pokroviteljstvom ambasade FSRJ.“ — „Dolge vrste“ — kolikor je „novih“ bilo, bi zneslo približno pol kvadre. Je to „dolga vrsta“? Potem pa pride odkritje: „Med prvimi je res (podčrtali mi) sedel na koncertu tudi jugoslovanski veleposlanik Knežević v družbi z drugimi ambasadorji...“ „Res“ — kaj je hotel Pogačnik s to besedo povedati? Da Srba Kneževića niso upali pregovoriti, naj bi se udeležil slovenskega koncerta? Da je zbral svo korajžo in šel med Slovence? Ali so računali, da ne bo dovolj sedežev, pa so vendarle našli nek stol za ambasadorja, ki se je potem „res“ lahko vsedel? A Pogačnik hoče pokazati, da je zvest položaju, ki ga ima pri Delu. Tako

zapiše: „Ni bilo brez značilnosti, ko je neki mlad fant, raznežen nad domačo slovensko pesmijo, očetu v emigraciji očitajoče rekel: „Pa ste govorili da pojejo samo partizanske pesmi! Ali si slišal — peli so celo cerkvene!“ — No, ta je debela, kajti Pogačnik bi lahko vedel, koliko plošč slovenskega okteta je bilo v Buenos Airesu že prodanih, v kolikih hišah jih vrte redno in tu pa tam še celo na radijski uri slovenske povojne politične emigracije! Takšnega ugovora proti oktetu, češ da poje samo partizanske, pa resnično v vseh teh letih ni bilo slišati. In če je očeta prevzela „domača slovenska pesem“, potem ta oče gotovo ni bil tak emigrant, ki bi sinu govoril o prepevanju partizanskih pesmi. Po vsej verjetnosti bi rajši ostal doma.

Tržaški obiskovalec je pa tudi omenil bližnji obisk nadškofa dr. Šuštarja, češ, bomo videli, kaj bodo takrat Triglavani naredili. Ker bo obisk strogo dušnopastirskega značaja, slovenski vladika gotovo ne bo imel političnih govorov, ampak verske, in s tem tudi vse obrede. Dodajamo: upajmo, da ga bodo Triglavani povabili, naj pride blagoslovit njihov dom. Dasi se bo moral, kot to zahtevajo formalnosti, oglasiti na tukajšnji ambasadi (kar bo seveda zloglasni Tanjug izrabil in se s tem omejil na celotno poročanje, vse drugo pa zamolčal!), bo vendarle obisk v Triglavu lahko samo cerkven, posebej še, odkar se je pri pogrebu Edvarda Kocbeka zgodilo, da so po končanem državnem opravilu v veži, Mitja Ribičič in drugi šli do groba in počakali do koncea. Na željo družine je Edija pokopal škof dr. Lenič, ki je v nagovoru povedal, da Kocbek ni bil „noben politik“.

Se pravi: Ribičič je sledil nasvetu Aleša Baeblerja, kakor ga je ta malo pred smrtjo nakazal v Delu — ne bo nas vrag vzel, partijcev namreč, če bomo obstali ob grobu, ko se duhovnik poslavlja od pokojnega. Tudi Triglavancov ne bo konec, če bo nadškof blagoslovil njihov dom. Posebno še, ker se Kolman za dom ne bo več dosti brigal, ker bo imel doma preveč skrbi z idejo, za katero linijo v partiji se ob ob prihodnjem kongresu odločil: ali za Dolanca ali za Ribičiča. Oba bi moral najprej vprašati, kaj sta delala med vojno: eden kot mladenič pod nemško okupacijo, drugi pa z žalostnimi ostanki v smrt pognanega bataljona elitnih partizanov, da ne omenjam drugih podrobnosti.

Kar je v Triglavu razveseljivo, je, da bo knjižnica nosila ime Franceta Prešerna. Ta pa bo živela, ako bo med Triglavani vsaj droben odtенок tiste Prešernove zagnanosti, vere v slovenstvo, neodnehanja, kljub vsem napakam in pomanjkljivostim, kakor je Prešerna označil v Neiztrohnjenem srcu Anton Slodnjak. Zato Triglavani: najprej vsi na glas preberite Slodnjaka, potem pa začnite garati po slovenski poti. Vse druge vodijo v stranpota in vedno ob robovih prepadov.

Pavle Rant

STRATESKE SUROVINE IN ZDA

Kobalt, krom, mangan in plátina so štiri kovine, zaradi katerih se v USA z zaskrbljenostjo ozirajo na možnosti temeljite obrambe. Vse štiri morajo namreč skorajda 90% uvažati, in to iz takih dežel, kjer lahko

vsak čas pričakujejo kakršne koli neredne, izgrede, zamenjavo oblasti in podobno; to so Južna Afrika, Zambia, Zaire in Simbabwe. Če bi se v kritičnem trenutku dogodilo, da bi katera od teh držav ustavila dobave, bi varnostni ukrepi ostali na majavih tleh. Za primer navajajo samo to, kaj bi pomenil zastoj v dobavi kobalta, kajti 83% severnoameriških trgovskih letal je opremljenih z motorjem JT8D, ki vsebuje 450 kg kobalta. Izdelovalci tega motorja menijo, da bi s popolnim zastojem dobav lahko še eno leto dostavljali nadomestne dele, potem bi bilo pa vso ta zračno brodogojstvo brezposelno, kar bi letno pomenilo 25% izgube. V teku petih, šestih let bi vse civilno zrakoplovstvo obstalo — tako, kakor bi ga lahko uničile sovjetske rakete.

Podobno se dogaja z vojaškima letaloma F-15 in F-16, ki sta tudi opremljena z motorji, v katerih je 450 kg kobalta. Če bi odpadle dobave iz Zaire, ki zalaga ameriški trg s polovico potreb (okrog 10 milijonov ton letno), bi zadeva postala presenetljivo resna. V Zaire že tako vlada nekajletna negotovost in dobave so bile že večkrat pretrgane. Tak je primer iz leta 1978, ko so uporniške čete Katange, ki so vdirale iz Angole, popolnoma ustavile sleherni dobavo. Takrat so morali v USA potrošnja kobalta podvreči nadzorstvu, cena pa je zrastle za 400%. S takimi prenehanji računajo že v naprej in jim pripisujejo 60% verjetnosti. Pa tudi če bi kobalt v redu prejeli, pri tem pa doživljali pomanjkanje kroma in plátine, bi celotna letalska produkcija zastala in varnost dežele močno trpela. 92% kroma morajo USA uvažati, od tega prihaja glavni del iz Južne Afrike, 14% pa, čeprav se čudno sliši, iz Sovjetske Rusije.

Pomanjkanje plátine bi pomenilo tudi zastoj v avtomobilski industriji, ne samo v letalski. Brez plátine bi ne mogli proizvajati bencina in tudi ne avtomobilov na vžigalni motor. Tudi oljna industrija bi shirala in telefonske napeljave bi trpele, kajti paladij, ki spada v skupino platinjskih kovin, je za te napeljave nujno potreben. 90% plátine uvažajo spet v glavnem iz Južne Afrike in Sovjetske zveze.

Nerednost dobav mangana bi škodovala jeklarnam. 98% tega USA uvažajo, od teh, polovico iz Afrike.

Skratka: pomanjkanje teh štirih kovin bi pomenilo ustavitev mnogih tovarn in tej sledeča brezposelnost za milijone delavcev.

Taka odvisnost od uvoza teh strateških kovin je seveda prijetna sovjetskim namenom. To toliko bolj, ker Sovjeti vedo, da se lahko z domačo produkcijo zagotovi 93 strateško važnih kovin. Zato že sedaj rajši uvažajo, kakor pa da bi se zagnali v raziskovanje sibirskih ležišč, za katero bi bile potrebne velikanske investicije. Zraven pa seveda pridno izrabljajo svetovne razmere v svoj prid. Tako so leta 1978 v Angoli organizirali kubanske gverilce, dobro vedoč, da je Angola njihov „klijent“, ki jim bo rad „pomagal“.

„Vojna s surovinami“ je tako neke vrste podaljšek Leninove teze, da je najšibkejši člen industrijske verige zahodne produkcije prav v pomanjkanju surovin, ki jih je zahod do tedaj in še do danes dobival iz Afrike:

nekoč so bile kolonije, danes so samostojne države. Za ustvaritev teh je Lenin svetoval izrabo raznih narodnih ali rasnih teženj, ki naj bi vse vodile k uničenju kapitalizma in imperializma. Po Leninovem in Stalinovem govorjenju sta potem Hruščov in Brežnjev prešla k dejanjem: uvedbi tihe vojne za surovine.

SOLŽENICIN GOVORI O SVETOVNEM KOMUNIZMU

Poslanec John Leboutillier, član republikanske stranke v Združenih državah Amerike, je imel na televiziji NBC razgovor s pisateljem Aleksandrom Solženicinom. Razgovarjala sta se o tem, kakšen vpliv imajo oddaje „svobodnih“ zlasti severnoameriških radijskih oddaj na ljudstva za železno zaveso.

Solženicin je v teh razgovorih povedal, da se delajo v teh oddajah mnoge, neprestane napake. Poleg strašne napake, da je Amerika po končani drugi svetovni vojni izročila ves vzhod komunistom, pa stalno govorijo radijske oddaje v tem smislu, da sta komunistična oblast in rusko ljudstvo ena in ista stvar in da torej komunistična oblast v resnici predstavlja rusko ljudstvo in druga ljudstva v Sovjetski zvezi. To je usodna napaka. Na oblasti so tirani, rusko ljudstvo in drugi narodi v Sovjetski zvezi so pa sužnji in ti sužnji ne dobivajo nobene moralne pomoči od ameriških radijskih oddaj. Suženjstvo je duhovno in telesno. Duhovno suženjstvo je v tem, da se temu dobremu ljudstvu že 65 let vcepljajo komunistični nauki, da se mu vsiljuje brezboštvo, da se neprestano smeši in sramoti vse tisto, kar je bilo ruskemu ljudstvu sveto, da mu je zaprt pogled v ostali — zlasti svobodni — svet. In kaj so storile „svobodne“ radijske oddaje zoper to duhovno zasužnje vanje? — Telesno suženjstvo pa obstoja v tem, da to ljudstvo že 65 let trdo dela za silno majhno plačo, za plačo, katere realna vrednost je za dve tretjini do tri četrte manjša od plače delavcem v zahodnem svetu. Delajo torej samo za nujno, preprosto hrano in nujno, preprosto obleko, tako, kot so delali sužnji za časa faraonov in tudi pozneje. In kam gre v Sovjetski zvezi ta ogromni, ljudstvu odtrgani zaslužek? Gre za oboroževanje, za propagando in zlasti za organiziranje svetovnega terorizma.

Ob vprašanju svetovnega terorizma je poslanec Leboutillier vprašal Solženicina, kaj meni glede atentata na papeža. Solženicin je odgovoril, da je izvolitev papeža, ki je po rodu Poljak, izredno vplivala na razpoloženje Poljakov. Dvignila je njihovo samozavest in pogum in še bolj utrdila že tako dobro zasidranj katolicizem na Poljskem.

Ni pa nobenega dvoma o tem, da je bila izvolitev Poljaka za papeža velik udarec za komuniste in da jih je to silno vznemirilo in v mnogočem pokvarilo njihove račune in načrte.

Imenovani poslanec je še dejal: „Pravijo in pišejo, da je za atentatorjem stala mednarodna teroristična organizacija“.

„To je točno. Nobenega dvoma ni, da med-

narodni terorizem v glavnem vodi Sovjetska zveza“, je odgovoril dobesedno Solženicin. S tem je hotel reči, kje je treba iskati krivce za atentat na papeža. Italijansko sodišče, ki je preiskovalo ta zločin in obsodilo atentatorja, ki je bil izvršujoč organ mednarodnega terorizma, pa ni upalo odkriti pravi vir tega terorizma.

Fr. J.

L. M.

Rdeči režim v boju s Stepincem

Grob nadškofa in kardinala Stepinca v zagrebški stolnici je prava božja pot. Velikemu pokojniku bo prej ali slej veljal postopek za beatifikacijo in kanonizacijo. Za 21. obletnico njegove smrti je zagrebški nadškof dr. Franjo Kuharić nasproti nizkotnim rdečim napadom na Stepinca govoril mdr.: „Zmerom je ostal dosleden oznanjevalec evangelija, najvišjega nauka ljubezni, in vendar so ga obtožili kot sovražnika človeka. In to se je zgodilo v drugi polovici XX. stoletja. Prvikrat v naši zgodovini so postavili zagrebškega škofa pred sodišče s strahovito obtožbo, da je hudodelec. To obotožbo kar naprej ponavljajo, tudi v naših dneh, in jo celo povečujejo. (...) Kot Cerkev in kot sinovi in hčere hrvatskega naroda smo s tem hudo in najgloblje užaljeni. Čeprav imamo pred sabo svetlejšo prihodnost, h kateri teži, kot upamo, zgodovina, so nas spet pahnili v temo dobe, ki je v milijonih zapustila globoke rane. Ponavljamo: obtožba je nesprejemljiva; ne vzdržuje je resnica, ampak zgolj sila oblasti.“

Ta sila je prijela frančiškana Joza Križića, člana uredništva hercegovskega cerkvenega časopisa, zato ker so baje pri drugi policijski preiskavi samostana našli pri njem Benigarjev življenjepis kardinala Stepinca. Nedvomno je to prijetje naperjeno tudi proti nadškofu Kuhariću, saj so ga javno dolžili „sovražne dejavnosti“, pa proti Cerkvi nasploh.

Svetniški pokojnik dela rdečim trinogom preglavice tudi v slavonskem kraju Stražeman. Tamkajšnji župnik Josip Devčić je dal cerkev na novo posvetiti in vanjo vdeliti mozaik. Mozaik kaže baje mdr. „vojnega zločinca“ Stepinca pa drugega „vojnega zločinca“ Merza. O letem se je Cerkev, ki pripravlja zanj beatifikacijski postopek, že izjavila: Merz že zaradi tega ni mogel biti vojni zločinec ne ustaški vodja — kar mu komunisti podtikajo —, ker je dolgo pred drugo svetovno vojsko in začetkom ustaškega gibanja umrl. Iz istega vzroka je prazna partijska obdolžitev, da je bil Merz voditelj „terorističnega gibanja križarjev“: to je namreč nastalo kot protikomunistično gibanje šele po drugi svetovni vojski.

Ta dejstva pri KP ne veljajo nič; še nadalje trobi, da so bili v Stražemanu proslavljeni vojni zločinci. To hudodelstvo naj poleg župnika Devčića plačata še kipar Ante Starčević, tvorec mozaika, in pesnik Zlatko Tomičić, ki je ne le bil pri posvetitvi navzoč, marveč je tudi zložil pozdravno pesem tudi navzočemu kardinalu šeperju. Prav zaradi kardinalove nav-

zočnosti je sodišče s postopkom zavlačevalo, zakaj trenutno gre režimu za blatenje Cerkve v Jugoslaviji, ne pa Vatikana. Šeperjeva nedavna smrt bo zdaj komunistični pravici delo olajšala.

Ta pravica se je spravila tudi nad štiri cestne delavce. Ti so se predrznili, pred posvetitvijo cerkve s 18 prometnimi znaki zapreti ceste, po katerih se je pomikala procesija, za druga vozila.

O pesniku Tomičiću še to: V začetku sedemdesetih let je bil urednik Hrvatske nedelje, ki so jo ljudje mnogo rajši prebirali kot partijsko zblojo. Toda Titovo čiščenje l. 1972 je časopis prepovedalo in Tomičića preganjalo. Nekaj let kasneje so ga spet prijeli: nameraval je izdati knjigo o svojih letih v zaporu, s čimer se je znova pregrešil nad rdečo pravico.

Hudič je izredno bister, je pa tudi zaklet, da se neprestano z Bogom in njegovimi svetimi bojuje v popolnoma brezupnem boju.

L. M.

„Titovi Spomini“ in spomini na Titovo imetje

O tem pokojniku, ki mu je mesto med najhujšimi tlačitelji in morivci ki je narodom, katere je s sovjetsko močjo strpal v jugoslovansko ječo, storil neizmerno zlo, obenem pa s sovjetskimi tipalkami po vsem svetu in svojo varljivostjo mnoge prelisičil tako, da so ga v „tretjem svetu“ kratkovidni politiki imeli za poštenega državnika in mirotvorca, na Zahodu pa njihovi sotrpini v kratkovidnosti postavljali za kandidata za Nobelovo nagrado — o tem izroduku človeštva se človeku upira pisati. Vendar je treba. Ne le doma, tudi med našimi ljudmi po svetu so taki, ki premalo vedo o njem, njegovih dejanjih, njegovih pomočnikih. Naj se tu dotaknem 1.) zgodbe o knjigi njegovih „spominov“, ki naj bi izšla v Nemčiji, pa ni; o zbiravcu tega gradiva Dedijeru, o poseganju partije v Dedijerove napore; o Titovem hlapčevanju Kominformu; pa še o tem, da obnovev jugoslovanskega skrpucala ni bila v Rooseveltovih načrtih. 2.) Naj zberem, kaj je Tito imel v lasti, in se pri tem omejim na nepremičnine. Večino podatkov sem dobil v reviji Ost-Dienst.

I. „Spomini“

Na lanski knjižni razstavi v Frankfurtu je neznatni nemški založnik Rolf S. Schulz radovednemu obiskovavcu odgovoril, da izide Dedijerova dokumentov o Titu („Titovi spomini“) mogoče novembra. Nekdanji Titov dvorni biograf Vladimir Dedijer („Tito parle“, argentinska izdaja „Tito habla“, Hachette, 1953) se v Frankfurtu ni niti prikazal.

Spomine so napovedovali že za leto 1980, pa se je stvar vlekla. Jugoslovanski listi so delali bučno reklamo. 13. in 14. junija 1981 je v zagrebškem Večernem listu izšel pozornost vzbujajoč oglas s fotografijo

napovedane knjige: „Vladimir Dedijer, Tito. Moj život, moje djelo, moja ostavština. S dosada neobjavljenim originalnim dokumentima. Prvo potpuno izdanje.“ 1.200 strani, cena 20 mark ali 300 din. „Knjiga pride iz tiskarne junija 1981. leta.“ „Spomini“ — Tito jih nikoli ni napisal; naslov je bil le vaba — naj bi izšli še v nemškem in ducatu drugih prevodih, celo v japonščini in arabščini.

Dedijer je nenadoma hotel delo znova popravljati ter je končno zahteval rokopis nazaj, da vnese nove spremembe. Schulza je obsul s svarilnimi in grozilnimi pismi ter ga obtožil preloma pogodbe. K temu so ga primorali partijski vrhovi. UDB-a je proti njegovemu obotavljanju poskrbela za atentat na Schulzevo založništvo v kraju Percha ob Starnberškem jezeru nekaj tednov pred znova napovedanim izidom (10. avgusta 81). (Po telefonu je neki hrvatski begunec javil, da je bombo nastavil on; ko so ga prijeli, je to zanikal in trdil da so ga k telefonskemu klicu prisilili.)

Nekaj dni pred atentatom je Tanjug sporočil, da je nemški založnik menda prekršil pogodbo. „Politika“ je 6. avgusta po Tanjugu pisala: „V sredi spora je besedilo „Novih prispevkov“, ki bi jih Schulz moral natisniti v izdaji 400.000 izvodov v srbohrvatskem in hrvatskosrbskem (!) jeziku za jugoslovanske delavce v inozemstvu, del izdaje pa spraviti v promet tudi v Jugoslaviji.“ Dedijer da knjige ne bo priznal kot svoj tekst, če izide brez njegove avtorizacije; te pa da Schulz ne prizna.

Skoro istočasno z atentatom v Nemčiji so — srot zmerom neznani — vlomivci vdrli v Dedijerovo stanovanje, da bi našli rokopis. Stanovanje so zaljili z vodo in poškodovali z ognjem.

Medsebojno vohunjenje

Šlo je za to: CK partije noče, da bi Dedijer priobčil nekatere še neizdane dokumente. Zato je imenoval komisijo, ki edina sme izbrati javnosti namenjene listine. Ena od zadev, o katere nادرbnostih partija prepoveduje, da bi prišle v svet, je medsebojno vohunjenje najvišjih tovarišev. Dedijer ima o tem lepo gradivo iz prvih rok. Ko je sredi petdesetih let Tito dotedanjega „prestolonaslednika“ Djilasa zvrigel, ga dal nadzorovati in ga nazadnje zaprl, se je med vodilnimi komunisti samo Dedijer zavzel za preganjanca. Djilas sam je v dobi milosti imel pod strogim nadzorstvom izobražence. Na Dedijerovo pomoč je gledal s tega vidika: dela se njegovega zagovornika — tako se je izrazil prijateljem —, zato da ga po naročilu tajne policije lažje opazuje. Dedijer pravi, da je ta tudi za njim vohunila, dokler ni sredi šestdesetih let padel novi „prestolonaslednik“ Ranković. Očitali so mu, da je s „stenicami“ in skritimi kabli prisluškoval vsem jugoslovanskim voditeljem, celo Titu. Dedijer je zdaj Rankovića spraševal o tej stvari in zvedel, da so tega voditelja tajne policije prav tako nadzirali. Hrvatski partijski starosta dr. Bakarić je Dedijeru to potrdil in dodal, da se je vohunjenja posluževala tudi Jovanka; naskrivaj je špijonorala celo svojega moža Tita.

Medsebojna nezaupnost trinogov ljudstvu ni škodovala, oni se pa boje, da bi njim razkritja te vrste škodovala. Resnica je zaščitnica poštenih ljudi, medtem ko se komunistični voditelji vzdržujejo samo v senci prevare in laži.

Roosevelt je bil proti vzpostavitvi Jugoslavije

Dedijer se je torej naposled podal partijskemu pritisku in se spravil na cenzuro „Spominov“. Očiščeno besedilo je partijski tisk začel objavljati. V njem ni skoro nič novega. Novo ni npr., da ZD niso hotele po vojni vzpostaviti Jugoslavijo, marveč naj bi Srbi in Hrvati (o Slovencih ni bilo besede?) dobili samostojni državi. O tem so obiskovavci frankfurtskega knjižnega sejma lahko brali v novi knjigi „Los von Serbien“ (Stran od Srbije), ki jo je napisala Margaret Stewart-Omrčanin, profesorica angleškega jezika na Indiana University (Pennsylvania), članica Komisije za človeške pravice na Hrvaškem. V navedeni knjigi je objavila zaupni telegram, odposlan 14. julija 1941 s podpisom državnega tajnika J. Grewa. V njem govori predsednik Roosevelt o potrebi upoštevanja narodnih teženj. Telegram je bil namenjen „nekdanjemu mornarju“ — W. Churchillu. Roosevelt pravi, da se dotakne zadeve, ki sicer še ni resna, utegne pa imeti neugodne posledice. „Mislim na govornice, ki seveda niso ne več ne manj kot govornice, in se tčejo dogovorov britanske vlade, katera naj bi sklenila z nekaterimi zasedenimi državami. Tako npr. neumna pripoved, da ste Vi baje obljubili spet vzpostaviti Jugoslavijo, kot je bila poprej; pa tista druga pripoved, da ste Jugoslaviji obljubili Trst. Seveda je v tej deželi v določenih ljudskih skupinah navdušeno pritrjevanje takim pristankom za čas po vojni, po drugi strani pa so drugačna mnenja in razlogi pri drugih skupinah, kot pri Čehih in Slovakah pa med Valonci in Flamci.

Gotovo se boste spomnili, da so bile že 1919 resne težave z dejanskimi ali domnevnimi obljubami v korist Italijanom in drugim.

Meni se zdi, da je mnogo prezgodaj delati katere koli obljube, in sicer iz tega veljavnega razloga, ker hočeta Britanija in ZD zagotoviti bodoči mir s tem, da prvič razorožita vse kalivce miru, in morata, drugič, paziti na mogočost zopetne oživitve malih držav v prid soglasju, četudi naj se to doseže s postopki ljudskega glasovanja.

Ljudska zahteva je bila eden redkih dosežkov versajske pogodbe, in za nas bi bilo mogoče to zamisel razširiti s tem, da v nekaterih primerih predlagamo poprejšnje plebiscite, katerim bi mogli slediti druga ali celo tretja ljudska zahteva.

Tako danes npr. nihče ne ve, ali je v korist mirnih razmer primerno držati Hrvate stran od srbskih grl ali nasprotno.“ (Ta dokument je bil prvikrat objavljen kot dodatek knjigi „Zagreb — hrvatska pomlad“).

Tito — agent Kominterne

Drugo gradivo, o katerem partijsko vodstvo noče, da bi ga Dedijer objavil, je izbor iz 1400 zaupnih brzojavk, katere je Tito pošiljal po l. 1935

na moskovski naslov ali od tam prejel. Napovedoval je objavo Dedijer sam. So to vohunska obvestila, ki jih je tedanji agent komunistične internacionale Tito pošiljal sedežu Kominterne v Moskvi.

Nekaj o Dedijeru

Zaradi prej omenjene podpore Djilasu gledajo mnogi na Zahodu v Dedijeru kritika režima. Sam toži, da je takrat pal v nemilost in izgubil vse funkcije. Vendar ni bil zaprt in kmalu se je spet sončil v Titovi naklonjenosti. Nadaljeval je svoj „poklic zgodovinarja“ in kot Titovemu življenjepiscu so od jugoslovanskih univerz nanj deževali naslovi, postal je celo član belgrajske Akademije znanosti, dasi so se ostali akademiki temu odločno upirali. V inozemstvu je Dedijer nastopal kot organizator Russelovih „sodišč“ ter divje napadal ameriško zunanjo in nemško notranjo politiko proti komunistom in teroristom, katerih dejavnost je zagovarjal. Verjetno je, da je iz Ljubljane, kjer se je naselil, z njimi vzdrževal stike. V slovenski prestolici je podpiral skrajno levičarsko skupino študentov, ki je obsojala jugoslovansko „prijateljsko politiko“ do Zahoda. To Dedijerovo delovanje je jugoslovansko zunanje ministrstvo večkrat spravilo v zadrego, vendar ga nihče ni klical na odgovor; edino on si je lahko privoščil kritiziranje jugoslovanske politike do ZD in Federalne republike Nemčije. Leto po Titovi smrti je Dedijer razložil, da je to delal s Titovo zaščito, saj je trinog imel enake poglede, moral jih pa je skrivati, da je od Zahoda lahko molzel kredite. Dedijer je bil zadnji jugoslovanski časnikar, ki je smel govoriti s Titom na smrtni postelji. Bajе mu je „stari“ takrat izročil neobjavljene dokumente z nalogom, da jih priobči in napiše „resnico“. Dedijer je razen tega imel dostop v partijske arhive. Odločil se je torej izdati v več knjigah Prispevke k življenjepisu Josipa Broza Tita. Prva knjiga je v Jugoslaviji že izšla in se prodaja po 2.500 dinarjev (ok. 160 mark), pa se komaj kaj poproda: ljudje so naravnost zakopani v Titove življenjepise, predvsem pa si večina tako drage knjige ne more privoščiti.

Kar se o Titu še ne sme vedeti

Do izdaje Titovih „Spominov“ v Nemčiji ni prišlo, ker hoče partija, kot že povedano, preprečiti objavo nekaterih stvari, ki bi precej spremenile uradno podobo pokojnega „maršala“. Zaupne Titove brzojavke sedežu Kominterne v Moskvi dokazujejo, da je bil navaden sovjetski vohun.

Do leta 1927 se je sovjetska obveščevalna služba na Balkanu opirala na Poljaka Uzdanskega-Bernsteina, ki je kot umetnik živel na Dunaju. Sredi tridesetih let so ga razkrinkali, ko se je umetnik mudil v Parizu, in zaprli. Njegovo vohunsko službo je prevzel dotlej neznan Broz, ali Tito kot zaupnik Kominterne. L. 1934 so ga izpustili iz jugoslovanskih zaporov. Takoj je odšel v Moskvo. Opremljen z izdatnimi denarnimi sredstvi se je septembra istega leta pojavil na Dunaju kot agent „protimilitarističnega“ aparata = sovjetske ojaške obveščevalne službe. Januarja 1935 ga je

prevzel balkanski odsek Kominterne. V moskovskem hotelu Lux je preстал čas velikih Stalinovih čistk (katerih žrtev je bil tudi uradni vodja jugoslovanske KP Gorkić). Pod imenom Walter je uredil svoj glavni stan na levem bregu Seine v Parizu (Rue des Bernardins). Od tam so potovali njegovi kurirji po vsej zahodni Evropi; na zunaj so bili zgolj zastopniki tovarne šivaljskih strojev Singer. Tudi Broz-Walter je šel po potrebi na potovanje. Jan Valtin (s pravim imenom Richard Krebs) ga predstavi, kako se v Hitlerjevi Nemčiji z veliko prisotnostjo duha reši pred gestapom (To najdeš v Valtinovem bogatem in pomembnem lastnem življenjepisu „Iz noči“ (angleško *Out of the Night*, španski prevod „La noche quedó atrás“). Prelat dr. Odar je dejal, da je ta knjiga spreobrnjenega komunista najboljši učbenik o bistvu in organizaciji komunizma; osvetli tudi marsikatero pojave nacizma).

Po uradnih trditvah — Dedijerovi spisi so bili med glavnimi viri — je Tito baje v tistih letih živel in delal za organiziranje jugoslovanske KP. V resnici pa pet in pol let po izpustitvi iz jugoslovanskih zaporov in do začetka vojske sploh ni živel v Jugoslaviji. 30 mescev je prebil v Sovjetski uniji, 11 mescev v Franciji, 8 mescev v Avstriji, drugih 8 mescev na češko-slovaškem, v Turčiji, Italiji, na švedskem. V Jugoslaviji je imel samo občasno zavetje, vendar je v tem času „očistil“ partijo vseh Stalinovih nasprotnikov. Predstavljal se je kot premožen inženir ali kot češki „frizer“. Na takem obisku Jugoslavije marca 1940 kot Spiridon Mekas ni poiskal zveze s partijo, na čelo katere ga je postavila Moskva, ampak s sovjetskim agentom Josipom Kopinićem. Preko njega so šle redne Titove špijonske informacije.

Potem ko je Stalin l. 1948 Tita zavrge, je ta začel svoje sovražnike partijce preganjati kot „sovjetske agente“. Zato je bilo potrebno prepovedati vsako besedo o dolgoletnem delovanju Tita kot sovjetskega agenta. Nastala je bajka, da je še leta 1942 prenehal delati za sovjetsko obveščevalno mrežo, češ, da je bila takrat njegova radijska zveza v Zagrebu pod vodstvom Josipa Kopinića razbita. Leto po Titovi smrti je Dedijer razodel, da je bilo od približno 90 takih centrov, ki jih je SZ imela med vojsko, 86 odkritih. Kopinićev center pa je šel nepoškodovan skozi vojsko. Kopinića je vodstvo „nove Jugoslavije“ poslalo v Turčijo kot trgovskega atašēja v rangu polkovnika ljudske armade. Kot Titov prijatelj uživa še danes mastno pokojnino.

Tajne brzozjavke med Moskvo in Zagrebom dokazujejo, da je bil Tito sovjetski agent še dosti pozneje, ko je začel sodelovati z zahodnimi zavezniki; zaradi tega je bil celo na sumu, da je bil nekaj časa dvojni agent.

II. Imetje cesarja proletarcev

„Je-li morda v Jugoslaviji kakšna oblika malikovanja, podobna Stalinovemu kultu v ZSSR?“ sprašuje Dedijer v knjigi „Tito govori“. Tito sam mu je baje poleti 1952 rekel: „Če se človek odloči od ljudstva, če dopusti,

da ga postavijo na podstavek, bo v ljudeh vzbujal samo strah ali sovraštvo.“ Kje so besede, kje pa odvrtna in tragično komična dejstva?

Iz omenjene knjige citiram še tale Dedijerov podatek: „Tito še vedno stanuje na števil. 15 Romunske ulice, v srednje veliki hiši, kakršno bi lahko imel kateri koli dobro stoječ zdravnik v kakem zahodnem mestu.“

Po smrti tega „bojevnika za blagor proletariata“ pa so njegovi bedni nasledniki v mučnih neprilikah, kaj razkriti o Titovem raju na zemlji: njegovih gradovih, vilah, veleposestvih, parkih, otokih. Zahodni tisk je takoj po njegovi smrti ugibal, da bodo nasledniki v nasprotju s Titovim ravnanjem vse to razkošje dali na razpolago in uporabo ljudstvu. Novi voditelji uboge Jugoslavije pa so potrebovali leto dni, da so javnosti zgolj naznanili obseg te dediščine, katero je Tito menda zapustil „ljudstvu“, kot so se delali, da verjamejo eni, ali „partiji“, kot so vodja slavili — in upali — drugi.

Za bedne naslednike je položaj takle: pri praznih blagajnah, dragoceni Titovi dediščini, je vzdrževanje tega, kar je „Tito neprestano gradil, ohranjal, bogatil in ustvarjal“, postalo za državo predrago. Ko je bilo treba javnosti razodeti, kar je predobro vedela, so voditelji Titovo maharadževsko razkošje razložili tako: kot „znamenje njegovih človeških vrednot, njegove ljubezni in skrbi za naravo in človeka si je ustvaril, kjerkoli je le mogel, lepši svet.“

Ta lepši svet obsega ok. 20 števil.

Že l. 1944 se je zmagoviti „maršal“ vselil v kraljevi „Beli dvor“ v Beogradu; obenem si je dal „podariti“ gosposko vilo na Dedinju. Drugi „darovi“ so se tako množili, da so mu morali belgrajski meščani podariti velikansko lopo, imenovano po njegovem rojstnem dnevu Muzej 25. maja. Tam so strmeči državljani lahko občudovali svoje darove.

Naglo rastočemu skupku „podarjenih“ splotij se je pridružila gizada vila predvojnega založnika; ta dar je bil zgodovinska nujnost, saj je Tito ob izbruhu vojne tam stanoval. Privatno rezidenco na Užički ul. 15 so hitro obkrožile druge vile; vanje so se vselili Titovi prijatelji. Zanj in za Jovanko pa so zgradili mogočno okroglo stavbo. Tja pridi zdaj Titov arhiv, v katerem naj znanstveniki vsega sveta črpajo trinogovo modrost. Velikanski kompleks vil nameravajo zdaj preurediti tako, da bo ravno v središču „cvetlična hiša“, kamor so pokopali Titove ostanke. Njegov mavzolej naj z obširno okolico prekosi Leninovega, Dimitrova, Maocetungovega.

Po razhodu s Stalinom je Tito želel pokazati, da v ničemer ne zaostaja za kremeljskim samodržcem. Ukazal je, da se brionsko otočje osami zanj. Je to 14 otokov pred puljskim zalivom, na katerih so avstroogrski aristokrati uživali skoro subtropsko podnebje. Tito je tam dobil še dva hotela iz tiste dobe, tretjega so Angloamerikanci tik pred koncem vojske zbombardirali. Dal je zgraditi še dve vili; od daleč so zvozili mivko, da je imela lastno plažo. Poleg Tita in Jovanke je tam živelo 300 živali, „darovi“ za njun zasebni zoološki vrt. Kaj kmalu so Brioni postali nekaka skrivna prestolica države in tja je prihajalo

vedno več upravnih uradnikov. Ubogi Tito se ni več počutil zadosti nemotenega pa se je preselil na sosednji otok Vanga. Vse to bajno urejeno otočje bodi odslej „spominski kompleks“, predvsem za inozemske prinašavce deviz. Takih kompleksov je še več. Pri Splitu je Tito začel z vilo „Dalmacijo“ sredi velikanskega parka, kamor je v cesarsko-kraljevskih časih hodila na počitnice izbrana dunajska družba. Ni dolgo minilo, pa je stalo tam še pet drugih vil. Nepogrešljivi vodja je potreboval številne dvorske spremljevalce in pomočnike; postavil je zanje poslopje, v katerega gre 200 oseb. Glavna vila, ki jo je opremil z dragocenimi slikami, bo vnaprej služila njegovemu spominu. Za prebivališče funkcionarjev iščejo najemnika, ki naj krepko prispeva z devizami. Ponujali so ga Mednarodnemu institutu za pomorsko pravo, toda njega vodstvo se je odločilo za Hamburg.

Zagrebski mestni očetje so l. 1965 „darovali“ ljubljenu vodju vilo „Zagorje“. Mož jo je le redko kdaj obiskal, pač pa je vanjo spravil imenitno zbirko umetnin, katero je neki hrvaški ljubitelj poklonil svojemu narodu. Tito je narodu in ljubitelju izkazal veliko milost, da je zbirko daroval sebi, mogoče z vzklikom Ludvika XIV.: „Država (in narod) — to sem jaz.“ Šele nedavno je zbirka prvič prišla narodu pred oči: na razstavi „Tito in Zagreb“. Medtem ko je vila toliko časa stala brez haska, se zaradi pomanjkanja razstavnih prostorov neprecenljive umetnine hrvaških slikarjev kvirajo po vlažnih kletih.

Podobno vilo si je znal Tito zgraditi v rodni vasi Kumrovec. Odslej in za zmerom bo ta sestavni del „spominskega parka“, ki se razteza preko hribov in dolin. Prvotni načrt je predvideval čeznaravno velik Titov spomenik na enem teh hribov. Pokojnikovi spošтовavci so v skrbah, da ne bi finančne težave preprečile izvedbo tega načrta.

Pri Tikvešu si je Tito zagotovil kraljevsko vilo „Drava“, ki obvladuje dve kmetiji z gospodarskimi poslopji, gozdovi in lovišči. Oblastniki so odločili, da vsaj lovišče „Jelen“ ostane plen državnih funkcionarjev.

Ta lovski predel daleč zaostaja za nekdanjim kraljevskim loviščem „Karadjordjevo“ severno od Belgrada. Tito ga je zaplenil, ker je potreboval prostor za zveri. L. 1957 je začel zidati poslopja. Na 287 hektarjih gozda raste 100 drevesnih vrst — spet „darovi“ iz cele države; tudi divjačino so mu vdani podaniki poklonili. Koruzo za zveri je mlet velik mlin na veter. Prenesli so ga iz drugega dela države in ga tu znova zgradili. Pomagale so brezplačno — in nedvomno z neznanskim navdušenjem — edinice ljudske vojske. Tudi temu največjemu Titovemu posestvu se nasledniki nočejo odreči.

Nekaj let pred smrtjo si je dal državni predsednik sezidati dve vili, „Gorico“ in „Koprivnico“, v bosanskem Bugojnu. Za eno teh vil je stala prekrasno urejena lovska hiša s strelno lino. Sem so gonjači pripodili medveda, katerega je stari partizan malo pred smrtjo zadel. Nihče ne ve, kaj s temi vilami narediti. Branko Mikulić, ki je Tita tu često obiskoval, trdi, da pripadajo partiji.

Prav tako hočejo partiji še naprej stolovati v starem avstrijskem plemiškem gradu Brdo in zraven stoječem velikanskem upravnem poslopju. Tudi vila „Galeb“ v Črni gori naj ostane njim. Tito jo je ukazal postaviti, ker je v bližini radioaktiven pesek, zdravilen za njegov ishias. Smrt je preprečila, da ni dokončal velikega kompleksa v Črni gori. Njega razvaline pričajo o minljivosti Titovega raja na zemlji.

Kako so nastajale in nastale „ČRNE BUKVE“

Lani je Zveza društev slovenskih protikomunističnih borcev TABOR v Torontu, Kanada, izdala ponatis „ČRNIH BUKEV o delu komunistične Osvobodilne Fronte proti slovenskemu narodu.“ Knjiga je bila razmnožena v xerox tehniki in v majhnem številu izvodov, ki so hitro pošli. V kratkem uvodu tej izdaji pravi TABOR med drugim:

„V rokah imaš kopijo zgodovinske knjige. Prvič je bila... izdana v letu 1944... ko so zaradi nepotrebne revolucije umirali nasilne smrti tisoče naših... Med vojno je bila kazen za posest te knjige na 'osvobojenem ozemlju' smrt, danes (je) 6 do 24 mesecev zapora. Ker ... verujemo v vstajenje našega naroda, smo izdali nekaj kopij te skoraj zginule knjige. Spominja naj Tebe na mrtve prijatelje, znance in sorodnike. Služi naj tudi zgodovinarju, da bo lažje pisal zgodovino Slovencev pravično in resnično.“

Ponatis, sam po sebi potreben in hvale vreden, nikjer ne omenja, čigava sta zamisel tega dela in njeno uresničenje, čeprav to niti ob njegovem prvem izidu leta 1944 ni bilo skrivnost in je še manj v emigraciji. Tudi ne pove, kdo je prve ČRNE BUKVE založil. Eno in drugo so bili njihovi pisci. Druga izdaja je izšla brez vednosti še živih izmed njih. Avtorji so na hrbet naslovne strani štiridesetih izvodov izvirne izdaje dali natisniti vrsto: „V sodelovanju z uredniki SLOVENSKEGA DOMA pripravil Mirko Javornik.“ Štirje teh izvodov so varno ohranjeni v svobodnem svetu ter z nekaj povpraševanja še vedno dosegljivi.

Uvod v kanadsko izdajo bi bil moral poudariti še nekaj stvari za pomoč k razumevanju pri bravcih, ki komunistične revolucije v Sloveniji sami niso doživljali. Najprej bi bilo treba povedati, da knjiga obsega v glavnem Ljubljansko pokrajino. Ta del Slovenije je aprila 1941 zasedla Italija in ga nekaj kasneje uradno priključila svojemu fašističnemu imperiju. Od italijanske vdaje zahodnim zaveznikom 8. septembra 1943 je Pokrajina bila pod nemško vojaško zasedbo. Čeprav je imela lastno slovensko upravo pod generalom Rupnikom, je formalno še vedno bila sestavina Mussolinijeve Italije, do konca vojne neomahljive Hitlerjeve zaveznice, ki je do pomladi 1945 imela v oblasti ves severni del države z njenimi slovenskimi predeli vred. Zaradi tega početje iste laške fašistične vojske, zlasti njeno sodelovanje s komunistično OF pri uničevanju našega naroda pred septembrom 1943, ni smelo v našem tisku nikoli biti omenjeno in obsojeno kot delo ita-

lijanskih oboroženih sil, temveč le kot delo „savojskih“, „kraljevskih“ ali „Viktorja Emanuela“ armad. Viktor Emanuel III. iz savojske dinastije je bil kralj Italije in cesar Abesinje, ki je tedaj sklenil premirje z zavezniki in šel na njihovo stran.

Cenzuro nad slovenskim tiskom v Ljubljanski pokrajini so v tistem obdobju po strogih navodilih hitlerjevega vrhovnega poveljstva za Jadransko primorje v Trstu opravljali še strožji slovenski cenzorji pod nadzorstvom njegovih nemških zaupnikov. Nemci so jih prevzeli od prejšnjega fašistovskega tiskovnega urada, ki jih je večino podedoval od nekdanjega Presbiraža pri predsedništvu predvojnih jugoslovanskih diktatorskih vlad. Vsem trem gospodarjem so ti Slovenci služili z enako pikolovsko vnemo. Pod vsako teh oblasti so zlasti jemali na muho SLOVENSKI DOM ter dosegli višek z neusmiljenim črtanjem marsičesa pomembnega v ČRNIH BUKVAH. Ti lastni ljudje so pa zahtevali, naj bi v knjigi bila priobčena ponarejena „dokazila“ hitlerjevske propagande, kar pa so k sreči pomagale preprečiti uvidevnejše nemške vojaške osebnosti. Vsaj eden teh cenzorjev je bil na sumu simpatizerstva, če ne aktivizma za OF in je svoje prirězovanje slovenskega tiska seveda uravnaval po njenih protinarodnih naklepih in koristih. Zaradi tega na primer ni bilo moč v tiskanem delu ČRNIH BUKEV ponoviti besedila raznih „kočljivih“ dokumentov, priobčenih v fotografskem posnetku.

To stanje je bilo krivo, da v knjigo ni bilo dovoljeno vzeti nikakršnih poročil ali dokazil o razdejanju in žrtvah, ki so jih na Gorenjskem in Štajerskem, priključenih k tretjemu rajhu, povzročili nemški povračilni nastopi za partizanske napade in umore.

Uvod v kanadsko izdajo knjige bi moral podčrtati še, da so ČRNE BUKVE le zgodovina prvega dela rdeče revolucije, v glavnem omejena na Ljubljansko pokrajino, ki zajema obdobje od ustanovitve OF po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo konec junija 1941 do italijanske brezpogojne vdaje 8. septembra 1943. Drugo obdobje, od tedaj pa skoraj do srede maja 1945, čas državljanske vojne in zmagovite protirevolucije, še čaka na podobno obdelavo, čeprav je snovi zanjo zbrano precej, dodatnih virov, tudi komunističnih, pa na pretek.

Nazadnje bi bilo treba poudariti, da so ČRNE BUKVE edina slovenska protikomunistična publikacija, ki je partija, njen propagandni aparat in njen tisk niso spričo njene neusmiljene dokumentiranosti nikdar skušali izpodbijati.

V nadaljnje pojasnilo o zgodovini te tragične zgodovine naj služi intervju z glavnim urednikom nekdanjega SLOVENSKEGA DOMA M. Javornikom, ki ga je Radio Ljubljana oddajal 12. julija 1944. V listu je bil ponatisnjen 29. julija 1944 in ga priobčujemo tukaj. Kar je v oklepajih, je dodano za razumevanje in dopolnilo.

„Gospod urednik! Pred skoraj dvema mesecema se je pojavila v izložbenih oknih knjigarn žalno vokvirjena knjiga s pri nas že zgodovinskim naslovom, posnetim po sociološkem delu Janeza Evangelista Kreka: Črne bukve kmečkega stanu. Mislim, da se nisem preveč zmotil, če sem se zatekel

k vam kot avtorju teh najnovejših, od prvih neprimerno žalostnejših Črnih bukev.“

„Uredniki Slovenskega doma smo pisci Črnih bukev prav za prav le toliko, kolikor je naše pero krvavi zgodovini slovenskega naroda pod jarmom Osvobodilne fronte dalo končno obliko, kakršno vidite v „Črnih bukvah“. Pravi avtor tega dela je dejansko vse slovensko ljudstvo: stotine tistih, ki so nam pošiljali z okorno roko napisane žalostne zgodbe svojega kraja, lastne strahotne doživljaje, bridka dokazila o drobnih izdajah, ki jih je (italijanska) vojska Viktorja Emanuela zagrešila vsak dan križem naše domovine. Pisci so vsi tisti nešteti, ki so po osmem septembru lani dan za dnem prihajali v naše uredništvo s tisoč zgodbami in prosili: „Gospodje, ali bi zapisali...“ Pisci te zgodovine so dalje vsi številni prijatelji našega lista, ki so nam sproti spravljali v roke gore rdečih tiskovin, letakov, brošur, zapovedi skratka vsega, kjer bi mogli dobiti kakršne koli dokaze o pravem, to je rdečem, značaju Osvobodilne fronte in o njenih ciljih. To knjigo so pomagale pisati stotine slovenskih mater in deklet, ki so nam nosile in pošiljale od srede lanskega septembra dalje dan za dnem slike svojih mož, očetov, bratov, fantov kot neizpodbitno pričanje, da je res vse tisto, kar je danes šlo v zgodovino pod imeni: Turjak, Lašče, Ribnica, Kočevje, Veliki Osolnik, Mozelj, Jelenov žleb. To je knjiga, ki jo je res napisalo vse naše ljudstvo, zaradi tega je najresničnejša, kar jih Slovenci imamo.“

„Kar trdite, bo držalo. Saj so ljubljanski prišepetovalci, ki znajo iz različnih malenkosti napraviti slona, šli molče prek Črnih bukev. Najboljši dokaz, da njihove resničnosti ne morejo ovreči in se zato boje, da bi s svojim govorjenjem delali reklamo za Črne bukke. — Kakšne priče so vam bile na razpolago za dogodke okrog 8. septembra lanskega leta?“

„Različne! Eden naših urednikov je bil tiste dni v Novem mestu. Videl je na lastne oči, kako sta se Kidrič in Kocbek 9. septembra bratila s Ceruttijem (vrhovnim poveljnikom italijanske vojske v 4. pokrajini). Doživel je, kako so Savojski hoteli dolenske protikomunistične borce izigrati v roke rdečim. Doživel je rojstvo slovenskega domobranstva, ki se je začelo s pohodom Vuka Rupnika in njegovih junakov čez Gorjance v Kostanjevico na umiku pred lastnimi brati. Bil je priča prvih bojev, v katerih so v imenu Osvobodilne fronte šli tanki z italijanskimi posadkami nad Slovence. Drugi je bil na Notranjskem. Od njega smo zvedeli za rdeče besedolomstvo v Starem trgu in na Blokah: za prve umore, za bratenje med osvobodilci in njihovimi „sovražniki“. Lepega dne je planil med nas junak France Kremžar z zgodbo, kako so se njegovi bili in prebili v Pudobu. Še nekaj tednov, pa smo poslušali strahotna razodetja prijatelja, ki je stal pred rdečim, komediantskim, a krvavim sodiščem v Kočevju. Prihajali so k nam ljudje, ki so ušli s komunističnih morišč in se rešili naravnost izpred pušk. Dobili smo v roke zapiske o strašnih nočeh v kočevskih zaporih in o tem, kako so tam čakali smrti spet drugi, s katerimi smo bili tako ali tako vezani. Največji zločin, ki ga je kdo zagrešil nad slovenskim narodom, je vstajal pred nami v bolj in bolj dramatičnih obrisih.“

„Kako se vam je potem oblikovala misel na izdajo te dokumentarne knjige?“

„Najprej smo mislili narediti nekaj na hitro: brošuro v obliki knjižice V znamenju Osvobodilne fronte pač nekaj propagandnega. O Božiču smo videli, da imamo zgolj suhega materiala: izpovedi, številke, imen, slik, dokumentov — za nekaj zabojev. Če bi hoteli vse vsaj delno priobčiti, bi morala biti knjiga stokrat debelejša, kakor smo v začetku sodili, da bo. Snov, ki smo jo imeli v rokah, je bila po svoji stvarnosti strašnejša od vseh bučnih besedi. Videli smo, da lahko iz nje spišemo — brez propagandnih pripomočkov — strahotno obtožnico proti Osvobodilni fronti; obtožnico, ki bo vzdržala pred domačim in tujim forumom. In tako je iz prvotnega zasnutka nastalo veliko dokumentarno delo, ki govori z dejstvi, s številkami, imeni, slikami, fotografskimi posnetki listin in dokumentov. Skratka, objektivno. Mogoče bodo dejstva le premaknila nekatere, ki jim čut za stvarnost še ni otopel. Kdor pa je udarjen s slepoto, temu tudi bogovi ne morejo pomagati. Res pa je našim ljudem za spoznanje potrebno mnogo luči, saj ne verjamejo v nesrečo niti, če že sosedova hiša gori, češ moje se še ni prijelo. Take pobožne želje pretvarjajo resnico. Naša knjiga pa temelji na dejstvih.“

„Zbiranje snovi je dalo gotovo mnogo dela. Kaj vse ste morali pri tem opraviti?“

„Kako je delo za pripravo knjige potekalo, je razvidno iz nekaj primerov. Ko smo sestavljali npr. izbor imen, smo morali pregledati, izčrpati ter prekontrolirati dve kartoteki, pa dva letnika vseh listov, ki so kaj pisali o žrtvah Osvobodilne fronte, in prebrati nekaj tisoč strani raznih zasebnih poročil. Pri iskanju avtentičnih dokazov o komunističnem značaju Osvobodilne fronte je bilo treba pregledati vse številke Slovenskega poročevalca, goro komunističnih brošur, stotine letakov, in tiskovin, na kupe zaseženih tolovajskih zapovedi, poročil, navodil, zasebne pošte raznih rdečih prvakov; pregledati vrsto raznih večjih in manjših zasebnih arhivov, kjer se to blago zbira. Nismo pri tem prezrli niti najmanjšega lističa, zakaj marsikaj pomembnega je bilo skritega prav tam. Ker je sproti prihajal nov material, je bilo treba besedilo neprenehoma dopolnjevati. Nekaj važnih odstavkov je npr. prišlo v knjigo šele tedaj, ko se je že tiskala. Bilo je ogromno drobnega, temeljitega dela, ki ga je opravljalo deset ljudi štiri mesece. (Uredniki SLOVENSKEGA DOMA: Ivo Bergant, zdaj v Kanadi; † France Dolenc; Mirko Javornik, Washington; † profesor Jože Kessler; Ludvik Klakočar, zdaj v Avstraliji; Slavko Skoberne, v Argentini; Anica Debevec-Skobernetova, tajnica uredništva, v Argentini; † prof. France Zupan. Poleg teh v skoraj enaki meri še: rev. Janez Lavrih, ZDA in † Janez Marn-Črtomir, eden prvih poveljnikov krščansko-socialističnih partizanov, po 1943 vodja neodvisne protikomunistične vojaške skupine, izginil z vrnjenimi domobranci konec maja 1945.) Upamo, da trud z njim ni bil zaman.“

SLOVENSKI DOM je 24. decembra priobčil naslednji obračun o ČRNIH BUKVAH:

Ko so uredniki **Slovenskega doma** junija meseca naznanili izid **Črnih bukev**, velikega dokumentarnega dela o divjanju Osvobodilne fronte proti Slovincem, so napovedali, da bodo čisti dobiček od knjige dali za begunce in preganjance, za domobranske ranjence in za svojece padlih članov bivših vaških straž.

Zaradi te obljube imajo kot pisci, založniki in prodajalci **Črnih bukev** za potrebno, da zdaj ob koncu leta podajo javnosti obračun o tem.

Uredniki so vse delo za **Črne bukve**: zbiranje materiala, pisanje, ureditev, tehnične, založniške, ekspedicijske in reklamne posle opravili sami, da bi se preprečila sleherna pomanjkljivost, zlasti pa, da bi dobiček od knjige, ki predstavlja zaradi svoje velike naklade (32.000 izvodov) ne le največje samozaložniško temveč tudi eno največjih založniških dejanj pri nas sploh, šel res v prave namene. Treba je žal poudariti, da so pri tem velevažnem propagandnem in narodnem delu naleteli ne le na nerazumevanje, temveč naravnost na nasprotovanje pri nekaterih ljudeh, ki imajo sicer polna usta idejnega govorjenja, a se silno radi bahajo s pavjim perjem in se vsestransko okoriščajo s tujim delom, kar jim v tem primeru ni bilo možno. Vsega razumevanja pa je bilo to delo deležno pri prezidentu generalu Rupniku, za kar naj bo tukaj izrečena javna zahvala.

Pisci in založniki knjige so smatrali za prvo svojo dolžnost, da izkupička poravnajo najprej vse stroške za tisk in vezavo knjige. Ti so znašali 415.412 lir. Tiskarna je zaradi razmeroma hitre poravnave računa dovolila na ta znesek 5% popusta, za kar se ji pri tej priliki zahvaljujemo.

Ker je bila cena knjigi zaradi propagandnega namena navzlic kvaliteti in obsežnosti nastavljena silno nizko — na 40 lir, kar je v primeri z drugimi podobnimi tiskovinami naravnost malenkostno —, je jasno, da založniki niso mogli računati na kdo ve kolikšen čisti dobiček, dasi bi bil zaradi dobrega namena zaželen. Vendar se je z zmanjšanjem različnih stroškov posrečilo gospodariti tako, da smo do 15. decembra t. l. v gotovini dali za prej omenjene namene vsega 68.810 lir, in sicer:

za **domobranske ranjence** iz novomeškega okrožja (čisti izkupiček od knjig, prodanih v Novem mestu): 20.000 lir;

za **begunce** iz **Dvora** pri Žužemberku 3650 lir (izročeno 16. 7. 1944);

za **bombardirance** v Borovnici 10.000 lir (izročeno 10. 9. 1944);

za **notranjske, dolenske in belokranjske begunce** 30.000 lir (izročeno predsedniku begunskega odbora g. sv. K. Škulju na seji 30. novembra 1944. Begunski odbor je izrekel uredništvu **Slovenskega doma** ustno in pismeno zahvalo s pripombo, da je to doslej največji znesek, s katerim se je — razen Pokrajinske uprave — kdo spomnil naših beguncev. Odbor je poslal posebno zahvalo tudi ljubljanskima dnevnikoma, ki je pa še nista priobčila);

za Miklavževo obdarovanje **domobranskih ranjencev** v Ljubljani 10.000 lir (izročeno 5. decembra 1944);

za **božičnico notranjskim beguncem** 2360 lir (izročeno 15. 12. 1944);

svojcem padlih članov bivših vaških straž je bilo do 15. decembra 1944 izplačanih podpor v znesku 2800 lir.

Razen teh zneskov v gotovini je založništvo razdelilo brezplačno v propagandne namene 3750 izvodov knjige, kar zneso nadaljnjih 150.000 lir.

Vsega je torej bilo danih v dobrodelne in propagandne namene dozdaj 218.810 lir od ene same knjige.

Gornji obračun priča, koliko je založništvo držalo svojo obljubo o porabi čistega dobička od Črnih bukev. Slovenski protikomunistični javnosti, ki nam je to prostovoljno v toliki meri omogočila, se zato najlepše zahvaljujejo založniki in žrtve komunizma.

Ljubljana, 20. decembra 1944.

Uredniki „Slovenskega doma“

Tako so torej nastajale in nastale ČRNE BUKVE pred 42 leti.

Še živi pisci

R a z g l e d i Z NAŠIH POSTOJANK

PIKNIK V ŠKOJI LOKI IN OTROCI IZ DOMOBRANSKIH DRUŽIN

„Če boste šli v Ljubljano, pa moje otroke kar odpiši. Moji otroci zločincem ne bodo peli!“

Tako je odločil bivši domobranec, vrnjenec iz Vetrinja, potem ko je slišal po radiju, da je bil ARGENTINSKI pevski zbor, v katerem pojó tudi njegovi otroci, za svojo turnejo po Evropi povabljen tudi v Ljubljano.

„... ko se boste vrnili na svoje domove, povejte vsem, da je vaša stara domovina dom ponosnih, svobodoljubnih in srečnih ljudi!“

Take „popevke“ in tako naročilo pa so morali poslušati otroci iz domobranskih družin, ko so se lansko leto, 4. julija, udeležili 26. izseljenškega piknika, ki ga rdeči režim vsako leto pripravi nepoučenim, pozabljivim, radovednim ali negodnim izseljencem. Še dobro, da se škočjeloški župan, ko je tako govoril, ni zmotil in rekel tudi, da je stara domovina dom SVOBODNIH ljudi!

„Navkreber se je proti staremu gradu z mestnega trga vila kolona prihajajočih gostov...“ kot ve povedati režimovska RODNA GRUDA, to je proti tistemu gradu, ki je bil prizorišče nedopovedljivega trpljenja, strahovanja, mučenja naših fantov in marsikomur tudi kraj zadnje ure.

„Srca mrtva govorijo: ne pozabite nas nikdar!“ — melodija te domobranske pesmi nam udari na uho, ko beremo v isti GRUDI, da je „pa potem nastopil in do poznih nočnih ur igral za ples in razvedrilo znani ansambel Lojzeta Slaka in na PLESIŠČU je bilo ves čas prav živahno.“

Prav bi bilo, da bi obiskovavci „iz Kanade, Avstralije, Evrope in slovenske Koroške“ (deset iz teh krajev jih je nazdravljalo temu srečanju) bili bolje poučeni, kako se je na tem GRAJSKEM DVORIŠČU-MORTIŠČU pred 37 leti godilo slovenskim junakom. Ali tudi mar ne vedo, da to ni samo piknik prirejen in prikrojen za politične emigrante na neprimernem kraju, ampak da je ta piknik združen s proslavami dneva partizanskih borcev?

Na istem pikniku so zaključili svoje gostovanje v Sloveniji tudi „ženska odbojgarska ekipa in nogometna ekipa“ slovenskega športnega kluba iz Toronta, ki ju po večini sestavljajo sinovi in hčere iz begunskih družin!

Znano je, da je Toronto poleg Buenos Airesa močna trdnjava slovenske demokratske emigracije v svetu in se je do sedaj s takim slovesom lahko upravičeno ponašala, zato bi morali odgovorni odborniki omenjenega športnega kluba boljše paziti, da ne bi ta sloves neprevidno in nepremišljeno (ali pa celo lahkomišlno in načrtno) omadeževali.

—o—

O ASIMILACIJI NA KOROŠKEM. Na 13. študijskih dnevih koroških Slovencev v domu Mohorjeve družbe je predavala Štefka Vavti, študentka sociologije na dunajski univerzi, o zunanjih in notranjih dejavnih asimilacije pri koroških Slovencih. Kot temeljni dejstvi je navedla štetji iz let 1946 in 1971. Sredi prejšnjega stoletja so na Koroškem našli 103.236 Slovencev, pred enajstimi leti pa le še 20.972. Asimilacijski odstotek je torej izredno velik. Pospeševali so ga po predavateljicini sodbi odločilni zgodovinski dogodki (npr. samoobrambni boj, plebiscit, druga svetovna vojna), problem Vindišarjev, jezikovne ideologije, gospodarske razmere, omejevalna manjšinska politika. Zato je nujna zahteva, da država dejansko postavi slovenščino na isto raven, kot jo ima nemščina, in uredniči popolno enakopravnost Slovencev.

Feliks J. Bister z Dunaja je obravnaval stališče katoliške Cerkve do Slovencev po letu 1945. Verniki so pričakovali novega začetka. Toda število slovensko govorečih, oz. dvojezičnih duhovnikov se je zmanjšalo. Od 1. 1. 1955 je odbil verouk v materinem jeziku za tiste otroke, ki niso pripravljeni za dvojezični pouk. Vendar se je s sklepi na sinodah ustvaril „pozitiven mehanizem“, katerega možnosti se morajo šele izkoristiti v praksi.

Ko poročamo o razpravljanju stvari, ki se tičejo slovenskega narodnega obstoja na Koroškem, naj citiramo odmev na L. M.-a članek Kompleks kletke v 3. številki lanskega Vestnika. Napisal in poslal nam ga je zaslužen kulturni delavec, ki je koroške razmere preučeval na terenu. Takole piše:

„Če je na Koroškem kletka, so si jo slovenski Korošci sami naredili, niso jo naredili Nemci. Prenehajmo enkrat za vselej pretakati solze za te politične avanturiste, ki so plačani od Ljubljane (...). Duhovniki à la (...) in še drugi so kuhani in pečeni v Sloveniji, prepevajo glorio partizanom; ko Grmič ni bil postavljen za škofa, so jokali. Konjunktura turizma po vojni je iz ljudi napravila materialiste (...).“

—o—

NA KOSOVU NI MIRU. Dobrega pol leta po nemirih in po zasedbi pokrajine z jugoslovanskimi četami je partijski vodja Kosovske Mitrovice, nedavno preimenovane v Titovo Mitrovice, konec oktobra najavil poostritev položaja. Znova se po cestah, šolah, podjetjih pojavljajo državi sovra-

žna gesla. Niso naperjena samo proti narodnostnemu zatiranju, ampak tudi proti nezadostni oskrbi tik pred zimskimi tiskami. „Sovražnik“ nadaljuje s pogosto sabotažo. Redno se pojavljajo okvare npr. na prevoznih strojih rudnika v Trpeči. 28. oktobra je na Kosovem polju odpovedal ves električni tok. Dva dni prej so v provincialnem glavnem mestu Prištini napadli in razorožili policijsko patroljo. Miličniki albanske narodnosti so jo sicer osvobodili, niso pa hoteli streljati na sonarodnjake.

Nasledke režimske pogrešene in nasilne narodnostne politike nosijo tudi Srbi: vedno več srbskih naseljencev odhaja iz pokrajine v strahu pred albanskim maščevanjem. Iz Belgrada pa kar naprej divjajo proti Albanem; napadajo tudi sedanje komunistično vodstvo na Kosovu.

Tudi na frankfurtskem knjižnem sejmu se je čutila krvava kosovska zadeva. Za partijsko albansko založbo Rilindija so oblasti rezervirale in drago plačale razstavni prostor, na katerem naj bi se razkazali proizvodi albanske knjižne kulture v Jugoslaviji. A prostor je ostal prazen. Oblasti so albanskim založnikom prepovedale potovanje iz države. Prepoved je prišla malo potem, ko so sodišča preko 200 prebivalcem Kosovega polja naložila nad 3000 let ječe. Da izbrišejo razstavno polomijo, so jugoslovanski zastopniki nanaglo na police zmetali nekaj knjig. Nihče pa ni prevzel skrbi za razstavni prostor. V njem so utrujeni obiskovavci razstave iskali počitka in prirejali pravecate piknike. Razstavni prostor je postal smetišče knjižne razstave; tla so pokrivali nešteti plastični kozarci, bananovi olupki in drugi ostanki okrepčila.

—o—

JUGOSLOVANSKA OZNAMENOVANJA LASTNEGA GOSPODARSTVA

Nemška revija Ost-Dienst je zbrala nekaj izjav jugoslovanskih strokovnjakov o tamkajšnjem gospodarskem „modelu“. Tu jih podajamo pet:

Brez načrta. Belgrajski gospodarstvenik Miljko Trifunović: „Naša družba se je odločila za gospodarski model, katerega rezultate imamo zdaj pred sabo. Je to romantičen sistem brez trga, pa tudi brez načrta in torej brez medsebojnih dogovorov. Učinkovitost pada, ne le v tej ali oni industrijski panogi, marveč v celi Jugoslaviji, če ne gledamo na izjeme.“

Zadaj za kapitalizmom in državnim socializmom. Drug belgrajski strokovnjak Zoran Pjanić: „Našemu gospodarskemu sistemu se ni posrečilo osredotočiti svoja sredstva na velike gospodarske načrte. V tem pogledu zaostajamo za kapitalizmom in tudi za državnim socializmom.“

Prvi v iracionalizmu. Tretji Belgrajčan, Mladen Kovačević: „Ne vem, če je mogoče na vsem svetu najti še kakšno državo, v kateri se investira tako iracionalno kot v Jugoslaviji.“

Nenormalen sistem. Ljubljanski gospodarski izvedenec Aleksander Bajt: „Ves naš sistem — ne le sistem naših gospodarskih instrumentov — ni normalen, zato so taki tudi njegovi odnosi s tujino. Tudi brez podražitev petroleja bi se po daljšem času tako zadolžili, da položaja ne bi mogli več prenesti, kajti za nas ne bi bilo več zunanjih kreditov.“

Poljedelstvo je popolnoma zanemarjeno. Todor Todorov iz Skopja: „Nedavno smo slišali na nekem zborovanju, da bi jugoslovansko poljedelstvo lahko preživljalo 80 do 100 milijonov ljudi. To nikakor ni veličavska sodba. Toda poljedelstvo smo popolnoma zanemarili, njega sredstva vložili drugam. Zato smo zadnje leto izvozili živil za 600 milijonov dolarjev, uvozili pa za milijardo dolarjev. L. 1970 smo bili udeleženi na svetovnem izvozu živil še z 0,85%, 1980 le še z 0,3%. Madžarska ima mnogo manjšo poljedelsko površino, pa je v preteklem letu izvozila za 1,7 milijardo dolarjev. Mi imamo 10 milijonov ha zemlje za obdelovanje, a 700.000 ha sploh ni obdelanih.“

—o—

CELO MARXOVE KNJIGE LE Z VZHODA!

V boju za devize so jugoslovanski oblastniki začasno prepovedali uvoz časopisov in knjig z Zahoda. Uvažajo naj se samo z Vzhoda, ki ne zahteva trdnih deviz in je cenejši. To pa ne popravi dejstva, da je kulturna raven na Vzhodu nižja. Zato je bilo proti prepovedi več ugovorov. Slovenski pisec in gledališčnik Bojan Štih se je v svojem ugovoru skliceval na helsinški dogovor, na izjavo ZN o človekovih pravicah in na jugoslovansko ustavo. Pridružili so se mu slovenski knjižničarji. Zgolj vzhodni tisk pomeni zgolj vzhodni vpliv in idejno osamljenje. Hud udarec je za znanost, raziskovanje in tehniko.

Z novim letom so prepoved omilili. Drži pa, da so npr. že l. 1980 interesente za novo knjigo Marxovih spisov, izdano v Parizu, v kateri je zbrana korespondenca rdečega preroka, oblasti zavrnilo rekoč: uvoz knjige je zaradi pomanjkanja deviz prepovedan; tudi Marxova dela se smejo dobiti samo z Vzhoda.

—o—

JUGOSLOVANSKI REŽIM, NACIONALIZEM IN VERE

Glasilo srbske pravoslavne Cerkve „Pravoslavlje“ je silno razdražilo funkcionarje soc. republike Srbije. Objavilo je pesem z naslovom „Psalm“ in v njej vrstici: „Niso blagoslovljeni tisti, ki sedajo za isto mizo s politiki, generali in gangsterji.“ Srbski vodilni komunisti so se čutili prizadete in iz njih je izbruhnulo zatajevano sovraštvo do vsake vere in Cerkve. Ostro so obsodili, kar je „neki pater Ernesto“ „iz Nikarague“ lahko priobčil v srbskem cerkvenem časopisu. „Končno se ta časopis ne prodaja v Nikaragui.“ Dali so vedeti, da vedo, da si prevod nedvomno privoščijo jugoslovanske veljake in da se v njem režim Titovih naslednikov primerja s Somozovim.

S tem protestom so se rdeči topoglavci pošteno osmešili — ne le s tem, da so priznali svojo gangstrsko naravo, ampak še s tem, da so razodeli svojo nevednost o pesniku. „Neki pater Ernesto“ ni namreč nikdo drug kot član sedanje rdeče vlade v Nikaragui Ernesto Cardenal. V uradni Jugoslaviji uživa sloves silno naprednega človeka. Po lastni izjavi deluje za „združenje kristjanov, muslimanov, budistov in marxistov v sveti vojni

proti ameriškemu imperializmu.“ V ta namen obiskuje take svete voditelje, kot so Homeini, Gaddafi, Castro.

Tudi sicer se je srbska pravoslavna Cerkev zamerila komunističnim velikanom. Pod sedanjim patriarhom Germanom sicer tesno sodeluje z moskovskim patriarhom in jugoslovanski režim jo uporablja proti albanškemu nacionalizmu; komunistični tisk v Beogradu je celo sprejemal misli in težnje velikosrbskega nacionalizma, katerega nosivec je pravoslavna Cerkev, da pobije nevarnejši albanski nacionalizem.

Toda položaj je postal tako napet, da se je srbski nacionalizem zavedel svojih protikomunističnih korenin. Neki pravoslavni teolog je na grobu meniha Justina Popovića, znanega nasprotnika sodelovanja z ateističnim režimom, govoril tako, da je to bilo po beograjski „Politiki“ „blizu kriminalnemu dejanju“. Omenjeno „Pravoslavlje“ pa je celo terjalo rehabilitacijo škofa Nikolaja Velimirovića, ki ga komunisti zmerjajo z vojnim zločincem. Vaški rdeči mogotci sporočajo prepadeni, kako sprejemajo ljudje škofe kot kneze; itd., itd.

Preplašena in zabita KP reagira in tako še bolj razvneva jezo ljudstva in pravoslavne Cerkve. Belgrajskemu patriarhatu so prepovedali gradnjo „Doma sv. Save“. Po vaseh „nacionalizirajo“ cerkvena posestva in na njih postavljajo počitniške vile ali skušajo z naropano zemljo okrepiti propadajoče poljedelske zadruge.

Istočasno tolčejo po katoliški Cerkvi. Niso ji dovolili zgraditi kapelo v starem delu Beograda, ne cerkev v novem, prekosavskem Beogradu. Kot vzrok zavrnitve so navedli, da prošnje za gradnjo ni vložil beograjski škof Turk, ampak djakovski škof. To naj bi dokazovalo, da Cerkev ne priznava notranje jugoslovanske ureditve ter hoče kot med drugo svetovno vojsko dele Srbije zasesti za Hrvate.

Ali ni zelo blizu konec režima, ki si osamljen od ljudstva podaljšuje življenje s hujskanjem enega nacionalizma proti drugemu in ene Cerkve proti drugi?

—o—

KAM SMO PRIŠLI?! — Rektor univerze v Mariboru se piše Dali Djonlagič — s tem je povedano vse. Ubogi general Maister, kaj bi dejal? (Po Delu, 15. 10. 81, str. 8)

—o—

O MORALI V SEDANJI SLOVENIJI se mnogo govori, piše in — tudi molči. A vendar po Delu (10. 10. 81, str. 10) povzemamo: „Pod pri-sego: Priznam, da so tri iz našega podjetja noseče z menoj, a nisem nič kriv. Ko sem prišel v podjetje, sem dejal: „Poskrbel bom za to, da bo malo več življenja v tem kolektivu!“ — In še: neki Darko Nadižar, 21-leten iz Smlednika pri Kranju je bil zaradi tatvine kaznovan. Na sodišču se je branil, kakor piše Delo: „Na glavni obravnavi je obtoženi priznal dejanja. Trdil je, da je to storil pijan, zaradi maščevanja okolju (tega ustvarja sedanji brezverski komunistični red, naša op.). Še kot otrok je prišel v vzgojni zavod. Po očetovi smrti se mu je dom še bolj odtujil;

še globlje se je pogreznil vase. Delo mu ni dišalo. Opijal se je, postal nasilniški in kradel.“ — Ob jaslih, ki so jih komunisti vpeljali doma, se je včasih hranila samo živina; zdaj so iz ljudi napravili živine. „Živela KPS!“

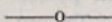
—o—
VSEM, KI ŠE VERJAMEJO, da se je Osvobodilna fronta res borila za slovenski narod, Delo sporoča (19. 10. 81, str. 2): „Pri vsem tem moramo komunisti tudi v svojih okoljih očistiti vse, kar smrdi po nacionalizmu, v katerikoli republiki, pri kateremkoli narodu, kajti nacionalizmu ne smemo niti malo popuščati, proti njemu se moramo vztrajno boriti...“ (iz govora Jakova Blaževiča, predsednika predsedstva SR Hrvaške). Da rodoljubom niso popuščali med revolucijo, so dokaz pobiti na Grčaricah, Turjaku in kjerkoli drugod, še posebej pa vrnjeni domobranci!

—o—
ALI BODO SLOVENSKI PRISPEVKI KDAJ VRNJENI? „V Kuršumliji (SR Srbija) je potekel rok, kot piše Borba, v katerem bi morali vsi, ki so neupravičeno dobili posojla za popravilo škode po potresu, le-ta vrniti. Teh je v tej občini 1041, ki jim ob potresu „še omet ni počil“, kaj šele „kaj drugega“, piše Delo 20. 10. 81, str. 3. — Kje je zdaj medrepubliška kontrola pa vsi varnostni organi? Namesto da jih uporabljate za zasliševanje obiskovalcev „domovine“ in odpiranje pisem „političnim emigrantom“, pošljite rajši oznovce nad družbene zločince!

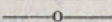
—o—
Ko so še v starem deželnem zboru kranjske dežele razpravljali o Lampetovem načrtu industrijskega zaledja Trstu in povečanju električne energije, prav gotovo niso pri tem mislili na uničenje slovenskega kmečkenga stanu. Ko so komunisti ta načrt po svoje prikrojili, so dosegli, kar zdaj popisuje Marina Učakar v Delu (20. 10. 81, str. 4): „Srce boli kmeta z višinske kmetije, ko mu sadje s petdesetih dreves treska ob tla, ko že rahel piš vetra sklesti plemenite hruške, težke več kot četrť kilograma. Pa slive, jabolka in tepke. Sam živi, nima desetih rok, ki bi vse pravočasno obrale. Še bolj ga boli srce, ko bere časopis ali gleda televizijo, kjer vsi vprek govorijo, kako je sadje za ozimnico drago, kako so ga otroci željni. Krivega se počut, ker njemu gnije pod debli. Do bližnjega asfalta, zveze z dolino, je več kot 30 km. Zadružnega odkupa ni niti za sadje niti za mleko. Živina, pujski, perjad pa še slabo vreme tu in tam gospodarju ne dopuščajo, da bi nabrano sadje vozil s traktorjem v dolino... Kmetje nimajo radi, če jim kdo lomi veje, ne bodo pa imeli nič proti, če bo kdo pobral sadje pod drevjem ali se povzpel v krošnjo... Dogovor s kmetom, ki je bolj zaposlen z drugimi opravili kot z obiranjem sadja, majhna odškodnina, prijeten izlet konec tedna, pa bo sadje v kleti, bolj kakovostno in seveda cenejše kot tisto v gajbicah, ki je samo na vrhu lepo.“

—o—
„POLITIČNI GOVORI NA VERSKIH OBREDIH“, je naslov dopisa so-delavca beogradske Politike T. Milića v Delu (21.10.81, str. 6), kjer stoji: „Sodeč po nekaterih razpravah je moč sklepati, da je v zadnjem času

vedno več zlorab vere v politične namene, pa tudi celo nacionalističnih izpadov. Kako bi drugače pojasnili poskus rehabilitacije škofa Nikolaja Velimirovića, ki je bil v vsem povojnem obdobju sovražnik naše socialistične skupnosti in je v tujini rovaril proti njej... poleg tega se v niški, šumadijski in užiški škofiji v zadnjih letih krepi bogomolsko gibanje... vpliv cerkve je čutiti tudi v številnih vaseh, kjer je vedno več akcij, katerih namen je množično pritegniti otroke vernikov čim bliže k cerkvi. Ponekod se obiski cerkvenih dostojanstvenikov spreminjajo v prave prireditve, škofa sprejemajo s fijakarji, konjeniki, zastavami... tega prej ni bilo... primer zlorabe verskih svoboščin najdemo v listu Pravoslavlje, v katerem so objavili prevod psalma nekega očeta Ernesta iz Nikaragve... gre, najblaje rečeno, za slabe namene. V psalmu med drugim piše, da je „blažen samo tisti človek, ki ne posluša političnih gesel, in ne sedi za mizo s politiki, generali in gangsterji...“ Itd., itd. — Kaj bo pa zdaj srbska partija dejala, ker da tam „klerikalcev“ nikdar ni bilo!

POTVARJANJE PLAČANIH OSMRTNIC: Marijine sestre iz štepanje vasi so objavile v Delu (22.10.81, str. 15) osmrtnico za svojo s. Salezijo Frančiško Gregorčič in prav gotovo niso zapisale, kakor je tiskano v osmrtnici: „K njemu (ne pa Njemu, naša op.), ki mu je vse življenje služila...“ Potem se pa Ribičič napenja, kako bi poiskal stik s „klerikalci“...

JUGOSLAVIJO PRIMERJAJO S CESARSKO — KRALJEVO A.-O.

Kdo? Sami slovenski komunistični vodje. Delo, glasilo KP v Sloveniji, je novembra 1981 vzporejalo sedanjo Jugoslavijo pa nekdanjo obdnavsko monarhijo; ta je po člankarjevem mnenju „ravno tako razpadla samo zaradi tega, ker ni razumela svojega mnogonarodnega bistva in je do zadnjega vztrajala na svoji tezi o enem državotvornem narodu.“ Tudi v Jugoslaviji je „piemontistična“ smer, ki prepeva melodijo o enem državotvornem narodu — Srbih.

Kako je prišlo do tega, da so zvesto ponižni slovenski partijci zavpili proti srbskemu centralizmu? Uradna obveščevalna agencija Tanjug je oznanila, da diplomatski odnosi med SFRJ in ZDA trajajo že sto let. V resnici sta pred sto leti vzpostavili diplomatske odnose vladi ameriških ZD in kraljevine Srbije. Imeti Srbijo za predstavnico Jugoslavije je v skladu s srbskim pojmovanjem, da je bila l. 1918 velika Srbija povečana z „osvojenimi“ narodi na severu. Slovenci in zlasti Hrvati pa vedo, da je bilo drugače: stopili so takrat s Srbi v novo državo enakopravnih narodov. Diplomatske stike z ZDA so imeli kot sestavni del Avstro-Ogrske še mnogo prej kot pred sto leti. Tudi sicer so Slovenci in Hrvati od nekdanj imeli številne stike z ZDA po svojih izseljenih.

Vse kaže, da so slovenske „voditelje“ preplašili nasilni postopki proti Albancem na Kosovu. Malokdo dvomi, da je iskati krivdo za strašni položaj na jugu države v velikosrbski miselnosti.

Pisanje v Delu kaže še na drugo zapaženo nevarnost: da bi ZDA v

skrbi za ohranitev Jugoslavije tam podprle centralistične težnje, morda celo vojaško (srbsko) diktaturo.

—o—

POGOVOR Z GENERALOM NEDIČEM — V The South Slav Journal, leto IV., št. 2, smo brali o tem intervjuju tole: „Podpokovnik Rudolf K. Perhinek se je aprila 41 boril z jug. vojsko proti Italijanom. Ker ni hotel sprejeti kapitulacije, se je julija 41 pridružil Draži Mihajloviću in 17. 7. zavezal Berane, kjer je bila italijanska divizija Mesina. 28. julija so ga komunisti v odsotnosti obsodili na smrt, v oktobru 41 se je pretolkel v Srbijo in Mihajlović ga je postavil za poveljnika-delegata za Črno goro, Sandžak in Metohijo. V septembru 43 je bil imenovan za šefa štaba udarnih čet in je iz nemških rok iztrgal Prijepolje. Marca 44 so ga Nemci v Sjenici ujeli in peljali v vojno ujetništvo, kjer so ga osvobodili Kanadčani. Zdaj živi v USA.

V začetku leta 42 je Perhinek prišel v Beograd z namenom, da bi se tajno sestal z generalom Nedičem. To mu je uspelo kljub nekaterim težavam. Ob koncu razgovora je Nediću stavil dve vprašanji. Prvo je bilo: „Kaj mislite o generalu Draži Mihajloviću?“ — Nedić: „Mihajlović je eden naših najboljših štabnih oficirjev. Kot tak je razumel situacijo na isti način, kakor sem jo jaz, to je, da je Srbija osnova za ustvaritev nove države. Zaradi tega je prišel v Srbijo... Poslal sem mu sporočilo, naj Srbijo zapusti in pripravlja Srbe zunaj zasedene Srbije, jaz sam pa jih bom k temu tukaj pripravljaj, da bomo tako vsi Srbi enotni in pripravljeni za ustvaritev nove države. In drugo vprašanje?“ — Perhinek: „Kaj mislite o Jugoslaviji?“ — Nedić: „Poslušajte, Perhinek, v očeh mi raste podoba velike, močne in z božjo pomočjo boljše Jugoslavije, kakor je bila prva. A tako vi, kakor vaši prijatelji se morate zavedati, da se bo taka Jugoslavija morala ustvarjati od tukaj.“

Na Nedićevo vprašanje, kam se bo zdaj podal, je Perhinek povedal, da nazaj v hribe. Nedić mu je preskrbel nekaj zdravniškega materiala in naročil pozdrave za vse, posebno še za generala Blaža Djukanovića in polkovnika Baja Stanišića. Vsem je želel veliko sreče.“

— — —

Če nas spomin ne vara, je na jesen 41 major Danilo „Borut“ Koprivica pripovedoval, da so v štabu generala Mihajlovića štirje slovenski oficirji, katerih priimki so se vsi začenjali s črko P. Morda ne bi bilo napačno, ako bi g. Perhinek kdaj napisal svojo zgodbo za ves slovenski rod.

—o—

„STROGO ZAUPNO“ — V isti številki omenjene revije smo brali tudi tole: „Milivoj Sudjić, londonski dopisnik beograjske Pravde 1938/9, radijski sotrudnik BBC v jugoslovanski sekciji 1939/41, dopisnik Tanjuga 1944/48 in 1950/52, član jugodelegacije pri nürnberškem vojnem sodišču, je v spominih navedel tudi kratko zgodbo:

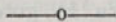
Poleti 1946 ga je nek telefonski klic naprosil, naj bi se določenega dne pojavil med časnikarji v angl. zun. ministrstvu, ker mu bodo nekaj

izročili. Res je od neke ženske prejel ovojnico z napisom „Strogo zaupno“ in obenem prošnjo, naj jo na varen način dostavi Jugoslovanom. Ko jo je prebral, se ni mogel načuditi vsebini. Dobro leto po končani vojni, ko je že prej maršal Alexander označil Tita za malega Hitlerja, so bili vsi Angleži sovražno usmerjeni proti Jugoslaviji, kakor da se ne bi nikdar skupaj borili. Ovojnica je vsebovala natančne podatke o jug. vojaških pripravah, opremah, utrdbah, premikanju čet in letališčih z odgovarjajočimi letali. S posebno podrobnostjo je bilo opisano področje okrog Trsta. Zato je pohitel in vse oddal dr. Francetu Kosu, takrat prvemu svetniku na poslaništvu. O Kosu pravi, da „je zaradi kraja rojstva, prav v tem spornem ozemlju, bil do dna presunjen. Še preden se je začela druga svetovna vojna, je moral zapustiti svoj rojstni kraj iz bližine Trsta in zbežati v Jugoslavijo, da ga ne bi Mussolinijeva policija aretirala... Bil je zgodovinar, pošten komunist, toleranten in zelo dobro vzgojen... kasneje je postal poslanik, pozneje pa profesor sodobne zgodovine na ljubljanski univerzi.“

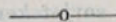
Kosu tudi ni šla vsebina v glavo, pa je zato odredil takojšen prenos besedila po telegramih v Beograd.

Sudjić pove, odkod je ovojnico prejel. Zaročenec „časnikarke“, ki mu je izročila kuverto, je bil angl. oficir s službenim mestom na Tržaškem področju. Tega naj bi tudi vsebina tako prevzela, da ni mogel verjeti, kako da so se varnostne oblasti na vsem lepem obrnile proti Jugoslaviji. Zato ni poročila uničil, kakor bi moral, ampak ga je odnesel s seboj, ker je vedel, da ima njegova zaročenka dobre zveze z „ljudmi z Vzhoda“. Dasi ni bil komunist, pravi Sudjić, je vendarle tako ravnal.

Francoska razlaga „Cherchez la femme“ velja tudi za Angleže.

Pobegi nekaterih poljskih letal v Zahodno Nemčijo so tndi v Vzhodni Nemčiji povzročili precej zaskrbljenosti. Dasi se je režim doslej upiral objavljati kakršne koli novice v zvezi z oporečniki, je pred nedavnim list „Novo pravo“ omenil, da se spet „pojavljajo anarhistične tendence“ in da je „treba ostro nastopiti proti terorističnim akcijam, diverzantstvu in drugim vrstam nasilja.“ Pri preiskavi v zvezi z najdbo eksplozivov na nekem mostu je policija odkrila na nekaterih visokih šolah razne tekste Bakunina in Lenina.

Angleška predsednica vlade Margareth Thatcher se bavi z idejo o skupni vladi svobodne Irske in Anglije nad protestantovsko severno Irsko. To ne gre v račun najbolj bojevitemu predstavniku 55-letnemu pastorku Ianu Paisleyu, ki grozi, da bo tak korak prinesel precej nove krvi. Že dosedanje je v glavnem kriv prav Paisley, kajti po njegovih napadih na katoliške Irce v severni Irski se je IRA spustila v oborožen odpor in pozneje v teroristične akcije, ki jih danes že kontrolirajo rdeči. Obsedenost proti katolikom gre tako daleč, da so pri pogrebu poslanca Bradforda „verniki“ hoteli linčati ministra za Severno Irsko Priorja Jamesa. Tedaj je Pai-

sley tudi izjavil: „Hočem, da temu thacheristu dovolite izhod iz cerkve, ker smo pač na pogrebu, a bomo že našli način, kako mu bomo pokazali naše mnenje o njem.“ Sicer je pa Paisley napovedal boj poleg IRI tudi konservativno mislečim severnim Ircom, svobodni Irski, Angliji, Evropski skupnosti, socializmu in komunizmu, pa jasno tudi papežu, proti kateremu da bo ob njegovem obisku v London pripravil velike demonstracije.

Reaganov osebni poslanik general Vernon Walters, nekoč podšef CIA, je obiskal Janeza Pavla II. in ga prosil, naj bi posredoval pri škofih Srednje Amerike v tem smislu, da bi prenehali s kritiko vojaških vlad, češ da njih govorjenje koristi samo marksizmu. Predvsem naj bi molčali jezuiti. Janez Pavel II. je menda samo poslušal, ni pa zavrnil prošnje in tudi ne povedal, ali bo napravil zaprošene korake.

62-letni Michael Hoara, ki že 43 let živi od plačanih avantur, je po neuspelem poizkusu zasedbe otokov Seychelles, na katerih vlada rdečim naklonjeni Albert René, dejal: „Ne poznam strahu in vse življenje sem ljubil avanture. Kako torej ne bi sprejel naloge, ki so mi jo dali moji južnoafriški prijatelji! Stvar je bila upravičena, plačilo zelo dobro in delo pravzaprav lahko. Škoda samo, da smo propadli!“

74 ODSOTKOV ZA BOJ PROTI RDEČIM VPADNIKOM. Tik preden so vojaki prevzeli oblast na Poljskem, sta severnoameriška televizijska družba ABC in francoska ilustrirana revija „Paris Match“ med 3. in 5. decembrom 1981 izvedli anketo v Varšavi, Gdansk, Lodzu in Krakovu. Številke jasno kažejo, kakšno razpoloženje je vladalo v zadnjih dneh relativne svobode. Po vojaškem udaru bi gotovo govorile še bolj odločno.

Navajamo vprašanja in odgovore v odstotkih.

„Ali bi v primeru vkorakanja sovjetskih čet šli na ulice in se bojevali proti napadavcem?“

74 odstotkov: Da.

„Mislite, da bodo sovjeti vkorakali?“

63 odst.: Ni verjetno.

„Ali bi se poljska vojska rdeči armadi uprla?“

60 odst.: Da.

„Ali verjamete, da bi proti sovjetskemu posegu zahodne države vojaško pomagale?“

64 odst.: Ne.

„Je Poljska neodvisna država?“

95 odst.: Ne.

„Kdo je odgovoren za gospodarske težave na Poljskem?“

40 odst.: KP. — 29 odst.: ZSSR. — 20 odst.: Poljska vlada. — 9 odst.: Zahod. — 2 odst.: Solidarnost.

„Ako bi bile na Poljskem svobodne volitve — koga bi izbrali?“

43 odst.: Krščansko-demokratsko stranko. — 20 odst.: Liberalno ali

socialno-demokratsko stranko. — 36 odst.: Ne vem. — 1 odst.: KP.

„Kdo najboljše zastopa koristi poljskega naroda?“

45 odst.: Solidarnost. — 43 odst.: Cerkev. — (Slede: Vlada, Ne vem in KP).

PISMO MARŠALA ALEXANDRA DR. KREKU

V Hrvatski zori, številka 329/330, leto XXVIII., junij-september 1981 smo brali:

Beograjski NIN z dne 9. aprila 1981 objavlja pismo Milana Raičevića, upokojenca iz Titograda, v katerem mu ta piše — na osnovi feljtona Arsa Milatovića „Naš rat u Rimu“ (aktivnost OZNE v Rimu 1944-46) —, da je po izpustitvi iz zaporov Regina coeli dobil od znanca v tedanji Kraljevski misiji prepis pisma maršala Alexandra, zavezniškega poveljnika za Sredozemlje, in naslovljenega na dr. Miha Kreka, podpredsednika kraljeve jugoslovanske vlade in šefa kraljeve delegacije v Odboru za Sredozemlje. „Angleški komandant je sporočil Kreku, da bo njegova armada... ob priliki pohoda skozi Slovenijo proti Dunaju omogočila Krekovim sodelavcem, da vzpostavijo krajevno oblast v Slovenijo,“ pravi Raičević. Raičević trdi dalje, da mu je že takrat Arsa Milatović, šef OZNE v Rimu, potrdil, da so izvirnik pisma našli v arhivu kraljeve delegacije. Pismo je bilo tudi uporabljeno kot dokazni material pri sojenju dr. Kreka v odsotnosti leta 1946.

Iz navedenega bi se dalo zaključiti, meni Hrvatska zora, da je akt 3. maja 1945 — proglasitev Slovenske države kot sestavnega dela demokratske in federalne Jugoslavije — imel svoje globlje ozadje. Če pa upoštevamo tudi izjave Slavka Kvaternika in dr. Mehmeda Ajajbegovića v dokaznem postopku ob komunističnem sojenju nadškofa Stepinca v Zagrebu 1946. leta, potem moremo zaključiti, da je z ljubljansko aktivnostjo bil v zvezi sam nadškof Stepinac.

—o—

Dragi urednik!

Prosim za objavo priloženega pisma. Iskrena hvala in lep pozdrav!
Pavle Rant, l. r.

UREDNIŠTVU SOUTH SLAV JOURNAL

7 Chesterford Gardens, London NW3 7DD

Sir,

v številki 1, vol. 4, spring 81, strani 34/35 je v članku g. L. Sirc omenjen tudi prihod polk. Vauhnik v švico. O njem pravi g. Sirc, da je bil 1) dober vojak, 2) politično ni bil posebno razgledan (manj kot vojak namreč) in 3) da je prišel v švico po nalogu Narodnega Sveta odn. Odbora z namenom, da bi zaveznikom ponudil sodelovanje slovenskih in hrvaških domobrancev ter nekaj četnikov, ki so se v onem času borili na strani nemških čet.

Pojasnjujem:

1) o tem, ali je bil Vauhnik odličen vojak in hkrati tudi politično zelo bister, ni nobenega dvoma, ako preberemo njegove spomine „Nevidna fronta“, ki jih je izdala Svobodna Slovenija leta 1965;

2) vem, da je polk. Vauhnik na jesen 43 predložil skico nameravanega izkrcanja zavezniških čet in v tem duhu vodil vso obveščevalno mrežo BBZ;

3) vem tudi, da je poletje 1944 bila v rokah zaupnih oseb nova skica izkrcanja preko Severne Dalmacije in Ljubljanske kotline v smeri proti Dunaju. V istem času je bil sklenjen dogovor med SS in Titovimi partizani o sodelovanju v „slučaju zavezniškega izkrcanja“;

4) polk Vauhnik iz Slovenije ni odšel po nalogu Narodnega sveta odn. Odbora, kajti prvi je bil razpuščen zgodaj 1942, drugi pa ustanovljen šele 29. 10. 1944. Vauhnik je moral zapustiti Ljubljano zato, ker so ga takrat poleg komunističnih teroristov iskali Gestapo, Ustaši in ostanki fašistične obveščevalne službe. Njegov obstanek v Ljubljani je bil zato nevzdržen;

5) če je res ponudil sodelovanje slovenskih domobrancev, je to nedvomno storil na podlagi poročil, ki jih je prejemal še prej iz inozemstva, hkrati pa, ker je poznal vsesplošno miselnost domobrancev: proti komunistom s komer koli, se pravi, stališče, ki ga skoraj 40 let kasneje zavzemajo današnje odločilne sile na svetu;

6) kar se pripombe o domobrancihi tiče, ki so varovali, kot pravi g. Sirc, edino železniško zvezo med Ljubljano in Trstom, morem označiti to kot nesmisel, ker so SS in Titovci, kot že rečeno, prav ob tej liniji sklenili premirje spričo možnosti izkrcanja. Sicer pa obstoj proge niti za en dan ni podaljšal vojne, ki bi se pa v Sloveniji gotovo prej končala, ako bi prišlo do zavezniškega izkrcanja in s tem do priključitve domobrantskih čet k zavezniškimi. Tako bi tudi Slovenija obstala zunaj sedanjega komunističnega raja.

Lepo pozdravljam

Pavle Rant, l. r.

NAŠI JUBILANTI

ŠTIRN SILVESTER — 80-LETNIK

Da, v naši kartoteki je zapisano, da se je rodil 28. decembra 1901 na Reki in od tega je poteklo 80 let. Na Smedniku je bila njegova domačija in v srečnem zakonu s Frančiško roj. Mrak se jima je rodilo sedem otrok, od katerih je izgubil najstarejšega, ki je kot mobiliziranec v nemški vojski padel na ruski fronti.

Naš Silvester se je že kot fant, dober pevec in igravec z veseljem udejstvoval v katoliškem društvu. Tudi v Mendozi je svoj dober glas dodal pevskemu zboru takoj ob ustanovitvi. Zvest in delaven član slovenske srenje je ostal v Mendozi vse do danes. Zato mu je tudi naše Društvo ob veliki udeležbi rojakov pripravilo slavnostno kosilo v naši novi dvorani.

Njegovo največje veselje pa so mu bile od njegove mladosti čebelice,

ki jih tudi v Mendози ni zapustil, dasi še vedno tudi mizari.

Že ob ustanovitvi gorenjskega domobranstva je med prvimi vstopil kot aktivni protikomunistični borec v naše vrste iz trdnega prepričanja, da je komunizem slovenstvu in krščanstvu grob in to naš Silvester še danes izpričuje.

Bog mu daj dočakati še visokih obletnic v njegovem krepkem življenju!

PISMA UREDNIŠTVU:

Uredništvu VESTNIKA:

Pošiljam Vam, kot zaključek mojega razčlenjevanja vsebine iz knjige „Sv. Urh“ še nekaj strani opisovanja nekaterih dogodkov, katerim sem bil priča, kot odgovor na ofarske laži.

Upam, da sem vsaj komu zbudil vest, da bo v dopolnjevanje resnice k temu razpravljanju dodal še svoje pričevanje, s čistim namenom, da spričo te prikrojene „zgodovine“ komunističnih piscev ovržemo laži in napihovanja, s katerimi hočejo komunisti oblatiti naše delo za resnično osvobojenje zaslužjene domovine.

Z iskrenimi pozdravi
vaš Rudi Hirschegger

P. S.: Ni mi bilo povsem po volji, da je tako izzivalno izzvenelo, kar je bilo iz mojega spremnega pisma objavljeno v zadnjem Vestniku. Ivan Korošec se gotovo čuti napadenega, kar pa jaz nisem želel.

Mnenje uredništva: Prepričani smo bili in smo še, da omenjeno Vaše pisanje vzeto iz konteksta in objavljeno pod to rubriko, ni moglo prizadeti g. Ivana Korošca, saj je Vaša opomba izzvenela le kot pobuda soborcu za nove doprinose k resnični zgodovini o svetem Urhu. Kljub temu pa Vaše zadevno pojasnilo z veseljem priobčujemo.

* * *

I Z P I S E M :

Iz Kanade: „Vidim, da ste „Vestnik“ vsebinsko razširili. Med sodelavci vidim nova imena. Prav je tako. Glasilo domobrancev naj bo tudi glasilo vseh pozitivnih, demokratičnih Slovencev.“

Iz Clevelanda: „Zavedamo se, da nam je Vestnik po svoji izvrstni kvaliteti pisanja v teh zmedenih časih še posebno potreben, saj končno ne gre samo za povezavo med borci, ampak povsem za resnično čiščenje zamotanih pojmov med tolikim škodljivim in razdiralnim člankarjenjem današnjega časa. Za res uspešno delovaje proti brezbožnemu komunizmu nam je zlasti potrebna bratska povezanost in pa strpnost med vsemi Slovenci.“

Iz New Yorka: „Z zadnjo (tretjo — opomba ured.) številko Vestnika sem zelo zadovoljen. Vse, kar nas združuje — pa naj bo take ali drugačne oblike — v skupno delo in v skupen boj zoper našega smrtnega sovražnika, je pozitivno in podpore vredno. Vse preveč smo razcepljeni in to nas slabi in nam jemlje udarno silo, ki je tako zelo potrebna za uspeh, ki bil lahko mnogo večji, kot je sedaj.“

20. novembra 1981

Spoštovani gospod urednik!

Kritiku Menartove pesmi „Statve življenja“ („NA DESNO ALI NA LEVO“, Vestnik XXXII, Maj-Junij-Julij 1981, šte. 2; stran 126) je pri razlagi skrajšave Jezusovega imena v grškimi črkami IHS pošteno „spodrsnilo“. Pravi, da sta oba, tako pesnik Janez Menart kot sam, obiskovala klasično gimnazijo... Težko bi verjel, da so pisatelja te kritike učili grški jezik dr. Samsa, ali dr. Jere, ali prof. Omerza... Vidim pa, da je Janez Menart bolj doma v grščini kot pa kritik njegove pesmi!

Janez Menart pravilno razloži v pesmi šte. 236 pomen grške okrajšave IHS. So to prve tri črke imena IHISOYS: iota, eta, sigma, omikron, ypsilon, sigma.

Vaš poročevavec je v zmoti, ko trdi, da okrajšava IHS pomeni: „JESUS HRISTOS SOTER“ (Jezus Kristus Odrašenik). Nemogoče! Ime Kristus se v grščini ne začne z „H“ — eto pač pa z „X“ — chi. Torej: XPISTOS! Ne pa HPISTOS.

Prav tako sta veliki črki grške abecede „XP“ chi, rho; okrajšava za ime XPISTOS — Kristus — Maziljenec — Mesija.

Vdani

Rev. Mirko Kozina

Opomba uredništva: Pisec komentarja „Na desno ali na levo“ nas je še pred prejemom tega pisma zaprosil, da se tudi javno opravičimo pesniku Janezu Menartu za ta spodrseljaj, kar prav radi storimo v njegovem, pa tudi v našem imenu. Duh. Mirku Kozinu pa najlepša hvala za blagohoten popravek.

KRIKA O GRAFENAUERJEVI ZGODOVINI SLOVENCEV — Naše brave večje angleščine opozarjamo tukaj tudi na kritično oceno te Grafenauerjeve zgodovine, ki je izšla v drugi številki „South Slav Journala-a“ izpod peresa dr. Jožeta Velikonje in za zdaj samo izrazimo našo željo, da bi bila kmalu objavljena tudi v slovenskem jeziku.

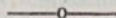
—o—

POPRAVEK: V tretji številki našega lista iz lanskega 1981 se je na str. 168 v dr. Ložarjevem članku primerila naslednja napaka: stavek „bi bilo nemogoče take ljudi celo nagraditi“ bi se moral pravilno glasiti „bi bilo mogoče take ljudi celo nagraditi“. Neljubo napako s tem popravljamo. — Ured.

Zgodovina revolucije 1941 – 1945

Ni prvič, da VESTNIK objavlja članke ali krajše razprave, katerih vsebina je več ali manj že znana generaciji, ki je doživljala revolucijske dogodke. Tudi ni prvič, da se na straneh našega lista obravnavajo z malenkostnimi formalnimi razlikami teme, do katerih so starejši bravci imeli dostop že v drugih listih, obzorikih in časnikih ali pa tudi v našem listu. Vse to se ne zgodi po naključju, ampak prav namerno, ker ima uredništvo lista v vidu tudi potrebe in vedoželjnost mlajšega in celo prav mladega rodu. Zato prav vsi zapisi ne morejo biti vselej na vršini, po načinu ali pa po obširnosti obravnave, ki bi zadovoljila bolj razgledane ali zahtevnejše bravce. Prav zaradi njih razgledanosti pa ne dvomimo, da bodo razumeli Vestnikovo stališče v tem pogledu.

Tudi tale kratek povzetek zgodovine tistih štirih let krvave revolucije na Slovenskem je namenjen predvsem slovenski srednješolski mladini v zdomstvu (in tudi doma, v kolikor jo doseže), ki naj ji služi kot uvod v poznejši in globlji pristop ne samo k naši, ampak tudi k njihovi zgodovini.

Tako Hitlerjeva nacistična Nemčija kakor Sovjetska Rusija sta si bili edini v tem, da je treba uničiti „kapitalistične“ države. Ker se je Hitler pripravljala na vojsko proti tem državam — Anglija, Francija, Severna Amerika ter njih zavezniki —, si je hotel zavarovati hrbet. Zato je 23. avgusta 1939 podpisal nenapadalno pogodbo s Sovjetsko zvezo. Od tistega dne naprej so vse komunistične stranke po vsem svetu zaradi odločbe svoje centrale v Moskvi postale zaveznice Hitlerjeve Nemčije. Ker pa je ta Nemčija bila tudi proti Jugoslaviji, v kateri so tedaj živeli Slovenci, so s tem slovenski komunisti prvič izdali slovenski narod. To zavezništvo komunistov in nacistov je trajalo do 22. junija 1941, ko je Nemčija napadla Sovjetsko zvezo. Kmalu nato so slovenski komunisti po nalogu svojega šefa Josipa Broza-Tita in njegovega najožjega sodelavca v Sloveniji, Edvarda Kardelja, začeli s komunistično revolucijo pod krinko Oslobojilne Fronte.

Da je komunistom šlo zgolj za doseg oblasti s pomočjo revolucionarnih metod, so vedeli takrat naši očetje in matere, kakor vsi drugi, ki so po letu 1945 zapustili očetnjavo.

Dejstvo, da je bila komunistom krvava revolucija le pot, po kateri priti na oblast, ne pa boj za narodno osvoboditev, so začeli priznavati šele zadnja leta, najbolj pa v letu 1977. **To priznanje je potrdilo drugega zločina nad narodom**, ki ga je zagrešila komunistična partija.

Z dnem, ko je KPS „uradno“ začela boj proti nacizmu in fašizmu, je umevno prišlo do razgovorov med narodnimi strankami in gibanji na

eni strani ter komunisti na drugi o možnostih skupnega nastopa proti okupatorju. KPS je te razgovore uporabila samo za čim večjo infiltracijo svojih ljudi in idej med številne idealiste. Istočasno je KPS pripravljala posebne likvidatorske skupine, s pomočjo katerih je hotela spraviti s poti vse, ki bi se jih hoteli upirati in vse tiste, ki so med narodom imeli veljavo in ugled. Prav tako je KPS poslala v hribe prve partizane pod vodstvom izvežbanih borcev iz časov revolucije v španiji (1936-39). Od tamkaj tudi so za svoja morilna dejanja in kruta ubojstva vnesli v slovenski jezik doslej nejasni in „lepoglasni“ izraz „likvidacija“.

Z namenom, da pride do oblasti po edini nasilni poti, je KPS začela pobijati na Dolenjskem — se pravi, na področju od Italijanov ustanovljene Ljubljanske pokrajine — vodilne može: župane, načelno jasne kmečke gospodarje, delavce in dijake ter duhovnike. To divjanje se je začelo v septembru 1941 in je trajalo skoraj do nastopa domobranstva (1943, september).

Kakor na podeželju, tako tudi v Ljubljani KPS ni mirovala. Uvedla je atentate na posameznike, ki so bili zanjo organizacijsko ali politično nevarni. Od 4. decembra 1941, ko je bil ubit poveljnik akademskih četnikov ing. Fanouš Emmer pa do usmrtnice bana dr. Marka Natlačena, 13. oktobra 1942, je KPS s svojo VOS (kasneje OZNA) načrtno izbirala žrtve med odločilnimi osebami iz vseh stanov. Za Emmrom je bil ubit industrijalec Avgust Praprotnik, potem predsednik kluba Straža Župec, dalje dr. Lambert Ehrlich, ideolog katoliške akademske mladine, Ivo Peršuh, civilni komandant Slovenske Legije za Ljubljano, potem njegov naslednik Fortunat Majdič, pa Kazimir Kukovič, najboljši policijski komisar. Atentata na generala Leona Rupnika in bivšega upravnika ljubljanske policije dr. Lovra Hacina nista uspela.

Razumljivo je, da na narodni strani ni bilo malo ljudi, ki so bili odločeni narediti temu komunističnemu divjanju konec. Zato je bila od januarja 1942 do aprila 1942 organizirana prva vojaška edinica, ki je 17. maja 1942 odšla na teren (to je: na bojno področje, kjer so se gibali in skrivali komunistični morilski odredi), pod imenom štajerski bataljon. Od sedemnajstih, ki so odšli kot prvi, je danes živa priča v Buenos Airesu Ivan Korošec. Štajerski bataljon predstavlja začetek organiziranega boja proti komunistom. V zavesti, da se samo v skupni obrambi uspešno bori proti komunistom, se je slovensko ljudstvo začelo zbirati v Vaških stražah (VS). Te so vzdržale boj proti komunistom od julija 1942 do prvih dni septembra 1943. Pomagala je tem edinicam posebej izbrana skupina prostovoljcev pod imenom Legija smrti.

Vse to se je dogajalo na področju Ljubljanske pokrajine, zasedene po Italijanih. KPS pa je svoj teror, čeprav v bolj omiljeni obliki, izvajala tudi na Gorenjskem in štajerskem, upoštevajoč pri tem drugačne razmere spričo dejavnosti okupacijskih oblasti.

Zgodovinsko dejstvo je tudi, da je KPS kot internacionalna politična stranka poiskala sebi enako misleče revolucionarje med italijansko in nem-

ško vojsko ter tako tudi te vpregla v svoj voz za izvedbo komunistične revolucije. To sodelovanje KPS z okupatorji pa je spet eden od tolikih zločinov te stranke nad slovenskim narodom.

Poudariti je treba še posebej to, da od prvih edinic, ki so prostovoljno šle v boj proti KPS, nobena ni prejela orožja od okupatorja. Poiskale so si ga same. Šele tedaj, ko okupator po mednarodnem pravu ni bil v stanju zavarovati podrejenega mu prebivalstva, se je narod zatekel na pomoč — h komurkoli, spominjajoč se misli Pija XII.: Tudi s hudičem za reševanje duš!

Vloga fašistične Italije v II. svetovni vojni se je klavrno končala 8. 9. 1943. Takrat je Italija — po zgledu iz I. svetovne vojne — prestopila na zavezniško stran. Njeni vojaki so v glavnem oddali orožje partizanom, od njih zasedeno ozemlje pa so prevzeli Nemci. Spričo tega dejstva so se vse Vaške straže zbrale na gradu Turjak, da bi peljale boj naprej. Ker niso hoteli sneti jugoslovanske zastave, jim nemška vojska ni prišla na pomoč. Bili so zajeti in večinoma pobiti. Ostanke so se rešili in prišli v Ljubljano. Iz teh je general Leon Rupnik ustvaril Slovensko domobranstvo konec septembra 1943. Takrat se je po dolgih stoletjih rodila nova slovenska vojska, dejstvo, preko katerega ne bo mogel iti nihče.

Slovensko domobranstvo je rastle in se razširjalo. Sčasoma je to bila čudovita urejena vojska 15.000 borecev približno, ki je od tistih začetnih dni do prvih dni v maju 1945 očistila slovensko ozemlje vsega protinarodnega delovanja KPS.

Mednarodni razvoj v II. svetovni vojni borečih se sil pa je, žal, pripeljal do tega, da so zavezniki priznali partizane kot zavezniško silo in ti so potem s pomočjo Sovjetov začeli „osvobajati“ celotno jugoslovansko ozemlje. Tito je v senci sovjetskih bajonetov prišel v Beograd in slovenski partizani so na zavezniških vozilih mogli priti v Ljubljano šele 9. maja 1945, se pravi isti dan, ko se je v Evropi že končala II. svetovna vojna.

Nekaj dni prej, 3. maja 1945, je bila oklicana Slovenska država na pobudo Narodnega odbora za Slovenijo; dan za tem so šele komunisti v Ajdovščini oklicali svojo socialistično republiko Slovenijo. Zgodovinsko nasledstvo pripada torej Narodnemu odboru, ki ga še danes pelje naprej.

Vdor partizanov pa je prisilil množice narodno mislečih ljudi skupaj z domobranstvom — ki je z oklicem NO postalo Slovenska narodna vojska — k umiku na še edini možni prostor: v Avstrijo. Tam so Angleži kot nova zasedbena oblast vojsko razorožili in jo skupaj s civilisti usmerili v taborišče pri Vetrinju. Iz tega taborišča so konec maja 1945 s prevaro vrnili vso vojsko — 10.021 vojakov (po seznamu narejenem v domobranskem štabu) in precej civilistov — Titovim četam in te so jih brez sodnega postopka pobile. **To je bil tretji in največji zločin komunistov nad slovenskim narodom.** Ko je vojne konec, preneha govoriti orožje. Poboja KPS doslej uradno še nikoli ni priznala, zasebno pa Tone Svetina v romanu Ukana in Edi Kocbek v razgovorih s Pahorjem in Rebulom, pa tudi Djilas v svojih knjigah.

Zaključek: Kot potomci tistih, ki so se v letih revolucije borili za svobodo naše domovine in jih je partija pognala v smrt ali pa v izgnanstvo, ta boj nadaljujemo in obenem izpričujemo vselej in povsod svojo pripadnost domobranskemu taboru — slovenskih svobodnjakov.

Dopolnila k „Zgodovini revolucije 1941-1945“

Dravska banovina: po zadnji upravni razdelitvi Jugoslavije je centralna vlada v Beogradu odločila, da se bo Slovenija imenovala Dravska banovina; njej na čelu je stal ban. Zadnji ban (guverner) je bil dr. Marko Natlačen.

Zveza fantovskih odsekov (ZFO) in *Zveza dekliških krožkov (ZDK)* sta bili športni organizaciji katoliške skupnosti.

Sokol je bila športna organizacija napredne skupnosti.

Narodni svet za Slovenijo je bil ustanovljen ob nemško-italijanskem napadu in so ga sestavljali tri stranke: SLS — Napredna in Socialistična. KPS ni bila sprejeta.

Slovenska ljudska stranka (SLS) — danes Slovenska krščanska demokracija) je bila politična formacija katoliško opredeljenih Slovencev. Ustanovljena 1892, pri zadnjih volitvah v Sloveniji znotraj prve Jugoslavije — 11. decembra 1938 — je dobila vse mandate in bila tako absolutno večinska stranka.

Napredna stranka je združevala okrog sebe pristaše liberalizma, kakor tudi druge, ki jim je bila miselno sorodna.

Socialistična stranka je združevala socialiste, vendar ni nikdar predstavljala bistvene postavke v slovenski politiki.

Komunistična partija Slovenije (KPS) je bila od oblasti prepovedana zaradi svojega protidržavnega delovanja. Ob začetku nemškega napada na Slovenijo-Jugoslavijo, 6. aprila 1941, je KPS zaradi svoje pripadnosti Komunistični Internacionali v Moskvi bila šteta za stranko nezvestih državljanov, zlasti še, ker je tedaj bil v veljavi nenapadalni pakt med Hitlerjevo Nemčijo in Sovjetsko Zvezo.

Slovenska legija: vojaška tajna formacija SLS.

Sokolska legija: „ „ „ Napredne stranke.

Narodna legija: „ „ „ tistih, ki se niso hoteli

vkjučiti v nobeno od prejšnjih dveh.

Slovensko narodno gibanje (SNG) je začel duhovnik Marijan Kremžar, ubit v Srbiji 1943, za njim sta ga vodila France Glavač, umrl kot župnik v Florencio Varela, ter ing. Fanouš Emmer, ubit 4. dec. 1941 kot prva žrtev atentatov KPS proti narodnim silam. S sodelavci (major Danilo Koprivica, kapetan Miro Stamenković in kap. Albert Ilovar) sta bistveno pripomogla k formiranju štajerskega bataljona.

Štajerski bataljon je bil ilegarna formacija narodne skupine; bil je določen za to, da bi ves čas okupacije nudil možnost zateka v vojaške skupine vsem, ki bi se odločili za boj proti okupatorju na narodnih osnovah,

pa tudi vsem, ki bi jih utegnila odkriti nemška ali italijanska policija ali vojska. Komunistično divjanje po Dolenjskem pa ga je prisililo k samobrambi proti komunistom in je tako postal začetnik narodnega odpora proti komunistični revoluciji.

Vaške straže (VS) so nastale v juliju 1942 kot samonikla obramba naroda proti komunistom.

Legija smrti je nastala iz prostovoljcev VS in je bila premični oddelek VS. Oboji so končali na Turjaku septembra 1943, razen nekaterih, ki so se rešili in potem ustanovili

Slovensko domobranstvo pod vodstvom generala Leona Rupnika. S to formacijo smo Slovenci ponovno prišli do lastne vojske v slovenskem jeziku in slovenskimi častniki ter podčastniki.

NO za Slovenijo je najvišji politični forum svobodnega slovenstva. Zdaj deluje v zdomstvu in so v njem člani iz vseh delov sveta — Evropa, USA, Kanada, Avstrija, Argentina.

Slovenska narodna vojska je nastala ob tretjemajskem proglasu 1945., ko je Narodni odbor (NO) za Slovenijo v njej hotel združiti vse boreče se protikomunistične sile. Ta vojska je bila vrnjena maja 1945 — po končani vojni — in skoraj vsa pobita.

P. R.

Hirschegger Rudolf:

RESNICA O SVETEM URHU

(Nadaljevanje.)

Partizanski napad na postojanko Vaške straže v D. M. v Polju

Sv. Urh — Str. 182 — „Na poljski strani so v drugi polovici oktobra belogardisti odkrili dobro zavarovan bunker v hiši Valentina Petača v šmartnem ob Savi. Hiša je stala na samem, nekoliko vstran od ceste, v bližini savskega brega. Poleg hiše je bil majhen hlev. Pod njim je bil zgrajen bunker. Pokrivala ga je betonska plošča, prekrita s steljo, na kateri je zaradi kamuflaže stala koza.“

„Že od pomladi 1941 so prihajali na seje in sestanke v Petačev bunker glavni organizatorji NOV (Narodno osvobodilne vojske), med njimi Tone Tomšič, Boris Kidrič, Edvard Kardelj, Franc Leskovšek, Boris Kraigher, Aleš Bebler in drugi. Neko jutro v drugi polovici oktobra 1942 so belogardisti obkolili Petačevo hišo. Nekaj jih je vdrlo vanjo, še več jih je ostalo zunaj na straži. Preiskali so vse prostore in s krampi tolkli po stenah. Ker niso našli nič sumljivega, so se odpravili. Eden izmed njih pa je ostal na stranišču. Petačeva žena ga ni videla. Odhitela je v hlev, udarila z nogo po betonski plošči in obvestila ljudi v bunkerju, da je nevarnost minila. Ker je bila naglušna, je precéj glasno govorila. Belogardist jo je slišal, stekel za pajdaši in jih pripeljal nazaj. Dvignili so

betonsko ploščo in vrgli bombo v bunker. V njem so bili Marija in Heda Leskovšek, žena in hčerka Franca Leskovška-Luke in Cene Štupar iz Črnuč. Bomba je laže ranila Hedo Leskovšek, drugih dveh ni zadela. Belogardisti so prijete aktivisti OF zmagoslavno odgnali v Polje in jih zaprli v Prosvetni dom. Petačevo domačijo so razdejali in požgali. Gospodarja so zapeljali v zapor v Ljubljano in ga kmalu za tem ustrelili kot talca (vaški stražarji nikdar nismo streljali talcev), ženo pa so odgnali v izropano in izpraznjeno Kašperjevo hišo, kjer je kmalu po moževi smrti od žalosti in pomanjkanja umrla.“

K tej storiји naj pripomnim sledeče: Vedeli smo, da je v Petačevi hiši shajališče ofarjev in tudi sumili, da je bil tu likvidiran na žegnanjsko nedeljo v Jaršah idealen fant iz naših vrst, Dimnik Tone iz Sneberja. Zato je naša patrolja oni dan opravila hišno preiskavo pri Petaču. Ko se je patrolja približala hiši, je Cene Makek, ki je bil tudi med vaškimi stražarji, opazil, da je šla Petačeva žena takoj v kozji hlev in privezovala kozo. Opazil je, da je zelo razburjena. Opazoval jo je ves čas preiskave. Fantje v hiši niso našli nič sumljivega in vodja patrolje je ukazal odhod. Cene se je ozrl in spet videl žensko, ki je prišla v hlev, prerivala kozo in godrnjala nad njo. Opozoril je ostale in vrnili so se ter preiskali še ta improviziran hlev. Odvezali so kozo, odmetali steljo ter naleteli na betonsko ploščo, ki so jo odkrili ter opazili, da vodijo iz odprtine stopnice v bunker. Večkrat so pozvali, naj se predajo oni, ki so v njem, in končno zagrozili z bombo. Ker tudi na to ni bilo odgovora, so res vrgli bombo, da so se razsula vrata bunkerja. Nato so po vrsti prišli iz njega prej omenjeni. Heda Leskovškova je imela majhno prasko na prstu desne roke; torej je bila „lažje ranjena“.

Dalje Podbevškova pravi: „Poleg Petačevega so izdajalci odkrili še dva druga (bunkerja) in ju izropali.“ — (Pobrali smo pač, kar je bilo ofarskega.) — „Terenski delavci OF in okoliški partizani so takoj izvedeli za odkritje bunkerjev in za ljudi, ki so jih prijeli belogardisti. Že po nekaj dneh je Franc Leskošek-Luka prejel naslednje poročilo:

„Sporočam ti novico, o kateri si že povpraševal zaradi svoje žene in hčerke. Dotično mesto, kamor so bile odposlane, je bilo izdano od nekega propalega tipa..., ki se je priključil beli gardi in izdal vse bunkerje.“

PRIPOMBA: Če je kdo od onih, ki so šli iz vsega idealizma v osvobodilno fronto (v pravem smislu besede) — in to je bila večina — pa je pozneje spoznal to OF v vsej kriminalni goloti ter jo razočaran zapustil ob prvi priložnosti, ki se mu je nudila, ter prestopil v borbo proti OF, je bil to „propali tip“. — Vendar pa je golo sumničenje, da bi te bunkerje kdo izdal. Prvega je izdala kvečjemu Petačeva s svojim vedenjem, ostale pa so odkrile naše patrolje, ko smo po odkritju enega iz zaplenjenega materiala kmalu razkrili mrežo ostalih bunkerjev.

Pisanje v knjigi nadaljuje: „V prvem bunkerju so našli tvojo ženo in hčerko in še nekega tovariša. Takoj so jih odvedli v prosvetni dom v Polju, kjer so še danes. Tam so že 4 dni... Obveščevalci poročajo, da

vsak dan prihaja iz Ljubljane po štiri kamione vojaštva za okrepitev posadke v Polju.“

Ni torej čudno, če so obveščevalci narodne zaščite tako preplašili partizane, da so ob napadu na postojanko poslali kar dvesto napadalcev. V poljski postojanki vaških straž nikdar nismo imeli nikakih okrepitev, razen domačih vaških stražarjev.

In nadaljuje: „Danes so nam poročali, da so še tam zaprti. Sklical sem vse komandirje in politkomisarje, kakor tudi komandanta tretjega bataljona UBTT (Udarne brigade Toneta Tomšiča), s katerim smo se posvetovali glede akcije, ki sem jo forsiral za rešitev teh ljudi. Vseh pripornikov imajo že 14. Pri posvetu je bil prisoten tudi tovariš Ciril, a smo na koncu posvetovanja ostali še neodločeni, ker imajo premajhno udarno silo... V sredo bom dobil točne podatke, kako močno so sedaj oboroženi, ker govorijo, da so dobili boljši plen od zlata. Obveščevalna služba poroča, da imajo na vsaki strani stavbe, po štiri mitraljeze (!) in jih straži 40 belogardistov. Če bo v sredo še čas, bom ponovno zahteval, da se akcija izvede. Vodil jo bom jaz sam...“

Ne vem, kdo naj bi bil ta smeli vojskovodja, ki je nasedel tako izmišljenim poročilom lastnih špijonov, in se pred Francem Leskoškom — tovarišem Lukom postavlja kot veliki junak, ki bo osvobodil njegovo ženo in hčer.

Na strani 188 Podbevškova popisuje klavrne neuspehe v oni noči, ko so partizani izvedli napad na postojanke vaških straž v Bizoviku, kjer se jim je posrečilo zažgati postojanko, a padlih niti ranjenih naši niso imeli; v Dobrunjah, kjer tudi niso uspeli, na Sv. Urhu, kjer tedaj še ni bilo vaške straže, so požgali mežnarijo in v Polju ter pravi:

„Tudi napad na prosvetni dom v Polju partizanom ni uspel. Okupator je poslal belogardistom tolikšno pomoč v moštvu in orožju, da je bilo nemogoče rešiti pripornike.“

To bi bilo lahko opravičilo visokim članom Izvršnega odbora OF in Generalnemu Štabu „Osvobodilnih sil“ OF. Resnica pa je naslednja:

Tisto noč 21. na 22. oktobra 1942. je nekako ob devetih zvečer začelo deževati. V postojanki so zasliševali nekatere pripornike. Nekoliko po prvi uri se je s postojanke vračal proti domu v Zg. Kašelj Govše Franc (oče), ki je bil tudi vaški stražar. Peljal se je s kolesom in v roki je držal dežnik. Ko se je pripeljal do sokolskega doma, 60 metrov od naše postojanke, ki je bila tedaj v prosvetnem domu, je nanj navalilo šest partizanov, ki so ga podprli s kolesa in mu z vrvjo začeli vezati roke in noge. Govše je bil močan mož in je sunkovito opletel z rokama ter zbežal nazaj proti postojanki. Tedaj se je že močno bliskalo in vlila se je huda ploha. Partizani so streljali za Govšetom, ker pa je tekel po široki cesti cig-cag, ga nobena krogla ni zadela in se je srečno vrnil v postojanko. Tu je bilo tedaj le šest fantov vaške straže in dva partizana, ki sta se nam že preje predala, a jima orožja nismo zaupali. Vršila sta le dela v kuhinji. Strelji na cesti

so stražarje opozorili na napad in v hipu so zasedli obrambna mesta pri oknih. Partizani so vedeli, da so se s strelji izdali in takoj začeli z divjim napadom na postojanko. Po naši oceni je bilo napadalcev kakih štirideset. Pozneje smo našli v nekem zapuščenem partizanskem bunkerju njihovo lastno poročilo, ki nam je razkrilo, da je pri napadu skupaj z zaščitnicami sodelovalo dvesto partizanov. Veliko od teh so prisilno mobilizirali med potjo že v Sostrem. Vedno močnejše bliskanje je zelo pogosto razsvetljevalo noč, kar je bilo partizanom v pogubo, našim pa v veliko pomoč. Hoteli so zažgati postojanko-Prosvetni dom. Trije partizani so to poizkušali. Na vzhodni strani, od koder so partizani napadali, je bilo društveno telovadišče, ki je bilo deset metrov proti jugu še ograjeno z visokim betonskim zidom, nadaljnih 40 metrov pa je bila provizorna žična ograda. Preko te je skušal partizan preteči štirideset metrov široko telovadišče in vreči na streho „zažigalno bombo“. Za požiganje so partizani uporabljali italijanske steklenice chiantija, ki so bile opletene s slamo in napolnjene z bencinom. Za uporabo je bilo treba razliti nekoliko bencina po opletenini, jo zažgati in odvreči. Pri padcu se steklenica razbije, se vname ves bencin in se tako ogenj hitro razširi. Nobenemu od treh požigalcev se to ni posrečilo, ker so jih naše krogle prepodile. Sredi telovadišča smo zjutraj našli še eno od teh „bomb“, ki jo je nesrečnež odvrigel in zbežal. Le šest naših fantov je tedaj branilo postojanko.

Na postojanki smo imeli en sam lahki grški mitraljez znamke „Hoch-cis“, ki od vsega početka nikdar ni deloval. Kdorkoli je imel čas, se je z njim ukvarjal, a vse zaman. Kvečjemu dva zaporedna strela se je komu posrečilo sprožiti. Tisto noč pa je deloval kot ura. Holozan Milan, ki je prvi pograbil mitraljez, je skočil k oknu na galeriji in sprožil kratek rafal. Takoj je opazil, da je bolj občutljivo mesto na južnem koncu stavbe, in je stekel v pritličje k oknu na odru in tam z rafali preprečil, da bi se kdo približal. Vmesnih štirih oken dvorane, ni bilo mogoče zasesti, ker so bili previsoko in tudi ni bilo potrebe, kajti z dveh oken na skrajnih delih stavbe je bilo možno obvladati vse telovadišče. Partizani so imeli edino kritje za dvanajst centimetrov debelim betonskim zidom in so se nagnetli tja. Vaški stražarji smo imeli smešno dolge francoske puške še iz časa Napoleonove vojne z letnico 1812, na tri strele. Iz teh pušk se Podbevškova pogostokrat norčuje v svojem pisanju. Saj smo se tudi mi. Dobra stran tega orožja pa je bila, da so bile za cilj zelo precizne in imele so prav zaradi dolge cevi veliko probojno moč. Nekdo izmed fantov se je spomnil, da kroglja iz te puške prebije betonsko ograjo, kar je opazil pri strelskih vajah. Ves čas je streljal v zid, kjer so se skrivali partizani. Kako uro in pol je bilo divjega streljanja s strani napadalcev, medtem ko so naši potrošili le nekaj nad dvajset puškinih nabojev in nekaj več z mitraljezom. Končno so se partizani preko njiv spustili v beg in odvedli sedem ranjenih, ki so jih nato obvezovali pri Alojziji Avbelj na Vevčah, enega mrtvega pa pustili za zidom. Nesrečneža so partizani mobilizirali v Podmolniku. Njegova mati je naslednji dan prišla poizvedovat za sinom in smo ji truplo

izročili. Pozneje so tudi trije od ranjenih podlegli. Od branilcev ni bil nihče ranjen.

V tistem času sem stanoval v župnišču in bil sem tam tudi v noči napada. Imel sem v stanovanju tudi svojo puško in nekaj ročnih granat. Vsak večer je bil z menoj še po eden od vaških stražarjev, s katerim sva si tudi izmenjavala stražo. To je bila nekaka predstraža naše postojanke s severne strani, ker so bile na tem terenu le njive in nekoliko levo pokopališče ob cesti, ki vodi v Zadobrovo. Stanoval sem v vogalni sobi prvega nadstropja in imel z dveh oken razgled proti severu in zapadu, kjer je bil tudi šolski vrt. Takoj ob prvih strelih sva s stražarjem skočila k oknom. Vstal je tudi g. župnik Kette in napol opravljen prišel iz svoje sobe. Vprašal je, kaj to pomeni. Odgovoril sem: „Napad na postojanko!“. Vzel sem s svojega okna dve bombi, mu jih ponudil, ter kratko razložil kako se z njimi ravna ter ga prosil, naj pazi pri oknu na dvorišče. Dejal sem mu, naj vrže bombo na dvorišče, če bi opazil kaj sumljivega in me tako opozori. Pri mojem razlaganju je dvignil roki kot v udajo in rekel: „Nisem še imel v svojem življenju orožja v roki in tudi zdaj ga ne primem. Kakor je božja volja, tako naj bo!“ Šel je v svojo sobo in se pozneje dvakrat vrnil molče, z rožnim vencem v roki. Njegovo mirno zadržanje je tudi mene pomirilo.

Kako se bo zgodovinar znašel iz podatkov v „zgodovinski knjigi Sv. Urh“ je veliko vprašanje, kajti Podbevškova pozablja svoje prvotno napisane „zgodovinske podatke“ in ko jih znova obravnava na poznejših straneh, se zapleta v protislovja. Naj navedem izmed mnogih vsaj tale primer:

Sv. Urh, stran 187: „Isto noč kot bizoviška postojanka je zgorela tudi mežnarija na Sv. Urhu (Podbevškova ne pove, da so jo zažgali partizani), ki so jo belogardisti pripravljali za svojo tretjo postojanko Vaške straže v dobrunjski občini. V tej akciji se je udeleževala Matičkova četa tretjega bataljona Zahodnodolenjskega odreda.“ — Tako na strani 187.

Mežnarije na Sv. Urhu tedaj še nihče ni pripravljal za postojanko V. S. in je bila ta „akcija Matičkove čete“ navaden požig, kakršnih so bili partizani vajeni, saj so na vseh svojih pohodih puščali za seboj sledi po navodilih KP: „Naš bog so rop, požig, umor!“

Na strani 291 iste „zgodovinske“ knjige pa piše:

„Iz prejšnjih poglavij je razvidno da so partizani še v letu 1942. dvakrat napadli belogardiste na Sv. Urhu. Požgali so mežnarijo in obstreljevali cerkveni stolp, od koder so belogardisti s strojnicami streljali proti gozdovom.“

Partizani so požgali mežnarijo v noči 21. na 22. oktobra 1942. in tedaj na Sv. Urhu še ni bilo postojanke V. S. in tudi iz cerkvenega stolpa ni nihče streljal. Podbevškova na strani 187 tega ne trdi. Tu pa ji je zablestelo v glavi, da bi se dalo tudi Matičkovi četi priznanje in je za „zgodovino“ zapisala, kot da bi bila na Sv. Urhu 22. oktobra 1942. že utrjena „belogardistična“ postojanka in nadaljuje:

„Z okupatorjevo pomočjo in s pomočjo belogardistom naklonjenih

lastnikov raznih podjetij so vaški stražarji na Sv. Urhu vselej obnovili svoje postojanke. Za utrdbe na Sv. Urhu je največ prispevalo vodstvo vevške papirnice.“

Nič ni bilo treba obnavljati, ker ni bilo nikoli nič porušenega in vodstvo vevške papirnice ni imelo kaj prispevati, saj so bile „utrdbе“ ob postojanki na Sv. Urhu le iz drevesnih debel in stlačene zemlje, ter nekaj strelskih jarkov, kar je povsem razločno videti na fotografijah, ki so v knjigi natisnjene in tudi točno opisane.

Nesrečna ženska kratkega spomina. Toda črno na belem so take in slične zmešnjave natisnane v knjigi, ki naj bi bila „ZGODOVINSKA KNJIGA“. Če bi se Podbevškova držala kronološkega reda v svojem pisanju in opisovanju dogodkov, do takih zmešnjav in protislovij gotovo ne bi prišlo. Vsiljuje pa se sum, da je „pisateljica“ namenoma razmetavala opisane dogodke po številnih straneh, češ, saj bravec tega ne bo opazil in razčlenjeval. Komur pa je za resnico, ta preko zvijačnih natolecvanj in laži ne more.

Silno jo vznemirjajo utrdbe na postojanki pri Sv. Urhu in se poslužuje kar smešnih opisovanj ter „vidi“ neverjetne stvari, dasi med revolucijo nikdar ni bila na tej postojanki. Toda v fantaziji popisuje vse, kot da bi imela dostop v vse prostore in bi ji tu nekdo vse razkazoval. Tako na strani 204 popisuje:

„Belogardiščna postojanka tiste dni še ni bila tako utrjena kot kasneje po kapitulaciji Italije. Iz strahu pred partizani so se belogardisti že o mraku zaklepali v cerkev. V stolp so zvekli strojnice in jih usmerili proti gozdovom. Ponoči jim je preizdatna hrana povzročala težave, zato so polnili čeber sredi cerkve. Skrunitev cerkva ni bila za bivše člane lažnega Štajerskega bataljona in legije smrti nič novega in nenavadnega. S pohodov po Dolenjski so bili že vajeni popivanja in razgrajanja po cerkvah in marsikateri božji hram so izpremenili v beznico in zabavišče. Pri tem pa so kričali, da se bore za vero in boga (z malo začetnico). Tudi Pajsarjevega „gospoda“ niso nič motile strojnice v cerkvenih linah. Zaradi mesnice pod korom in čebra z nesnago sredi cerkve se prav tako ni vznemirjal. Vsako jutro je nemoteno zase in za belogardiste maševal in si mislil: Mora že tako biti!“

K tolikim čenčam res ni kaj pripomniti. Znova se spravi na to postojanko na strani 338 in prihaja na dan z novimi prividi:

„Za graditev utrdb, napeljava in potrošnjo električnega toka ter nabavo novih uniform urhovskim in okoliškimi domobranci je bilo treba večje vsote denarja. Preskrbela ga je ljubljanska kreditna banka — denarni zavod lastnikov vevške papirnice. Ker so se ti prav tako kot domobranci bali partizanov, so radi plačevali utrdbe in vse drugo, da so le lahko mirno spali v svojih toplih domovih.“

Vevška papirnica, še manj pa Kreditna banka ni nič prispevala ne k napeljavi električne razsvetljave in ne za potrošnjo električnega toka. Sv. Urh je oddaljen od papirnice na Vevčah vsaj dva kilometra zračne

linije in čemu bi dajala električni tok papirnica, kar Podbevškova tudi trdi na drugem mestu, ko pa je bil tok že tako napeljan na Sv. Urh iz banovinske elektrarne. Domobranske uniforme pa so dali Nemci, kar je bilo splošno znano, in to je vedela tudi Podbevškova, kar tudi na mnogih mestih očitata.

Da „skrunitelje svetih prostorov“ čimbolj obsodi, nadaljuje na isti strani 338 z novimi domišljijami:

„Najmočneje so urhovci utrdili pokopališče okoli cerkve in ga naravnost zasuli z bunkerji. Za lažji dostop vanje so izpodkopali grobove in se pod njimi plazili v pokopališče utrdbe. Odvečne križe, spomenike in kamnite nagrobne okvire so odstranili in razmetali po vsem pokopališču. Zaradi tako očitne skrunitve grobov in posvečenih krajev si niso delali nikakih očitkov. Tudi take reči so sodile v boj za vero in boga.“

„Tudi cerkev je močno izpremenila svojo notranjščino. Na koru je bilo glavno skladišče živeža, pod njim so uredili mesnico. V spovednici se je tiščal prisluskovalc in si beležil izjave spovedancev. Takšno spoved je doživel Gabrijel Virant iz Češnjic, ki je povedal:

„Ko sem bil zaprt v Urhovski postojanki, so domobranci pogosto hodili v cerkev in nekoč so tudi mene nagnali k spovedi. Spovedal me je Peter Križaj, ki je redno prihajal na Sv. Urha. Ko so se mi v spovednici oči privadile temi, ki sem ji bil že tako vajen v kleti, sem opazil, da sta v spovednici dva moška. Začel sem natančneje gledati in spoznal Staneta Kukovico, ki je nekaj beležil...“

Na drugih mestih Podbevškova zadevo bolj poenostavi in trdi, da je kurat Križaj o spovedi posameznikov poročal komandantu. Le komu naj bodo namenjene take pripovedke. „Spovedanec“ ali pa Podbevškova, ki si je to zgodbo izmislila, pripoveduje dalje:

Križaj mi je govoril, da gre za ohranitev vere in da zdaj niso važni običajni človeški grehi, temveč je poglobitno, da odkrijemo sovražnike vere. „Tudi ti jih poznaš,“ je silil vame Križaj, „in moraš povedati njihova imena.“ „Kdo pa so?“ sem vprašal s kar se da nedolžnim glasom. „Partizani!“ je rekel in se težko premagoval, da ni kričal, čeprav je bil v spovednici. „Nikogar ne poznam, ki bi uničeval vero,“ sem pošepetal Križaju, ki se ni mogel več premagovati. Na ves glas mi je zagrozil: „Se boš že še spomnil!“ in zaloputnil linico v spovednici. Jaz pa sem moral nazaj v klet.“

Ali je možno najti med Slovenci človeka, ki bi verjel tako gorostasnim izmišljotinam? A vendar je to prebral tudi kulturnik Josip Vidmar in zatrdil: „Gotovo je to dokument, ki je očitno avtentičen.“ Tudi k temu ni kaj pripomniti, kvečjemu bi — po Kocbeku — prasnili v smeh.

Šlično norčevanje iz spovedovanja ni le ta primer, pač pa je knjiga posejana z izmišljotinami ob vsaki priložnosti v zvezi s katerimkoli duhovnikom. Kaplan Mirko Gande je druga žrtev Podbevškovih natolcevanj in kot vsem duhovnikom, hoče prikazati bravcu tudi njega v najslabši luči in mu vzeti ves ugled. Ker sem sosterškega kaplana Gandeta poznal, me resnično preseneča, kar berem v knjigi Sv. Urh, kjer je obrekovan kar na

29 mestih, dasi je imel le malo stikov z domobranci. Naj omenim le najbolj drastične primere, katere si Podbevškova izmišlja:

Sv. Urh, stran 230: „Ko sem se tisto popoldne bližala bloku pod Bizovikom, sem že od daleč zaslišala krohot italijanskih stražarjev. Na bloku sem zagledala sosterškega kaplana Mirka Gandeta s katerim so fašisti in belogardisti zbijali neslane šale...“ — (Tedaj na ljubljanskem bloku še ni bilo vaških stražarjev in so prehode stražili le Italijani.)

„Stopila sem h kaplanu in mu pokazala dim nad gorečim Podlipoglavom. Rekla sem mu, da je sramotno v tako strašnih dneh na tak način zabavati okupatorja. Videla sem, da je tako pijan, da sploh nič ne razume, o čem govorim. „Pri svojih faranih bi morali biti in belogardistom prepričati, da ne bi požigali domov svojih rojakov!“ — (Bilo je 9. decembra 1943, ko so italijanski vojaki požgali v Podlipoglavu dve poslopji, ker sta prejšnji dan v tej vasi padla dva italijanska vojaka pod krogli partizanov.) — „Kaplan je samo zamahnil z roko, češ, d se ga nič ne tiče, kar se dogaja. Pri tem pa je izgubil ravnotežje in se zvalil v sneg. Med padcem je še izustil prostaški vzklík in obležal kot ubit. Fašisti so tedaj zagnali naravnost huronski smeh in se pripogibajoč tolkli po kolenih.“

Gospod Gande je bil mlad, a resen duhovnik. Nikdar ga nisem videl pijanega, dasi sem ga videl večkrat tudi v veseli družbi. Če bi bila dogodivščina na bloku tistega dne resnica, zakaj omenja navzočnost le Italijanov in belogardistov (ki pa jih ni bilo) in nobene druge priče, dasi je bilo na prehodih bloka preko dneva stalno po več ljudi, ki so prehajali blok bodisi v mesto ali obratno. Prigoda je popolnoma izmišljena in to bo potrdil vsakdo, ki je gospoda Gandeta poznal. Podobno ga ponovno opisuje kot pijanca na strani 329 ob priliki na sosterški šoli in tam celo pred učenci, le koga odraslih ne imenuje. Tudi kot spovednika ga hoče oblatiti in znova, kot že preje kaplana Petra Križaja, prostaško obrekuje:

Sv. Urh stran 391: „...Naslednjega dne 5. decembra so prišli okoli 22. ure štirje domobranci v klet. Prijeli so ga in odgnali v zakristijo. Tam ga je že čakal sosterški kaplan Mirko Gande, ki se je že otreseel strahu pred obsojenci, in ga začel „spovedovati“.

„No, zdaj pa le povejte, kaj imate na vesti!“ je začel. „Obtožnico poznate vi, ne jaz!“ je odvrnil Zorec. „Vi izprašujate, jaz bom odgovarjal!“ Kaplan je hotel vedeti le za politične grehe, kje in kako je podpiral OF, katere časopise je bral, s kom se je sestajal in podobno. Vzel mu je listnico in jo pregledal. Nato ga je vprašal, če ima še kakšno željo pred smrtjo...“

Podbevškova gotovo ni prisluškovala tej „spovedi“. Torej je več kot gotovo, da je to zraslo v njeni domišljiji in tako je osmešena spoved in spovednik — če pač more kdo verjeti besedam Podbevškove.

S. U. (Str. 240 — „Pezdir Franc s partizanskim imenom Čort je vzdrževal zvezo s četrto (IV) operativno cono na štajerskem in bil med najbolj sposobnimi in zanesljivimi kurirji. V pozni jeseni 1942. je nekega dne ostal čez noč v dobro zakamufliranem bunkerju v kašelskih hri-

bih. Z njim je bil partizan Karel Polk. Naslednje jutro sta se partizana pred odhodom na štajersko oskrbela z živežem pri Polkovi teti v Sostrem. S hišnega praga sta zagledala onstran potoka Dobrunjščica „partizansko“ patroljo in jo počakala da bi se s tovariši pogovorila. Zaradi goste megle nista razpoznala posameznikov. Patroljo so sestavljali v partizane preoblečeni belogardisti s Sv. Urha in okoliških postojank. Že po prvih besedah so belogardisti zgrabili partizana in ju odgnali v urhovsko postojanko. Karel Polk je moral v internacijo, kjer je zbolel in kasneje umrl, Franca Pezdirja pa so belogardisti skušali pridobiti zase. Čort pa je čakal le ugodno priliko, da bi pobegnil.

Že prvi dan ofenzive dne 9. januarja 1943, so belogardisti gnali s seboj tudi ujetega partizana. Čort jih je odpeljal na zamiriran teren v bližini Razorov pod Pogledom. Ko je eksplodirala mina in na kosce raztrgala italijanskega oficirja, je partizan izkoristil priliko in zbežal. Ko je bil že izven nevarnosti onkraj nemške meje, je odhitel proti svojemu bunkrju v kašelske hribe, tam pa je čakala nanj zaseda belogardistov. Prijeli so ga in odgnali na kraj, s katerega jim je pobegnil, ter ga pri priči ustrelili.“

Tako je Podbevškova napisala v knjigo Sv. Urh. V tem popisu dogodka je nekaj netočnosti in naj jih pojasnim:

‘Pezdir Franc s partizanskim imenom Čort je bil doma iz Zaloga pri Ljubljani. Delo mu nikdar ni dišalo in je bil pred vojno dvakrat sodnijsko kaznovan zaradi posilstva, kar je vpisano tudi v občinskem kazenskem zapisniku v Polju. Pezdirja je bilo videti vselej v družbi znanih zaloških levičarjev in se nihče ni čudil, ko je ta pokvarjeni fant odšel med partizane. Tedaj je bil star 21 let. Nihče ne dvomi, da je bil sposoben in zanesljiv, kot ga pohvali Podbevškova, toda: za zločinske posle. Dne 6. januarja 1943 (ne v pozni jeseni) ga je patrolja vaške straže iz Polja dopoldne zalotila skupaj s Polkom Karlom (tudi iz Zaloga) v gostilni v Zavogljju in oba pripeljala na našo postojanko v Polje. Niso bili to „belogardisti s Sv. Urha in okoliških postojank“, kot je zapisala Podbevškova. Naši fantje niso bili preoblečeni v partizane in nihče jih ni mogel videti „onstran potoka Dobrunjščice“, ker ta potok v Zavogljju teče za vasjo in se za žago izliva v Ljubljaničo. Patrolja je oba aretirala v gostilni za mizo in ju privedla na postojanko v Polje in ne na Sv. Urh. Polk Karel ni bil slab fant in je bil le zapeljan v partizane. V knjigi je navedeno, da smo Pezdirja skušali pridobiti zase. Le kaj naj bi v vaški straži počeli s tako pokvarjenim človekom, ki se ga je že pred vojno bala vsa vas. Njegov tovariš Polk pa je prosil, da bi ga sprejeli medse, a smo ga odklonili, ker se tudi nanj nismo mogli zanesti.

Podbevškova nadaljuje: „Že prvi dan ofenzive dne 9. januarja 1943 so belogardisti gnali s seboj tudi ujetega partizana...“ Tedaj v kraju ni bilo nikake „ofenzive“, pač pa smo le odhajali v patrolje, ker so Italijani na dolenski strani opravili nekak pohod proti partizanom, ki pa je bil, kot vsi podobni pohodi, brezuspešen, saj so bili pred vsakimi takimi

italijanskimi akcijami partizani pravočasno obveščeni, da so se umaknili. Vedeli so tudi točno, katere predele bodo Italijani obšli. Pezdir-Čort je pri zaslišanju priznal, da je bil dne 8. decembra 1942 v Podlipoglavu s partizani, ki so napadli našo patroljo, in je ob tem napadu padel naš fant Holozan Drago. Partizani so ga nato nekje zagrebli. Pezdir je obljubil, da bo pokazal, kje so Dragota zakopali, zato smo odšli v patrolji dne 10. januarja (ne devetega) v Podlipoglav. Onstran vasi pod Pogledom je bil razsežen travnik, pokrit s tanko plastjo snega. Pezdirju smo dali motiko, da bi izkopal grob in jo je nosil na rami. Prečkali smo travnik in sledili Pezdirju, ki je hodil pred nami, a je tu motiko vlekkel za seboj. Stražar Bolta, ki je hodil tik za partizanom, je nenadoma zaklical „stoj!“ ker je zapazil, da se za motiko vleče žica. Pezdir nas je zapeljal na travnik, ki je bil ves miniran in prepleten z žico, ki pa jo je pokrival sneg. Partizani so minirali ta travnik zato, da bi bili ob eksploziji mine opozorjeni na hribu Pogledu, kjer so se pogosto zadrževale njihove bande. Mina ni eksplodirala in tudi ni „na kosce raztrgala italijanskega oficirja“ kot trdi Podbevškova. Ob klicu je Pezdir spustil motiko in bežal proti hribu. Fantje so tekli za njim in ga po kakih sto metrih ujeli. Ob takih akcijah so tudi Italijani čestokrat šli za nami in prišli, ko so naši ujeli Pezdirja in ga pripeljali nazaj. Zgrabili so ga, odpeljali pod hrib in tam ustrelili.

Podbevškova v svoji fantaziji, a brez prave orientacije pravi: „...je izkoristil priliko (priložnost) in zbežal. Ko je bil že izven nevarnosti onstran nemške meje — (nemška meja je tekla za vasjo Javor, eno uro hoda od kraja, kjer se je to godilo) — je hitel proti svojemu bunkerju v kašeljske hribe, tam pa je čakala nanj zaseda belogardistov. Prijeli so ga in odgnali na kraj, s katerega jim je pobegnil, ter ga pri priči ustrelili.“ Vse to vmesno Pezdirjevo bežanje je izmišljeno, vendar ga Podbevškova želi prikazati, kot vse partizane, pogumnega in prisebnega. Če bi premerili razdalje krajev, ki jih Podbevškova opisuje: od Podlipoglava do nemške meje eno uro hoda; od tod do kašeljskih hribov vsaj poldruugo uro in od tu spet do Podlipoglava drugo dobro uro. Nakazati hočem to le kot primer, kako Podbevškova tudi po krajih nevednega bravca zavaja.

Partizanski bunker

Sv. Urh — Stran 15: „V začetku aprila 1943 je Dežman organiziral v dobrunjski občini že čerto postojanko Vaških straž... — Iz te postojanke je Dežman vodil belogardiste, kamor sta jih gnala pohlep in bojaželjnost.“

„Dne 15. aprila 1943 je hitel s pajdaši proti kašeljskim hribom na pomoč poljskim belogardistom, ki jim je izdajalec pokazal partizanski bunker v „Mrzli dolini“. V njem so se štirje partizani domačini več ur bojevali z napadalci. Zadnji naboj so prihranili zase.“

Sv. Urh — stran 258: „Dne 15. aprila je izdajalec pripeljal poljske

dobrunjske belogardiste, ki jih je vodil Lojze Dežman pred partizanski bunker v „Mrzli dolini“ v kašeljških hribih na robu poljske občine. Pred bunker je spustil belo rutico kot dogovorjeno znamenje in izginil s plačilom v roki.⁴

Kako mična prispodoba Judeža. Koliko je resnice v napisanih odstavkih? Prvi s 15-e in druge z 258-te strani. Očividno hoče Podbevškova popisati čim več strani, zato veliko dogodkov v knjigi ponavlja, nekatere celo po trikrat in s tem množi „zločine“. Tragični dogodek se je odigral tako: Že dolgo smo sumili, da mora biti nekje v bližnjih hribih, ki so mejili južno in vzhodno stran ljubljanske ravnine, neka skrita postojanka partizanskih kurirjev, ki vzdržujejo zvezo med Ljubljano in partizani, ki so bili tedaj že potisnjeni globoko v Dolenjsko in Belo krajino. Sledí terenki so vodile v kašeljške hribe. Februarja 1943 je patrolja poljske VS ob hišni preiskavi v neki hiši v Spodnjem Kašlju našla beležnico s sumljivimi zapiski, toda ni bilo mogoče ugotoviti kraja partizanskega bunkerja.

Konec marca 1943 se je zatekel na postojanko pri Sv. Urhu Ivan Černe iz Zavogljega (dobrunjske občine) in povedal, da je ušel partizanom, ter prosil zaščito. Povedal je tudi, da sta ušla z njim še dva partizana, ki pa so ju tovariši na begu ustrelili in ležita mrtva v hribu blizu Debnega vrha. Odšla je patrolja s Černetom na kraj, kjer sta ležali trupli. Mrtveca sta bila Božen Franc iz Polja in njegov starejši brat Adolf, bivši španski borec, tudi iz Polja. Vaški stražarji so pripeljali trupli v mrtvašnico na pokopališče v D. M. v Polju in obvestili svojce, da so oskrbeli pogreb. Strašne psovke so letele na nas, češ, da smo jih umorili mi, a vendar na vse laži, ki so se s tem v zvezi širile, nismo reagirali. Pogreb se je vršil sicer preprosto, a prepustili smo svojcem, da je bil pokop povsem po njihovi želji. Černe niti z besedico ni izdal kraja, odkod so vsi trije ušli.

Sum, da mora biti v kašeljških hribih skrivališče partizanskih kurirjev je bil s tem dogodkom povsem potrjen. Poveljniki postojanke VS iz Bizovka, Sv. Urha in Polja so organizirali temeljit pregled vse verige hribov od Orel nad Rudnikom, do Zaloga, kjer to hribovje konča. 15. aprila so VS napravili ta pohod v strelcih in zavzeli gozd od obronkov v dolini, do grebena, toda kljub temu bunkerja niso izsledili. Glavnina se je že zbirala pod hribov v Zalogu, nekateri posamezni pa so precej zaostali. Dolga in naporna pet jih je utrudila in so proti koncu že postopali. Grupa treh fantov (Simonetti Riko, Bajželj Jože in Martinc Franc) so prišli do „Mrzle doline“. Tam je precej ostra zaseka v gozdu nekoliko levo od Debnjega vrha (200 m visoki vrh v kašeljških hribih). Na dnu grape teče gozdni studenček, nad zaseko pa je bila tedaj manjša, a zelo prijazna goličava. Omenjeni fantje so posedli in počivali nekaj časa na tej sončni zelenici. Bil je okrog 5. popoldne. Spet so vstali in napravili nekaj korakov in Riko je brenil na travi stoječo pločevinasto „konzervno škatlo“, toda ta je stala trdno in postal je pozoren ter znova brenil. Nekoliko pred

njim je šel Jože in mimogrede brezmiselno prijel za vejo suhe smrečice, ki se je prevrnila. Riko je zaklical onima, naj pogledata cev, ki je vsajena v zemljo in Jože je opozoril na smrečico. Priklicali so druge pred njimi in takoj so se vrnili bližnji in oni, ki so bili že ob vznožju hriba. Odgrebli so ružo trave, kjer je stala smrečica in odkrili lesen pokrov. Bil je vhod v bunker. Cev pa je služila za dovajanje zraka. Drugi so preiskali neposredno okolico in v zaseki na severni strani tik nad potočkom naleteli na zakamufilirano okno, ki pa je tudi služilo za zasilni izhod. Obe odprtini so fantje močno zastražili in nato pri vrhnjem vhodu pozvali na predajo, dasi niso bili gotovi, če je kdo v bunkerju. Na prvi poziv ni bilo odziva. Z VS je bil tudi moj bratranec Završnik Maks iz Fužin, ki je bil leto dni pri partizanih in se nam je nekaj mesecev pred tem dogodkom predal obtežen z močnim revmatizmom. Sprejeli smo ga na poljski postojanki za kuharja, nismo mu pa zaupali orožja. Maks se je ponudil, da bi jim zaklical on in bi ga morda kdo po glasu spoznal. Zaklical je v odprtino, naj se predajo in dana jim je bila tudi garancija življenja. Še se ni nihče oglasil. Nato je Završnik napisal na list papirja poziv na predajo in se podpisal s svojim imenom, kakršnega je imel med partizani, ter spustil list v odprtino. Kmalu za tem je priletela iz odprtine ročna bomba. Šele tedaj so fantje ugotovili, da je v bunkerju življenje. Bomba se je zakotalila po pobočju. Vsi so zaradi varnosti popadali na tla. Na pobočju pod odprtino je ležal Riko in bomba je eksplodirala v njegovi bližini. Medeninast pokrov granate se mu je zadržal k sreči le za kožo nad desnimi sencami in zato ni bilo hujših posledic. Ker kljub ponovnim pozivom ni bilo znaka, da bi se iz bunkerja kdo predal, so fantje s strelji zagrozili. Ker še ni bilo odziva, so odprli strojnični ogenj v „okno“ na severni strani. Padla sta tudi dva strela iz bunkerja pri vrhni odprtini, a brez zadetka. Po kratkotrajnem streljanju so fantje spet čakali na odziv, a zastoj. Po ponovnih strojničnih rafalih se je spustil nekdo od fantov po lestvi v bunker in se takoj vrnil na svetlo ter povedal, da so v bunkerju trije ali štirje mrtvi. Bunker je bil mojstersko izkopan. Noben strel skozi katerokoli odprtino ne bi mogel zadeti nikogar, ki bi bil v njem, kajti izkopan je bil v treh predelih cig-cag in debele plasti zemlje ne bi prepustile kroglice niti koscev ročnih bomb. — Izvlekli so trupla na prosto. Vsi trije mrtvi so bili iz poljske fare i. s. Hinko Ocvirk iz Vevč, Viktor Močilnikar iz Zgornjega Kašlja, Ivan Bitenc iz Zgornjega Kašlja in Sever Egidij iz Vevč. Ta grupa je sestavljala relejno kurirsko stanico za zvezo med Ljubljano in partizanskimi odredi na terenu. Komandant stanice je bil Sever Egidij, ki je odšel k partizanom že v začetku leta 1942. V to skupino so spadali tudi pobegli trije, preje omenjeni. Trije od partizanov, ki so bili v bunkerju, so imeli strel v tilnik in le Sever v čelo, po čemer smo sklepali, da je nastalo med njimi nesoglasje ali celo želja ostalih treh, da bi se predali in jih je Sever postrelil, ter končno pognal kroglo še sebi v čelo. Vsak od teh je dobil en sam strel in to ne od streljanja vaških stražarjev. Vsi so bili revolverski streljani.

Podbevškova v knjigi junaško zaključí ta tragični dogodek z besedami: „Sprejeli so boj in streljali do zadnjega naboja. Poslednjega so prihranili zase.“ V bunkerju smo dobili še več municije in tudi v Severjevem revolverju sta bila še dva naboja, tretji, t. j. zadnji, ki ga je Sever izstrelil, pa je bil v njegovi glavi. Nato Podbevškova nadaljuje iz svoje fantazije: „Mrtve partizanske borce so belogardisti navezali na vrvi in jih privlekli do ceste. Tam so jih vrgli na voz in jih odpeljali proti Polju. Tamkajšnji grobar Ludvik Remih je povedal, da poljski župnik ni dovolil pobitih partizanov položiti v krste. Remih je krvava in s prstjo zlepljena trupla na skrivaj umil in pokopal. Nato je obvestil svojce, kje so pokopani.“

Resnica pa je: Trupla štirih partizanov so bila še isti dan pripeljana na pokopališče v Polje. Kjer se hrib v Zalogu konča, je strmina zelo huda. Zato so fantje položili trupla na smrekove veje in jih zadržaje spuščali v dolino. Niso jih „navezali na vrvi in jih privlekli do ceste“. Svojci mrtvih partizanov so bili takoj obveščeni, da jim pripravijo pokop. Razumljivo je, da smo bili tudi ob tem dogodku deležni najgrših obrekovanj in blatenja. Ne župnik Kette niti kdorkoli drug ni prepovedal položiti trupla v krste. Svojci so jih dostojno pokopali na farnem pokopališču v Polju in pogrebne molitve je opravil duhovnik ob grobu. Podbevškova pač ne more napisati stavka brez primesi svoje laži.

Po našem umiku leta 1945 so vdrlí v naše vasi partizani in s tem se je sprostila naslada po maščevanju nad vsemi, ki so partizansko in zločinsko komunistično početje obsojali. Iz osebne ali politične mrznje so romale žrtve v ječe in mučenja. V zadoščenje svojemu divjemu pohlepu so „zmage“ pijani terenci in terenke iskali svoje žrtve. Noben njihov poraz ali neuspeh ni ostal nepoplačan in tako tudi ne odkritje bunkerja v kašeljskih hribih, v „Mrzli dolini“. Kot žrtev so si izbrali Robida Antona (p. d. Kamnarjevega), iz Zgornjega Kašlja.

V begunskem taborišču v Spittalu na Dravi v Avstriji je bil leta 1946 tudi akademik Vinko Rak iz Več. Nekega dne je prejel pismo svojega prijatelja Staneta Robida, ki je bil med vso okupacijo vojni ujetnik v Nemčiji in se po končani vojni vrnil domov. V pismu je prosil Vinka Raka, raj napiše osebno pričevanje o dogodku 15. aprila 1943 v „Mrzli dolini“, ker je zvedel, da je bil tudi Vinko v tisti akciji vaških stražarjev. Za to pričevanje je Stane prosil, da bi ga predložil sodnim oblastem in skušal rešiti svojega brata velikega trpljenja v ječi. Toneta so obdolžili, da je izdal kraj bunkerja, ker se je ta nekoč zadrževal ob košnji stelje v lastnem hribu, ki je ležal v neposredni bližini, kjer so imeli partizani svoj bunker. Tedaj sta se mu baje približala dva partizana in to jo zadostovalo, da je bil osumljen izdajstva, za kar je moral prestajati nečloveško mučenje v ječi. V pismu je Stane omenil, da je Tone zaprt v temnici z bečonskim tlakom, brez vsake opreme in popolnoma nag. Ječarji ga silovito pretepajo in v tem mrazu (bilo je meseca januarja) polivajo z vedri mrzle vode. V pismu je rotil Vinka, naj čimprej pošlje svoje pričevanje in reši Toneta strašnega trpljenja. Vinko je na pismo takoj odgovoril, vendar pa nikdar ni dobil nikakega potrdila o prejemu tega pričevanja. Tudi o Tonetovi usodi nismo zvedeli ničesar več.

MARXISMO "CIENTIFICO", ABSURDA PRETENSION

El marxismo, absolutamente despreciable como filosofía, merece atención por ser un instrumento eficaz de revolución, altamente destructivo de las sociedades donde se le permite actuar. Esto, que es válido en general, lo es igualmente respecto a la "dialéctica" y a la "praxis" o "práctica".

El "proceso dialéctico" de "tesis", "antítesis" y "síntesis" es un simple artificio verbal, un razonamiento en el aire sin verdad y sin valor práctico alguno. No vale la pena ocuparse de la total artificiosidad de tal proceso, pero no nos resistimos a la tentación de mostrar con qué facilidad pueden oponérsele al marxismo objeciones insalvables para él. Porque:

—Si justicia es lo contrario de injusticia, ¿cuál será la "síntesis"?

—Y si la muerte es lo contradictorio de la vida, ¿dónde estará la "síntesis"?

Como se ve, con un par de ejemplos quedan sin respuesta los marxistas, que no pueden defender su principio dialéctico que consideran universal, permanente y la gran ley de la evolución de la materia, es decir, de todo incluso el hombre y la sociedad.

Como dice el argentino Paulino Ares Somoza en su pequeña, pero magnífica obra „Materialismo dialéctico y ciencia“ ese proceso dialéctico de Marx "es un artificio verbal sin consecuencias prácticas y que no llega a la esencia de lo real". De paso digamos que en esa obra, Ares Somoza demuestra cómo constituye una soberana ridiculez la pretensión de "científico" que el marxismo se arroga. Porque acumula error tras error y juego de palabras tras juego de palabras, lo que demuestra que Engels y Carlos Marx ignoraban demasiado en materia filosófica como para no crear otra cosa que esa caricatura de filosofía, que todavía pretende revestirse con el falso ropaje de "científica"!!! Crearon sí, un arma de revolución, un instrumento eficaz de destrucción.

Por eso la "dialéctica" que interesa no es la "filosofía" mencionada, sino la "dialéctica de la acción" que nada tiene que ver con aquella; y constituye una psicotécnica basada en el principio "divide y vencerás" altamente perfeccionado.

(Tomado de Psicopolítica, por B. Caviglia Cámpora)

Correo Argentino Suc. 7	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 6830	Propiedad Intelectual
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 5.811	Nº 121.138 — 21-9-1981 R. Falcón 4138, 1407 Bs. As.

PRODAJNA CENA TE ŠTEVILKE JE 13.000 ARG. PESOV.